Poštarina plaćena u gotovom.

Sveta Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM . GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

GOD. XXVII. NOVEMBAR, DECEMBAR 1933. SV. 6.

Sadržaj:

ČLANCI:

Strana

Dr. Antun Goglia: Učitelji violončela u Zagrebu i njihovi učenici muzičari 169
Stanislav Preprek: Četrdeseta godišnjica crkv. pjev. zbora „Cecilija" u Novom Sadu 176
Mirko pl. Hranilović: „Na Trškom Vrhu" — glazbeni misterij, kako je nastao, kako uvježban, premijera i kritika 181
Lujo Šafranek-Kavić: Operna i koncertna sezona u Zagrebu 183
Milan Pavelić: Sveti himni 187

HRVATSKE PUČKE POPIJEVKE:

O. Antonin Zaninović O. P.: Nekoliko kolenda iz Dalmacije 187

PREGLED ŠTAMPE O GLAZBI . . . . 194—195

GLAZBENA LITERATURA . . . . 195—196

RAZNE VIJESTI: . . . . 197—200

VIJESTI CECILIJINA DRUŠTVA 200

NEK JE SVAŠTA . . . . na omotu

GLAZBENI PRILOG:

Zlatko Špoljar: Presvetom Srcu Isusovu 21
Pero Crnkovački: Želje 21
Pero Crnkovački: U tabernakulu 22
S. Lujza Kozinović: Pozdrav Križu i Mariji 23
Rudolf Taclik: O Isuse, o Spase naš 23
O. Anselmo Canjuga: Cantantibus organis 24

Table des matières.

Dr. Antun Goglia: Maîtres de violoncelle à Zagreb et leurs élèves-violoncellistes, p. 169. — *Stanislav Preprek:* Le quarantenaire du choeur de musique sacrée "Cecilija" à Novisad, p. 176. — *Mirko pl. Hranilović:* "Na Trškom Vrhu", mystères musicaux, leur formation, instruction, première et critique, p. 181. — *Lujo Šafranek-Kavić:* La saison d' opéras et de concerts à Zagreb, p. 183. — *Milan Pavelić:* Hymnes, p. 187. — *O Antonin Zaninović O. P.:* Quelques collèdes de la Dalmatie, p. 187. — Presse musicale, p. 194. 195. — Littérature musicale, p. 195.—196. — Nouvelles diverses, p. 197.—200. — Nouvelles de la „Société de Sainte Cécile", p. 200. — Faits divers (voir la couverture). — Supplément musical de *Zlatko Špoljar, Pero Crnkovački, S. Lujza Kozinović, Rudolf Taclik* et *O. Anselmo Canjuga*.

SV. CECILIJA

LIST ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM

GLASILO »CECILIJINA DRUŠTVA« U ZAGREBU

GODINA 1933.

DVADESET I SEDMO GODIŠTE

UREDNIK LISTA: JANKO BARLÈ

UREDNIK GLAZBENOGA PRILOGA: FRANJO DUGAN

U ZAGREBU

TISAK NADBISKUPSKE TISKARE

SADRŽAJ.

(Broj označuje stranicu.)

ČLANCI:

Barlè Janko: † Dr. Josip Mantuani . . . 44
Barlè Janko: † Dragutin Domjanić . . . 79
Birt Branko: Prije izdanja novog »Hrvatskog crkvenoga pjevnika« . . . 82, 116, 158
Čop Zv. Gjuro: Benediktinska opatija u Sekavi . . . 122
† Dev Oskar: Koroške narodne pesmi . . . 7
Dugan Franjo st.: Hidrauličke orgulje po Heronu i Vitruviju . . . 1
Dugan Franjo st.: Tri stare crkvene popijevke . . . 84
Dugan Franjo st.: Nove orgulje u gimnaz. crkvi u Varaždinu . . . 89
Dugan Franjo st.: Nove orgulje u Osijeku . . . 90
Dugan Franjo st.: Orgulje stolne crkve u Djakovu . . . 118
Dugan Franjo st.: Nekoje zanimljive orgulje . . . 121
Dugan Franjo st.: Orgulje u krunidbenoj crkvi u Budimpešti . . . 148
Dugan Franjo st.: Nove orgulje u papinskoj visokoj školi za crkvenu muziku u Rimu . 152
D. Vl.: Bilješke iz engleskog muzikalnog života . . . 56, 160
Gavazzi Milovan dr.: Dvije najnovije rasprave dra B. Širole . . . 47
Goglia Antun dr.: Učitelji violončela u Zagrebu i njihovi učenici muzičari 73, 105, 137, 169
Hranilović pl. Mirko: »Na Trškom Vrhu« — glazbeni misterij, kako je nastao, kako uvježban, premijera i kritika . . . 181
Huzjak Tomo: O glazbenoj spremi orguljaša . . . 33
Ivšić Matija: † Maestro Mons Rafael Manari. . . . 80
Jiroušek Željko: Turneja »Akadem. muzičkog društva« iz Beograda po Francuskoj i Španiji . . . 53
Majdak Milan: Orgulje župske crkve u Kraljevcu na Sutli . . . 91
Manojlović P. Kosta: Muzika i njen razvoj u Bugarskoj . . . 111, 141
Marić Branko Fra: † Peter Griesbacher . . . 42
Marić Branko Fra: Bilješke k crkvenim pučkim pjesmama u Bosni i Hercegovini . 49, 124
-on: Matineja Grafičkog orkestra mandolinista i gitarista u Zagrebu . . . 87
Preprek Stanislav: Četrdeseta godišnjica crkv. pjev. zbora »Cecilija« u Novom Sadu 175
Schlick Miroslav: Dr. Franjo Kresnik — život i djelo . . . 157
Schneider Artur dr.: Slikar Bernardo Parentino . . . 41
Sokol Bernardin o. dr.: Nove orgulje u Davoru . . . 156
Stražnicki Stanko: Nova izdanja Hrvatskog glazbenog zavoda . . . 46
Šafranek-Kavić Lujo: Operna i koncertna sezona u Zagrebu . . . 54, 183
Širola Božidar dr.: O muzičkim instrumentima na slikama Bernarda Parentina . . 35
Štolcer Slavenski Josip: Medjunarodna utakmica za pjevanje i klavir u Beču . . 86
Viculin Jordan O. P.: Misli prigodom objelodanjenja jednog crkvenoglazbenog djela 11, 50

SVETI HIMNI:

Pavelić Milan: Svetoj Ceciliji . . . 57
Pavelić Milan: Vapaji pred Božić . . . 187

IZ HRV. GLAZBENE PROŠLOSTI:

Birt Branko: Skladbe I. Padovca i V. Müllera, sačuvane u arkivu glazbenog društva »Vijenac« u zagreb. sjemeništu . . . 16
Bučar Franjo dr.: Zagorski orkestar u Desiniću . . . 15
Gruičić Karlo: Nešto o pjevačima, orguljama i orguljašima u Martinskoj vesi . . . 162
Kempf Julije: Iz glazbene prošlosti grada Požege . . . 58, 92
Kristić Augustin Fra: Nekoliko znamenitih »regens chori« (korišta) za otomanske vlasti u Bosni . . . 127
Laszowski Emilije: Orguljaši i orgulje u Sv. Jani . . . 128
Majdak Milan: Orgulje župske crkve u Varaždinskim Toplicama . . . 13

HRVATSKE PUČKE POPIJEVKE:

Taclik Rudolf: Dvije ivanjske popijevke iz Pokuplja 128
Zaninović Antonin O. P.: Nekoliko kolenda iz Dolmacije 19, 60, 162, 187
Židovec Franjo: Pučke popijevke iz Kloštra Podravskog 61

NAŠI DOPISI:

Janjina (o. K. Selak) 94, 129, 131, 164. — Krapina (Krapinčan) 22. — Krapina (I. Poslou) 95. — Ljutomer (Fr. Z.) 93, 131. — New-York 164. — Nova Gradiška (Drag. Gjurić) 22, 130, 164. — Samobor (Učesnik) 96. — Sarajevo (Fra B. Adamčik) 64. — Sv. Marija u Medjumurju 65. — Šestine 95. — Velika 130. — Zagreb 93. — Zagreb (L. Pleteš) 95. — Zagreb (B. Kašner) 96. — Zagreb (Gj. Č.) 131.

GLAZBENA LITERATURA:

Adler: Handbuch der Musikgeschichte 68
Arnoldi A: Missa Ceciliana 195
Campodonico I. B: Missa: Pueri Chorales 196
Caprotti M. I.: Messa Solenne: Et in terra pax 196
Casimiri Rafaele: Sacri concentus 23
d, Alessi Rostagno: Anthologia sexta vocalis liturgica 132
Freudenberg Wilchelm: Was ist Wahrheit 67
Gjorgjević Tihomir R.: Naš narodni život 166
Gjorgjević Vladimir R.: Srpske igre za violinu 166
Glazbeni rječnik bugarski 133
Goglia Antun dr.: Ivan pl. Zajc 24
Graduale sacrosancte Romanae Ecclesiae 131
Haas Robert: Die Estensischen Musikalien 68
Hochreiter Emil i P. Hugolin Sattner: Pomoč kristijanov 65
Hoya v. Amadeo: Studienbrevier 68
Istel Edgar: Revolution und Oper 67
Kantual hrv. crkveni. Pretplatnički rok 195
Katholikus Kantor 132
Kramolc Luka: Pesmarica za nižje razrede srednjih šol 165
Krehl - Hernried: Allgemeine Musiklehre 98
Kuba Ludvík: Čtení o starém Srbsku 67
Kuba Ludvík: Čtení o Makedonii 67
Liber usualis Missae et Officii 66
Logar Mihovil: Tango, Minuetto con tristezza, Minuetto con umore 24
L' organista liturgico 24, 132
Lučić Franjo: Narodne pjesme 165
Lučić Franjo: Narodne turopoljske pjesme 165
Mattei Gentili Guido: Sacrae nugae 196
Mattei-Gentili Guido: Himnus s. Augustini 196
Mattei-Gentili Guido: Inni e Cantici 196
Mattei-Gentili Guido: Tota pulchra 196
Moortgart: Voix du Sanctuarie 23
Muhvić Ivo: Zbirka crkv. pjesama za limenu glazbu 97
Muhvić Ivo: Druga zbirka crkv. pjesama 165
Muhvić Ivo: Zbirka slavenskih koračnica 165
Muzičar 24
Odrešeniku sveta 132
Overeem M. van: Messe in rè majeur 23
Plum I. M.: Offertoire (Lauda Sion) 23
Plum I. M.: Fantasie pour Grand orgue 23
Prejac Gjuro: Peharček moj! 196
Premrl Stanko: Tebe Boga hvalimo 65
Premrl Stanko: Jezus naj živi! 65
Ravanello Oreste: Secunda Anthologia 132
Sattner Hugolin P. i Emil Hochreiter: Pomoč Kristjanov 65
Sočenko Lojze B.: Detece sveto 65
Strauss Rikard: Mučaljiva žena 67
Širola Božidar dr.: Fućkalice 66
Širola Božidar dr.: Kako se grade žveglice 66
Širola Božidar dr.: Kako se grade dangubice i druge tamburice 66
Širola Božidar dr.: Etnografski zapisi s otoka Raba 98
The White List of the Society of St. Gregory of America 98
Tomc Matija: Odgovori pri lavretanskih litanijah 65
Vittadini F.: Missa iucunda 97
Vodopivec Vinko: (uredio): Laudate Dominum 23

Vodopivec Vinko (uredio): Cantate Domino 23
Vodopivec V.: Missa in hon. s. Vincentii martyris 132
Vodopivec V.: Missa in hon. ss. Cordis Jesu 132
Vodopivec Vinko: Litanije lauretanske 195
Vodopivec Vinko (uredio):Marijine pesmi 97
Zaninović Antonin O. P.: Epistola farcita. 97
Zeitschrift für evangelische Kirchenmusik 24
Zeitschrift für Musik 68

PREGLED ŠTAMPE O GLAZBI:

99, 194.

RAZNE VIJESTI:

25, 69, 99, 133, 167, 197.

VIJESTI CECILIJINA DRUŠTVA::

Darovi za naše glasilo. 32, 72, 104, 168, 200. — Ferijalni muzički tečaj »Polyhymnije« 104. — Mitrovica Srijemska, Cecilijino društvo 136. — Novak Bapska, Cecilijino društvo 104. — Osijek, Cecilijino društvo 138.

UMRLI:

Bastide Edmond (na omotu). — Bukšek Rudolf 167. — Burmester Willy (na omotu). — Canić Josip 133. — Domjanić Dragutin 79. — Faist Anton dr. Mons (na omotu). — Griesbacher Peter 32, 42. — Heřman Antonin (na omotu). — Humphrey Legge Robin 161. — Klein Josip (na omotu). — Klengel Julius (na omotu). — Jeannin Jules Dom (na omotu). — Le Blanc C. L. Mons (na omotu). — Lipovac Mirko 135. — Machulka Lidvina 133. — Makanec pl. Emilija 133. — Mantuani Josip dr. 44. — Manari Rafael Mons 80. — Nicolau Antonio (na omotu). — Pachman Vladimir (na omotu). — Premrov-Vilhar Josipina (na omotu). — Rendla Većeslav 30. — Scheider Juraj (na omotu). — Schjelderup Gerhard (na omotu). — Schillings v. Max dr. (na omotu). — Schütt Eduard (na omotu). — Smodek Oskar 69. — Starec Antun 104. — Vancaš Požeški pl. Josip 25. — Vyskočil Kamilo (na omotu).

GLAZBENI PRILOG:

Canjuga Anselmo o.: Sv. Franji 5
Canjuga Anselmo o.: O dodji Stvorče (Duhovska) 8
Canjuga Anselmo o.: Cantantibus organis 24
Crnkovački Pero: Želje (za tri jednaka glasa) 21
Crnkovački Pero: U tabernakulu (za tri jednaka glasa) 21
Dugan Franjo st.: Tri stare crkv. popijevke:
1. Vjerovanje 10
2. Svet 10
3. Poslije podizanja 11
Ivšić Matija: Pjesma Majci Božjoj kod Kamenih vrata (dva jednaka glasa i orgulje) . 1
Ivšić Matija: Divnoj dakle tajni ovoj 2
Ivšić Matija: O da mogu kao Herub Božji 4
Ivšić Matija: Kraljice neba raduj se 6
Ivšić Matija: Ovdje je sada 12
Kolb Kamilo o.: Zdravo budi Kraljice! (Mješ. zbor) 13
Kozinović Lujza s.: Siloju tvojeju Gospodi(Mješ. zbor) 18
Kozinović Lujza s.: Pozdrav Križu i Mariji 23
Lučić Franjo: Imakulata (Majci Božjoj Remetskoj) 9
Luževič Franjo: Evo nas k oltaru 16
Špoljar Zlatko: Presvetom Srcu Isusovu 21
Taclik Rudolf: O Isuse, o Spase naš! (Božićna) 23
Viculin Jordan O. P.: Kraljice sv. Krunice 17

Sv. Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

SV. 6. NOVEMBAR, DECEMBAR 1933. GOD. XXVII.

Učitelji violončela u Zagrebu i njihovi učenici muzičari.

Dr. Antun Goglia — Zagreb.

(Svršetak).

Juro Tkalčić.

U nizu nastavnika za violončelo u Zagrebu spada i Zagrepčanin Juro Tkalčić, koji se i danas ističe ne samo kao izvrstan pedagog već i kao virtuoz na violončelu, kao komorno-muzički igrač i kao skladatelj.

Juro Tkalčić, potiče iz muzikalne obitelji te je rodjen u Zagrebu dne 13. II. 1877. Njegov otac Zvonimir, bankovni činovnik bio je u Zagrebu kao diletant opće poznati i priznati pianista sa vanredno razvijenim čuvstvom za ritam i sa talentom za improvizaciju. On se mnogo bavio komornom muzikom te je svirao u mnogim zagrebačkim domovima. U njegovoj se kući mnogo muziciralo, pa tamo nisu dolazili samo diletanti nego i mnogi strukovni glazbenici.[41]

Brat Jurine majke Marije Leopold Kavić (1849.–1918.) bio je, kako sam jur u tom prikazu spomenuo, dobar violončelista, koji je u tom svojstvu proputovao mnogo krajeva, a naročito Rusiju. Od njih naslijedio je Juro muzikalni talenat, a od svog ujaka valjda i nagnuće, da kao umjetnik proputuje svijet.

Jurin brat Ivo virtuoz na klaviru živi u Parizu, a njegov je bratić poznati hrvatski skladatelj Lujo Šafranek-Kavić.

Kod Jure se već za rano opažao smisao za muziku, pa je već u ranoj mladosti uz redovite nauke polazio glazbenu učionu Hrv. Glazb. Zavoda i to od g. 1886. – 1892. Učiteljem violončela bio mu je jur spomenuti Ivan Oertl (1829.—1889.), a kasnije neko vrijeme Josip Eisenhuth (1844. – 1896.).

---

[41] Vidi dr. A. Goglia: „Komorna muzika u Zagrebu" str. 52.

Kao odličan učenik nastupa Juro već godine 1889. na javnoj učeničkoj produkciji glazbene učione Hrv. Glazb. zavoda u Beethovenovom triu za tri violončela (preradba).[42] Od sada svake godine s ira javno, a zadnji puta na javnoj učeničkoj produkciji dne 23. I. 1892., kad je svirao drugi stavak Goltermann-ovog koncerta u G-duru. U to doba bavio se Juro u roditeljskoj kući mnogo sa komornom muzikom, pa je valjda to bilo povodom, da je kasnije u svojoj umjetničkoj karijeri sudjelovao u mnogim komorno-muzičkim udruženjima i da je na tom polju mnogo skladao. Sjećam se, da sam god. 1891. u domu pianisticeumjetnice[43] i profesorice Anke Barbot-Krežma svirao Schubertov: Forellen-quintett, (op. 114.) kod kojeg je Juro svirao II. violončelo. (umjesto kontrabasa).

Zajedno sa Tkalčćem polazio je školu za violončelo i njegov susjed iz Jurjevske ulice Antun G. Matoš[44] Oni su se tijesno sprijateljili, pa je to prijateljstvo nastavljeno u inozemstvu, kada su se nalazili u Švicarskoj i Francuskoj, a trajalo je do Matoševe smrti. Matoš u mnogim essey-ima spominje Juru i njegovo sviranje. Medjutim je Juro svršio i trgovačku školu i odlučio, da se posveti muzici pa se zaputi u Beč,[45] gdje bi primljen na tamošnji konservatorij u klasu profesora za violončelo Ferdinanda Hellmesbergera (*1863.) gdje je učio pol godine, a zatim je uzimao kod Hellmesbergera privatne satove. Harmoniju učio je kod prof. Rudolfa Dittricha (1861.—1919). God. 1897. složi Tkalčić sa bečkim violinistom Gustavom Nachtigalom i berlinskim pianistom Aleksandrom Borschke-om klavirni trio. Oni se odputiše u Waršavu gdje su svirali po soireama poljske aristokracije. U to vrijeme zadržavao se u Waršavi berlinski veliki simfonijski orkestar „Mayder" i tamo davao koncerte. U tom orkestru ispraznilo se mjesto II. violončeliste, koje je ponudjeno Tkalčiću. On primi to mjesto i napusti trio. Taj orkestar vrati se u oktobru u Berlin, gdje je djelovao u Konzerthausu u Leipzigerstrasse, no uslijed slabih prilika se doskoro razidje. Tkalčić vrati se u Beč, da nastavi glazbene nauke kod spomenutih profesora.

Iz Beča pošao je Tkalčić god. 1898. sa svojim bratom Ivom u Pariz. U Parizu kao nepoznat umjetnik i ne poznavajući ni prilike ni ljude nije mogao naći zaposlenja, dok nije angažiran u jednom orkestru u Aix les Bains-u. Tada je njegov prijatelj A. Matoš bio u Ženevi, te na Tkalčićev poziv, odmah krene u Aix les Bains, gdje su obojica zajedno proveli do 15. septembra Pošto im je nestalo novaca pošli su pješice preko savojskih alpa u Ženevu. Iza mjesec dana pošao je Tkalčić u München, da traži namještenje. Tu je zagovorom profesora muzičke akademije violončeliste I. Wernera namješten u „Kaim" orkestru, gdje je neko vrijeme svirao pod ravnanjem Felixa Weingartnera. Na ponudu iz Bukurešta, stupio je kao solo-violončelista u bečki orkestar Josipa Straussa (nećaka Johanna), koji je tada svirao u Bukureštu. U tom orkestru ostao je Tkalčić do septembra 1899. Za svog boravka u Bukureštu nastavio je Tkalčić nauke kod profesora violončelista Dimitrija Dinicu, bivšeg djaka profesora Hellmesbergera, te je imao prilike, da svira na jednom koncertu pred kraljicom Carmen Sylva Popperov koncert D-mol.

Tkalčićev brat pianista Ivo boravio je tada u Švedskoj i snubio ga, da tamo sastave klavirni trio s izvrsnim danskim violinistom, učenikom Joachima, Frederikom Schnedler-Petersenom.[46] Tkalčić je pristao na taj plan, a ponukalo ga na to najviše činjenica, što je bio u austro-ugarskom konzulatu u Bukureštu asentiran. Pošto mu nije bilo dopušteno, da služi kao jednogodišnji dobrovoljac kod muzike, gledao je da se izmakne. Za to je želio, da se čim više udalje od granica austro-ugarskih i da se približi Parizu, gdje se je kanio stalno nastaniti i gdje je tada boravio Matoš. Spomenuti trio proputovao je cijelu Švedsku do februara 1900. davajući u svim većim gradovima koncerte. Sada bi bila došla na red Norveška sve do Hamerforta gdje je bilo nade, da će mnogo zaraditi. Ali neodoljiva čežnja za Parizom i skoro otvorenje svjetske izložbe nagnulo je braću Tkalčić da razvrgnu to udruženje, pa se preko Berlina, gdje su boravili dva mjeseca, zapute u Pariz. U Parizu je Tkalčić prvo vrijeme teško živio i svirao je u raznim salonskim orkestrima. Uz to je marljivo radio i privatno učio violončelo kod profesora konservatorija Jules-a Loeba kasnije kod Abiatte i

---

[42] Vidi dr. A. Goglia: „Hrvatski glazbeni zavod" str. 65. i sl.

[43] Vidi Fr. K. Kuhač: „Franjo Krežma" (Hrvatska vila. Sušak 1882. i 1883) i dr. Antun Goglia: „Hrvatski glazbeni zavod" str. 70.

[44] Vidi: Uvod Vladimira Lunačeka na „Umorne priče, vidici i putovi A. G. Matoša" str. II. (Naklada knjižare Breyer Zagreb).

[45] Vidi B. Širola: „Pregled povijesti hrvatske muzike" str. 312.

[46] Frederik Schnedler-Petersen (* 1867) jest od g. 1912. dirigent gradskih koncerata u Kopenhagenu. (H. Riemann: Musik-Lexikon 1929.).

Francis Touche-a, a kontrapunkt kod magjarskog skladatelja Rudolfa Lavotte-a, kasnie kod Louis Dumas-a (* 1877. sada direktor dijonskog konservatorija).[47] God. 1902. do 1904. bio je Tkalčić soločelista kod pariškog simfonijskog orkestra „Le Rey“, a iza toga bio je član društva „Societé de musique de chambre ancienne et moderne“ u Versailles-u sve do njegovog raspada god. 1906. Istodobno pa do god. 1907. bio je profesor violončela u konzervatoriju u Versailles-u.

God. 1905. stupi Tkalčić u udruženje gudačkog kvarteta „Quatuor Lejeune“ (koji još danas opstoji) u Parizu, a ujedno osniva klavirni trio sa pianistom Lazarom Lévy i violinistom Nestorom Lejeune, koji je nastupao sa velikim uspjesima. God. 1907. stupi Tkalčić u gudački kvartet „Quatuor Luquin“, u kojem ostaje do god. 1912. Nakon amnestije za vojne bjegunce god. 1908. posjetio je Tkalčić god. 1909. Zagreb, te je na simfonijskom koncertu u kazalištu svirao uz pratnju orkestra koncert A-mol od Saint-Saënsa. Tkalčiću je uvijek lebdjela pred očima karijera virtuoza na violončelu; za to napusti spomenuti kvartet i u opće komorno-muzičko sviranje, — te se posveti solo sviranju — davajući koncerte u Parizu i provinciji. Iz Pariza posjeti u oktobru god. 1913. sa bratom Ivom, pianistom Zagreb, gdje su dne 14. X. 1913. priredili u velikoj dvorani Hrv. glazb. zavoda koncert, na kojem je Juro svirao sonatu F-dur od B. Marcella, Haydnov: koncert D-dur i više manjih skladbi. Kritika se o toj priredbi najpohvalnije izrazila. Uz put u Zagreb koncertirao je u Grazu sa velikim uspjehom i tamo ga je impresario Hipolyt Böhm angažirao za oktobar 1914. za jednu turneju po Austro-Ugarskoj i Rusiji. Tkalčić se opet povratio u Pariz, gdje je boravio do početka mjeseca jula 1914., kad se opet zaputio u Zagreb, gdje ga je zatekao svjetski rat i tako ne dodje do spomenute turneje.

Uz dnevni veliki posao bavio se Tkalčić u Parizu i skladanjem. Iz tog doba potječu ove kompozicije: a) za komornu muziku „I. Petit quatuor“ (izdao Hamelle u Parizu); Gudački kvartet D-dur op. 1. br. 1. (Sénart u Parizu); Gudački kvartet „U domovini“ op. 1. br. 2. b) za violončelo uz pratnju klavira: „Chanson gaie“ (Hamelle-Pariz); „Idyle“ (Sénart-Pariz); „Chansonette“, „Feuillet d' Album“ i „Sérénade de Pierrot“ Op. 2. br. 1. (Sénart-Paris); „Chanson triste“, „Berceuse“ i „les Bavardes“ op. 2. br. 2. (Sénart-Paris); i c) za klavir „Trois chansons sans parols“ op. 4. (Kugli-Zagreb).

Za vrijeme svjetskog rata Tkalčić nije bio asentiran, pa je kao virtuoz koncertirao u Zagrebu i u mnogim mjestima Austro-Ugarske i Bugarske. Osobiti uspjeh imao je njegov nastup na koncertu u zagrebačkom kazalištu dne 15. I. 1915., gdje je medju inima svirao Dvořakov koncert za violončelo H-mol op. 104. i na koncertu Hrv. glazb. zavoda od 19. XII. 1916., na kojem je svirao koncert D-mol od Lalo-a uz pratnju orkestra; — te na vlastitom koncertu u velikoj dvorani Hrv. glazb. zavoda dne 23. IX. 1916., sa kojim je medju inima izveo koncert A-mol (op. 33.) od Saint-Saënsa i „Rococo varijacije“ (op. 33.) od Čajkovskoga.

Od njegovih koncerta izvan Zagreba za vrijeme rata spominjem:

1. Koncert, koji je priredio Tkalčić sa pianistom Hermanom Gruss-om u Budimpešti u velikoj dvorani kr. ugar. glazbene akademije dne 12. III. 1916., koji je sjajno uspio. Dnevni listovi bez iznimke vrlo su simpatično pozdravili ta dva umjetnika. Za Tkalčića kažu „da se pokazao kao virtuoz u najodličnijem smislu, koji s najplemenitijim tonovima spaja noblesu u fraziranju, toplu kantilenu i visoku, fino iztančanu elegantnu tehniku“. (Vidi Sv. Cecilija god. 1916. str. 92.).

2. Iste godine priredio je Tkalčić koncert u Ljubljani. Dr. Franjo Kimovec opširno je recenzirao u „Domu in Svetu“ (1916. str. 334.) ovu izvedbu te kaže o Tkalčiću: „Prof. Tkalčić, mehka sanjava slovanska duša, polna ognja pa tudi energije, ki se mestoma skoro do nervoznosti potencira. Njegov gorki nekoliko sanjavi ton, njegovo življenje in pristnega čustva polno igranje smo uživali“.

3. O svojoj turneji u Bugarskoj u mjesecu aprilu 1917. piše Tkalčić u „Sv. Ceciliji“ (god. 1918. str. 62.):

„Kad sam počeo tu turneju nisam mislio, da ću tamo dati više od dva do tri koncerta. Sviravši u Sofiji s velikim uspjehom, morao sam tamo odmah prirediti drugi koncert, a poslije toga u provinciji njih dvadeset s obećanjem, da ću se naskoro onamo povratiti, što sam učinio

---

[47] Vidi H. Riemann: Musik-Lexikon 1929.

u rujnu iste godine. Ovaj puta imao sam 30 koncerata. Premda publika nije glazbeno odgojena, posjećivani su bili koncerti izvrsno. Opazio sam, da baš vole osobito klasičnu glazbu napose Bacha".

4. Dne 21. III. 1919. priredio je Tkalčić u Smetaninoj dvorani u Pragu uz sudjelovanje češke filharmonije koncert, na kojem je medju inima svirao koncerte od Haydna i Saint-Saënsa. Orkestrom dirigirao je Talich, a manje stvari pratio na klaviru Roman Vesely, (sada profesor konservatorija u Pragu). Prije tog koncerta svirao je Tkalčić na koncertu praške filharmonije pod dirigiranjem Čelanskog koncert od Lalo-a.

V. Zubatý donosi o toj izvedbi u „Hudebni Revue", kritiku, gdje medju inima veli, da je njegova tehnika izvrsna ali kao što kod svih velikih umjetnika ne nametljiva, puna očite jednostavnosti, njegova je igra napadno laka, svaki mu je kret čvrsto svladan i umiren. Ton mu je dug, zaokružen, zračan, u pianissimu upravo kristalno krhak, proziran, njegov ćurlik zvoni, a ljestvične pasage se sve cakle u punoj jasnoći svakog tona".

U to vrijeme je Tkalčić takodjer učestvovao kod komorno-muzičkih izvedaba. Tako na kompozicijonim večerima Petra Konjovića dne 3. i 24. marta 1917. i na koncertu češkog gudačkog kvarteta dne 9. X. 1918., na kojem je svirao II. violončelo u Schubertovom gudačkom kvintetu C-dur (op. 163) i u Čajkovskoga sekstetu „Souvenir de Florence" (op. 70.).[48]

Kada je dne 1. IX. 1920. preuzela država dosadanji konservatorij Hrv. glazb. zavoda u svoju upravu imenovan je Tkalčić profesorom za violončelo u visokoj školi. — Školske godine 1922./23. izabran bi za rektora, a kasnije do svog odlaska iz Zagreba god. 1927. bio je prorektorom državne muzičke akademije u Zagrebu.

Školske godine 1927./28. otišao je Tkalčić na poziv u Beograd, gdje je sada profesorom violončela u muzičkoj školi u Beogradu.

Sada ću predočiti rad Tkalčićev iza god. 1918. na umjetničkom i skladateljskom polju. Za svog boravka u Zagrebu razvio je Tkalčić veliku skladateljsku djelatnost.

Vjeran svom nagnuću za komornu muziku skladao je Gudački kvartet E-dur op. 7., koji je prviput sviran u mom domu, a javno na drugoj autorovoj kompozicijonoj večeri dne 24. IV. 1923.; zatim gudački kvartet F-mol op. 12, koji još nije prepisan na čisto, a niti su prepisani posebni glasovi. — nadalje kvintet za violončelo solo i gudački kvartet op. 13.; klavirni kvartet A-mol. op. 15., koji je opetovano javno izveden u Beogradu i prenešen u radiju; napokon klavirni trio E-mol op. 16. prviput izveden na koncertu dne 6. IV. 1932.; u Beogradu povodom proslave dvadeset i pet godišnjice umjetničkog rada Jovana Zorka. Kako mi Tkalčić nedavno pričao radi sada na jednom klavirnom triu.

Od većih kompozicija za koncertni podij spominjem njegov koncert A-mol op. 10. za violončelo uz pratnju orkestra odnosno klavira, izveden prviput na njegovom koncertu u velikoj dvorani Hrv. glazb. Zavoda u Zagrebu dne 14. X 1924. Taj koncert svirao je Tkalčić s filharmonijom u Waršavi dne 19. XII. 1930., a dne 10. XII. 1932. u Beogradu u sali „Kolarčeve zadužbine" na koncertu kraljeve garde pod ravnanjem Pokornoga; zatim skladbu „Tužna roža", tema medjumurska s varijacijama za violončelo i orkestar odnosno klavir op. 8. Ta je skladba izvedena prviput s orkestrom na Tkalčićevom koncertu u Zagrebu dne 2. V. 1925, koji je on priredio s društvenim orkestrom Hrv. glazb. zavoda".[49]

Uz taj rad skladao je još ove manje skladbe: a) „Arieta", b) „Hajd u kolo" za violončelo odnosno violinu i klavir op. 5. (Kugli-Zagreb); a) „Jutarnji pohod", b) „Pluie", c) „Legenda", d) „Svraćanje" i e) „Zvonce s neba" za pjevanje, čelo i klavir, osim d) koje je za pjevanje i klavir (op. 6.), — (b izašlo kod Kuglia — Zagreb); a) „Romanca" (posvećena piscu ovih redaka) i b) „Perpetuum mobile" za čelo i klavir (op. 9. Kugli — Zagreb); „Souvenir" za violinu i klavir op. 11. i „Ivanje" za bariton i klavir op. 14.

Što se tiče Tkalčićeve umjetničke djelatnosti, prikazati ću ga ponajprije kao solista.

Kako sam istaknuo, Tkalčić se je posvetio solističkoj karijeri, kojoj je ostao vjeran i poslije rata. Pri tom je uvijek radio po nekom sistemu. U program je uvrstio samo skladbe, koje imadu zbilja muzikalnu vrijednost, a od inozemnih one, koje su priznate u vanjskom muzikalnom svijetu. Osobito voli u svoje rasporede uvrstiti i klasične piese; a mnogo pažnje

[48] dr. A. Goglia: „Komorna muzika u Zagrebu" str. 44.
[49] Vidi dr. A. Goglia: „Hrv. Glazbeni zavod" str. 19.

obraća na to, da publici prikaže i slavenske skladatelje. Na svojim koncertima, koje je priredio u Zagrebu ponajviše uz sudjelovanje pianiste Ćirila Ličara dne 13. II. 1922., 4. IV. 1923., 11. XII. 1923., 14. X. 1924., 2. V. 1925., 26. X. 1925. svira znamenite koncerte od Haydna D-dur, Schumanna A-mol (op. 129.); Dvořaka H-mol (op. 104.); Saint-Saënsa A-mol (op. 33.), Lalo-a D-mol, od Boccherini-a B-dur **Bachovu** Suitu br. 3. C-dur, zatim vlastiti koncert A-mol (op. 10.); Čajkovskoga: Varijacije na Rococo-temu (op. 33.) i svoje varijacije na medjumursku temu „Tužna roža" (op. 8.).

Dnevni listovi prate njegovo djelovanje te iza svakog koncerta donašaju pohvalne kritike, u kojima ga hvale kao vrlog umjetnika. Interesantne su bile njegove priredbe sonata i to na matinejama Hrv. glazb. zavoda god. 1921. i 1922. i na njegovim koncertima od 13. II. 1920., 12. II. i 26. X. 1926. Svirao je sonate od Boccherini-a A-dur, B. Marcella F-dur, J. Haydna C-dur, Beethovena A-dur (op. 69.), Chopina G-mol (op. 65.), Straussa F-dur, (op. 6.); Rubinsteina G-dur (op. 39.) Rahmanjinova G-mol (op. 19.), Brahmsa E-mol (op. 38.). Kod matineja bio mu je partner Hugo pl. Mihalovich, a na priredbi dne 12. II. 1926. prof. Svetislav Stančić. Ističem, da je Tkalčić na matineji dne 22. I. 1922. svirao i dvije skladbe domaćih skladatelja i to: Konjović Petar (1883.): „Hajdučka" i „Ples" i Šafranek-Kavić Lujo (1882.): „Čežnja". Kod kompozicijone večeri skladateljice Dore grofice Pejacsevich svirao je Tkalčić sa Stančićem njezinu sonatu za violončelo i klavir E-mol (op. 35.).

Za svog boravka u Zagrebu priredio je Tkalčić dvije kompozicijone večeri. Prva dne 23. I. 1920. održavana je u velikoj dvorani Hrv. glazb. zavoda s ovim programom: a) Petit-quatuor; b) gudački kvartet D-dur op. 1. br. 1. i c) gudački kvartet op. 1. br. 2. „U domovini" („Maštanje" andante, allegro; „Na posijelu" Scherzo; „U hramu" — andante i „Selom i drumom" — allegro). (M. Schlick, I. Miranov, Huml i Tkalčić).

Drugo kompozicijono veče bilo je dne 24. IV. 1923. Izvedeni su njegovi gudački kvarteti „U domovini" op. 1. br. 2. i kvartet E-Dur op. 7. (Vaclav Huml, Jan Miranov, Dragutin Arany i Tkalčić).

Ing. Žepić Stanko.

Dne 4. V. 1927. proslavio je Tkalčić u Zagrebu bez velike buke 30. godišnjicu svog umjetničkog rada posebnim koncertom. Tu se našao lijep broj njegovih prijatelja i štovatelja, koji uživaju u njegovom istančanom shvaćanju i virtuozitetu. Prije izvedenja programa držao je profesor univerziteta u Beogradu dr. Viktor Novak kao izaslanik ministarstva prosvjete prigodno slovo i predao mu orden Sv. Save III. stepena. Program bio je ovaj: 1. Dvořak: koncert za violončelo, 2. Saint-Saëns: koncert A-mol za violončelo; 3. Tkalčić: „Tužna roža (tema s varijacijama); 4. Konjović: „Hajdučka" i Tkalčić: „Brbljavke".

Što se tiče komorne muzike to je osim jur spomenutih prigoda Tkalčić svirao u god. 1921. osnovanom klavirnom triju Mihalović-Huml-Tkalčić, u kojem je god. 1924. zamijenio pianistu Ćiril Ličar. To udruženje nije bilo dugog vijeka.

Godine 1926. i 1927. sastajali su se kod Tkalčića jednom u tjednu nekoji profesor i državne muzičke akademije, da sviraju komornu muziku.

U Beogradu osnovao se klavirni kvartet Ličar (klavir); M. Mihajlović (violina); I. Zorko (viola); Tkalčić (violončelo). Ovo udruženje daje često koncerte u Beogradu. Tkalčić u Beogradu rijetko nastupa kao solista, a djeluje samo kao profesor muzičke učione.

Ing. Žepić Stanko, rodjen dne 19. XII. 1902. u Zagrebu, gdje je polazio srednje škole i tehničku visoku školu. Uz ove nauke polazio je konzervatorij Hrv. glazb. zavoda od

god. 1913.—1919. Kao glavni predmet učio je u konzervatoriju violončelo kod profesora Umberta Fabbri-a. Dalje polazio je od god. 1920.—1927. državnu muzičku akademiju u Zagrebu te učio violončelo kod profesora Jure Tkalčića. Diplomski ispit nije položio, jer se je medjutim posvetio tehničkoj struci te je danas inžinir kod banske uprave u Zagrebu.

Već kao djak nastupao je javno kao solista i u komornoj muzici i u priredbama spomenutih glazbenih ustanova Spominjem javnu priredbu muzičke akademije od 2. IV. 1925., na kojoj je svirao: Bruch M.; „Kol Nidrei" op. 47. i Popper D.: „Chanson Villageoise".

Od god. 1923. do 1929. svira u koncertima, koje priredjuju razna zagrebačka društva. Tako na koncertu saveza javnih namještenika dne 10. II. 1924. u velikoj dvorani Hrv. glazb. zavoda. Na tom je koncertu svirao skladbe od Poppera D.: „Posveta" op. 11. br. 1. i „Mazurka" G-mol op. 11. br. 3. Sudjelovao je na koncertu Saveza grafičkih radnika Jugoslavije, podružnice u Zagrebu od 17. VII. 1926., gdje je svirao skladbe: Neruda F.: „Mazurek" op. 64.: Godard B.: „Berceuse de Jocelyn" i Popper D.: „Tarantella I. G-dur op. 33., napokon na koncertima društva odbora za Strossmayerov spomenik i Ruske matice. U crkvenim koncertima takodjer je više puta nastupio tako na onom dne 12. X. 1929. u crkvi sv. Blaža u proslavu zlatne mise Sv. Oca pape Pija XI. te u proslavu zlatne mise nadbiskupa dra A. Bauera. Tom je zgodom svirao: Sammartini G. B: „Grave" i Cervetto G.: „Adagio". — Sa skladateljem Mladenom Pozajićem (klavir), priredio je u lječilištu Topusko u julu 1926. koncert sa rasporedom: Haydn I.: „Adagio" iz koncerta D-dur i „Menuetto" iz C-dur Sonate; Saint-Saëns: „Allegro Apassionato"; Popper D.: „Andante maestoso"; „Chanson" i „Tarantella" br. 1. te Tkalčić J.: „Serenade de Pierrot" i „Chansoneta" op. 2.

Matz Rudolf.

God. 1926. i 1927. svira Žepić u zagrebačkom Radiju koncerte za violončelo od Laló-a D-dur, Haydna D-dur, Boccherini-a B-dur te više Sonata za čelo i klavir.

Djelovanje u komornoj muzici, koje je Žepić započeo kao djak nastavio je i dalje te i dan danas bavi se privatno tom muzikom. Bio je član gudačkog kvarteta Miranov-Žepić,[50] koji je opetovano nastupao u intimnim večerima Hrv. glazb. zavoda god. 1923. do 1925. i u raznim drugim glazbenim priredbama zatim terceta Maršić-Mandl-Žepić (klavir, klarineta i violončelo), koji je djelovao u god. 1924. i 1925.[51]

Žepić je član ravnateljstva Hrv. glazb. zavoda i njegovog društvenog orkestra, u kojem nastupa i kao solista.

Matz Rudolf, rodio se u Zagrebu god. 1901., gdje je polazio srednje škole, a istodobno bio je djak konzervetorija Hrv. Glazb. Zavoda od god. 1916. do 1920., gdje je uz teoretske predmete učio kao glavni predmet violončelo kod profesora Fabbri-a. Od g. 1920.

[50] Vidi dr. Antun Goglia: „Komorna muzika u Zagrebu" str. 17. 18. i 19. i „Hrvatski glazbeni zavod" str. 115 i dalje.

[51] Vidi dr. A Goglia: „Komorna muzika u Zagrebu" str. 19. zatim „Obzor" (27. XI. 1924 17. III. 1926.).

do 1926. polazio je kr. državnu muzičku akademiju u Zagrebu kao redoviti djak, a uz teoretske predmete nastavio je naukom violončela kod profesora Jure Tkalčića. God. 1926. položio je diplomski ispit iz kompozicije, kojoj se je posvetio te do danas skladao zamjeran broj skladbi. God. 1918. do 1920. bio je član kazališnog opernog orkestra, a ujedno je kod prvih koncerata, koje je priredila zagrebačka Filharmonija, sudjelovao kao violončelista. Nakon svršenih nauka posvetio se pedagoškom zvanju te je tri godina služio kao učitelj muzike u srednjim školama, a sada je od g. 1929. nastavnik kr. državne muzičke akademije u Zagrebu. Uz svoj obsežan rad kao nastavnik, zborovodja i skladatelj bavi se Matz violončelom kao solista i kao komorno-muzički svirač. Već kao djak nastupao je kao solista u školskim javnim priredbama, a kasnije svirao je skladbe crkvenog karaktera u komemoracijama, koje su se održavale u spomen pok biskupa Langa. Te su se komemoracije održavale više godina u crkvi sv. Marije u Zagrebu. Na koncertu u slavu sv. Jelisave dne 22. XI. 1931., koji se održavao u velikoj dvorani Hrv. Glazb. Zavoda, istakao se Matz kao čelista i svirao: Popper D.: Tarantella (Nr. 1.) G-dur i Blumenfeld: Serenada. Matz se mnogo bavi i komornom muzikom i to ne samo kao violončelista već i kao skladatelj. Kad je gudački kvartet Miranov-Žepić prviput nastupio na intimnoj večeri Hrv. Glazb. Zavoda dne 5 X. 1923. i izvodio skladbe Franza Schuberta, Matz je svirao II. violončelo u gudačkom kvintetu C-dur op. 163. Godine 1927. udružio se sa pianisticom Elvirom Maršić i violinistom Karlom Sancinom pod imenom zagrebački klavirni trio, koji je nastupio u Zagrebu u dva koncerta dne 31. XII. 1927. i 13. III. 1928. Osim toga svirao je taj trio u jednoj priredbi hrv. katoličkog kasina, te na koncertima u Ljubljani, Kranju i Celju.[52]

God. 1919. osnovao je Matz glazbeno društvo intelektualaca, koje do dan danas vrlo uspješno djeluje. Sada ima to društvo i svoj gudački kvartet (Renata Schönstein, Pinkava, Szenczi i Matz). Taj kvartet nastupio je prviput na koncertu u velikoj dvorani Hrv. Glazb. Zavoda na proslavi Augusta Šenoe dne 16. V. 1933. i svirao medju inima Matzovu novu skladbu „Gradišćanski kvartet“ i gudački kvartet Franje Dugana ml. zvan „Kvartettino“. Gradišćanski kvartet bi ponovno izveden na Matzovoj kompozicijonoj večeri u velikoj dvorani Hrv. Glazb. Zavoda, dne 2. VI. 1933. Osim tog kvarteta komponirao je Matz god 1923. „Gudački kvartet“ (Andante, Quasi Sarabanda, Rondo), koji je izvodio spomenuti gudački kvartet Miranov-Žepić na Matzovoj kompozicijonoj večeri dne 4. XII. 1924, koju je priredio Savez hrv. pjevačkih društava. Matz je skladao mnogo vokalnih i orkestralnih djela, koje ne spominjem ovdje, jer je ograničen opseg ove radnje, ali spominjem njegovu do sada neizvedenu skladbu za violončelo solo: Varijacije na temu „Vehni violica“, a sada radi na sonati za violončelo i klavir.

Matzovo muzičko djelovanje opetovano je priznato po našem novinstvu, a osim toga izabran je predsjednikom glazbene zadruge „Sklad“, a umjetnički je vodja Hrv. pjevačkog saveza.

* * *

Iz svega se toga vidi koliki je broj što strukovnih violončelista što dobrih diletanata uzgojila glazbena škola Hrv. glazb. zavoda i kr. državna muzička akademija u Zagrebu. Oni su hvalevrijedno djelovali ne samo u domovini već i u tudjini te prodičili ove glazbene institute, a osim toga su mnogo doprinijeli, da se je glazbeni život u Zagrebu tako lijepo razvio.

---

[52] Vidi dr. Antun Goglia: „Komorna muzika u Zagrebu“ str. 17. 18. 21. i 49.

Četrdeseta godišnjica crkv. pjev. zbora „Cecilija" u Novom Sadu.

Stanislav Preprek. — Petrovaradin.

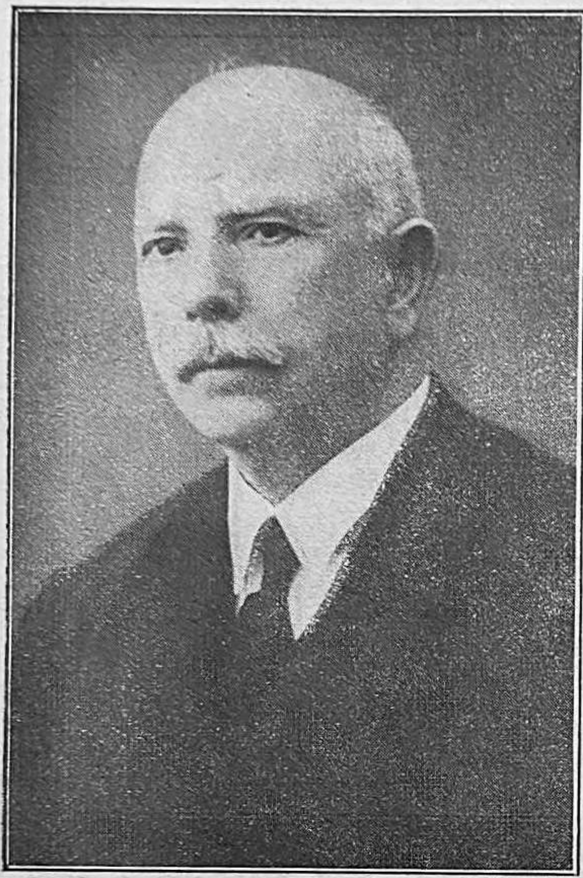

Crkv. pjev. zbor »Cecilija« u Novom Sadu proslavio je dne 26 i 27. kolovoza o. g. svečanim načinom 40-godišnjicu svoga opstanka i plodonosnog djelovanja, kako u samom gradu, tako i u okolici. Njegovo djelovanje od osnutka god. 1893. bilo je jedino svijetlo prave crkvene glazbe u ovim krajevima (Bačka) i pripomoglo je u uzgojnom smislu da razvije razumijevanje liturgijskog pjevanja, a u prvom redu (što je vrlo važno) gregorijanskog korala.

Najviše zasluga za osnivanje zbora, za njegov neprekidni i intenzivni rad, kroz cio taj dugi niz godina, pripada bez svake sumnje njegovom prvom i dosada jedinom zborovodi Jakobu Léh-u (izg. Le), regens chori-u novosadske župske crkve (ovdje nazvane katedrala).

Zato ću ponajprije ukratko prikazati njegov život i rad, zatim historijat samoga zbora i konačno samu proslavu.

I. Jakob Léh.

Jakob Léh rodio se god. 1864. u Filipovu (Bačka). Njegov otac bio je ugledan zanatlija, pa je svoja dva starija sina dao na nauke. U samom mjestu učili su glazbu kod učitelja Turnovskog. Cijela jedna generacija Turnovskih bili su učitelji i ujedno obučavali darovitiju djecu u glazbi, a roditelje savjetovali da takvu djecu dalje školuju. Zasluga je te izvanredne porodice, da je oko 200 đaka pošlo dalje na nauke i postiglo lijepu budućnost (najviše je među njima bilo učitelja, kantora, profesora, svećenika (prelata), liječnika i dr.)

Kad je malom Jakobu bilo 9 godina, umre mu otac, no mati videći da i taj sin ima silnu volju za nauku i glazbu, dade i njega da kod Turnovskoga uči violinu, klavir i orgulje, a nedjeljama i blagdanima je s ostalim dječacima pjevao u crkvi. Turnovski se zauzeo za darovitog dječaka, koji je poslije otišao u Kaloču, gdje je s odličnim uspjehom svršio preparandiju i postao učiteljem u svom rodnom mjestu. Ne treba ovdje ni da spomenem, da je i on pošao putem Turnovskih i u istom pravcu nastavio njihovo blagotvorno djelovanje.

Osamdesetih godina prošloga stoljeća gajilo se u kaločkoj dijecezi vrlo malo prave crkvene glazbe. Sa malim iznimkama, bile su obično izvađane mise Schiedermeyera i Führera, mise, koje je i on još za svoga djetinjstva kod Turnovskoga pjevao. Te su mise bile vrlo daleko od prave crkvene glazbe. Još i danas sjeća se Léh nekih dijelova iz tih misa. Tako je na pr. Et incarnatus obično imao ritam polke ili valcera. Gloria i Credo bili su obično skraćivani, što se nažalost i danas još ponegdje događa. Na promjenljive dijelove se uopće nije obaziralo, nego se na njihovu mjestu izvađale razne druge crkvene a bome i necrkvene pjesme. Slika je to, kakva se u to doba, a i mnogo kasnije (možda još i danas) mogla naći na mnogo mjesta i u mnogim krajevima.

Od rane mladosti osjećao je mladi Leh naklonost glazbi a osobito crkvenoj. U »Katoličkim školskim novinama« čitao je mnogo dobrih i zanimivih članaka o crkvenoj glazbi. Nije ih spočetka pravo razumijevao, jer je bio uvjeren, da su one mise, kod kojih je i sâm sudjelovao, jedina i prava crkvena glazba. Da bi u toj stvari stekao jasne i čiste pojmove, obrati se 1886. g. uredništvu spomenutoga lista sa kratkim pitanjem: »Što je prava crkvena glazba?«, na što mu je odgovoreno, neka se obrati predsjedniku njemačkog cecilijanskog društva dru. F. X. Wittu. Witt mu je odmah odgovorio i poslao veliki izbor raznih stručnih časopisa. To je na Léha neobično djelovalo. Wittovim posredovanjem stekao je mladi kantor lijepe veze. Tako n. pr. sa ravnateljem regensburške glazbene akademije drom. Haberlom i kasnije s njegovim nasljednikom Weinmannom. Upoznao se također sa Stehle-om, Filke-om i sa benediktincem o. Mihajlom Hornom i sa mnogim drugim znatnim crkvenim glazbenicima s kojima se redovito dopisivao.

U Novom Sadu, kamo je kao učitelj bio premješten, osnovao je 1893. god. crkv. pjev. zbor »Cecilija«, čiji je zborovoda ostao čitavih 40 godina, radeći neumorno na uvađanju korala (onda još medicejskoga, a od god. 1907. vatikanskoga), uvježbavajući mise i motete, što s orguljskom pratnjom, a što opet à cappella. Uza to je vršio (a vrši, hvala Bogu, još i danas) napornu dnevnu orguljašku službu, pjevajući često posve sâm (nekad i po 2—3 mise na dan).

Osim toga bio je neko vrijeme zborovođa mađarskog i njemačkog pjev. društva (»Frohsinn«). Pokraj svega toga dospijevao je da se prema planu budimpeštanske glazbene akademije spremi i da položi dirigentski ispit, koji ga je osposobio za profesora glazbe i pjevanja u novosadskoj gimnaziji, gdje je u tom svojstvu dvadeset godina (1898.—1918.) i djelovao. No

kako je imao brojnu obitelj, morao je da još privatno podučava violinu, klavir i pjevanje, tako da mu je dan, od ranoga jutra pa do kasne večeri, prolazio u neprekidnom radu.

Nije propuštao niti jednu priliku, gdje bi mogao da svoje znanje proširi. Tako je god. 1900. prisustvovao crkvenoglazb. tečaju u Beču, a godine 1907. vidimo ga u benediktinskom manastiru Seckavi, gdje je imao prilike da sluša ono izvanredno pjevanje korala i gdje je opet prisustvovao koralnom tečaju. God. 1910. ide u praški benediktinski samostan Emaus gdje je sa 300 učesnika prisustvovao predavanjima izvrsnog poznavaoca korala, opata Schachleitera.

Bio je redovno pozivan na kantorske ispite, gdje je od kandidata tražio poznavanje korala, a osobito koralnih misnih responzorija (u svečanom i ferijalnom tonu)[1] Istotako je bio pozivan na kolaudacije i preuzimanja novih i popravljenih orgulja po Bačkoj. Zato ga s pravom možemo označiti kao jedinog stručnjaka u svim pitanjima crkvene glazbe za ove krajeve (Vojvodina).

Ta razgranjena djelatnost i neprekidna radinost na raznim poljima i crkvene i svjetovne glazbe, donijela je kroz taj dugi niz godina lijepe plodove i u samom gradu Novom Sadu kao i u cijeloj okolici, ali za razvoj same ličnosti Jakoba Léha kao kompozitora, bila je nažalost štetna.

God. 1905. komponirao je motet »Ego sum pastor bonus« za bas solo i zbor ; »Veni sancte Spiritus« za mješ. zbor, koji je izveden 1908. god. za vrijeme krizme od skupnog zbora (300 pjevača) sa pratnjom duvačkog orkestra. Osim toga komponirao je jednu četveroglasnu misu, Te Deum, Stabat mater, jedne vespere i jednu pjesmu Srcu Isusovu. Vrijedna je spomena prigodna kompozicija Ad multos annos« (za instalaciju župnika dra. Amona 1905. god.) i ofertorij za duhovski ponedjeljak »Intonuit de coelo.« O njegovim crkvenim kompozicijama izrekli su vrlo povoljne sudove mnogi uvaženi stručnjaci (n. pr. Max. Welcker) Na polju svjetovne glazbe komponirao je za Madachovu »Čovjekovu tragediju« zbor anđela (ženski zbor sa pratnjom harfe) sa predigrom (gud. kvartet s igrom zvona [Glockenspiel]), jedan melodram i više pjesama.

Za crkvenu glazbu djelovao je i kao spisatelj pišući razne članke, koji su štampani u poznatim crkvenoglazb-časopisima (kao, što je n. pr. »Musica Sacra« [Regensburg]). Neki su mu radovi osobito uspjeli. Tako »O obuci u pjevanju«, »Preuzimanje novosagrađenih orgulja«, »Gramofonske ploče u bogoslužju« i drugi.

Kao dobar glazbeni pedagog brinuo se također i za pjevanje naroda, pa kako još u početku svoga rada u Novom Sadu nije imao zgodnih pjesmarica, sastavio je i izdao god. 1897. jednu takvu pjesmaricu s naslovom Jubilate Deo«, a 1925. god. drugu s naslovom »Laudate Dominum« (o kojoj je već bilo govora u Sv. Ceciliji). Ova potonja je vrlo raširena. Jedva da ima koje njemačko selo u ovim krajevima, u kojem se ne bi mogla naći u većem broju. Tako ima selâ, gdje je više od 400 primjeraka u upotrebi. Za tu pjesmaricu zainteresovali su se mnogi u Austriji i Njemačkoj, štaviše i u Americi.

Također kao predavač imao je uspjeha. God. 1897. održao je u auli budimpeštanskog sveučilišta predavanje: »O instrumentalnoj glazbi u crkvenoj glazbi,« a godinu dana kasnije u Ostrogonu predavanje »O osnivanju cecilijanskih društava.« I prisutni slušači kao i štampa vrlo su lijepo ta predavanja primili.

Svojih crkvenoglazbenih izleta rado se sjeća. Tu je dobio najviše poticaja za rad. U Beču je čuo između ostalih Peterlinijev dječački zbor, u Seckavi divno koralno pjevanje, u Pragu regensburški stolni zbor, koji je izvodio klasične majstore (Palestrina, da Vittoria i dr.) i poznatog orguljskog umjetnika Maxa Springera, u Rimu sikstinsku kapelu i druge crkv. zborove. Već 1907. pjevao je njegov zbor u N. Sadu misu »de Angelis« po Vaticani, u vrijeme, gdje mnogi u ovim krajevima nisu znali ni za Mediceju.

Uspješnim djelovanjem na području crkvene glazbe stekao je Jakob Léh veliki ugled i priznanje, o čemu najbolje svjedoči poziv god. 1914. za regens chori-a stolne crkve u Kaloči, što je bilo osobito odlikovanje. God. 1915. ponuđeno mu je osim toga mjesto profesora glazbe na kaločkoj preparandiji. No Léh je sve to odbio. I previše je bio srastao sa novosadskom crkvenom općinom i sa svojim crkv. pjev. zborom, a da bi htio da napusti svoje djelovanje, koje je bilo u punom razvoju. Jer napustiti ovo mjesto u N. Sadu, značilo je slučaju na volju prepustiti rezultate 20-godišnjeg rada. I tom zgodom, kao i u mnogim drugim prilikama, pokazao se njegov čvrsti karakter, karakter rada a ne častoljubivosti.

Jakob Léh može mirne duše da baci retrospektivan pogled na svoj dosadašnji rad. Jer on je doista radio. 55 godina orguljaške službe, 40 godina učiteljevanja i 20 godina rada na gimnaziji, lijepi su brojevi, koji mnogo govore; malo ih je, koji bi se njima mogli podičiti. (U šali mi je pokazao račun u komu je približno izračunao, da je za cijelo vrijeme svoga orguljanja za 26.000 misa i za razne druge pobožnosti 34.000 puta na orguljama svirao).

Ozbiljan, miran i potpuno staložen, upravo dostojanstvena držanja, uzoran katolik, može da nam svima posluži kao primjer vjerne i odane službe Crkvi i crkvenoj glazbi. Točan i savjestan, potpuno predan svom radu, imponira u svakoj prilici: i kao dirigent velikog zbora i orkestra i kao orguljaš za lijepim i solidnim Riegerovim orguljama (za koje je dispoziciju sâm sastavio) i kao čovjek u svagdašnjem razgovoru i saobraćaju. Tema uvijek: crkvena glazba. Na vrlo ugodan način znade da evocira svoje uspomene iz mladih dana. A ima ih dosta, što ozbiljnih,

---

[1] Uza svaku preparandiju postojao je u Mađarskoj za maturante posebni kantorski tečaj pa su učit. kandidati polagali posebni kantorski ispit, koji ih je osposobljavao i za kantorsku službu pored učiteljske.

što komičnih, jer je crkvena glazba takovo polje, gdje ima mnogo zvanih a malo izabranih, pa često dolazi do raznih nesuglasica i konflikata.

Da se je često i prečesto morao boriti sa raznim zvanim i nezvanim faktorima u uvađanju prave crkv. glazbe i korala te u dosljednom njihovom provađanju, ne treba posebno spominjati. Ali da je svoje namjere u tom pravcu uspio uvijek da provede, bez obzira na zapreke, pa i protiv neopravdanih prigovora znatnih i uplivnih ličnosti, svakako je vrijedno da se spomene.

Pa ako je dosada uradio za crkv. glazbu više nego što je za jedan ljudski život dovoljno, to nije nipošto konvencionalna želja, ako reknem: dao Bog, da još i dalje dugo djeluje na polju crkv. glazbe, jer ličnosti sa takvom energijom i istrajnošću ne rađaju se svaki dan.

II. Pjev. zbor »Cecilija«.

1. XII. 1892. svirao je Jakob Leh prviput na orguljama u Novom Sadu, a godine 1893. osnovao je crkv. zbor »Ceciliju«, s kojim je na blagdan Velike Gospe iste godine prviput nastupio. Pošto se sadašnja crkva (katedrala) upravo gradila, služila se svečana misa u jermenskoj (armenskoj) crkvi. Taj dan — 15. VIII. 1893. — dan je osnutka novosadskog crkv. zbora. U zbor su pristupile pjevačice iz najuglednijih novosadskih obitelji. Nastavilo se s ozbiljnim radom i ubrzo su imali na repertoaru djela Witta, Stehle-a i Filke-a.

Prvi veći i odlučni nastup bio je 27. X. 1895., prigodom posvete nove crkve. Bila je izvedena jedna od najljepših misa uopće: C-dur misa (op. 169) od uvaženog crkv. kompozitora J. Rheinbergera sa pratnjom orkestra. Izvedba takve mise prije 38 godina bio je događaj prvoga reda. God. 1896. za vrijeme krizme pjevala je »Cecilija« 4-, 7- i 8-glasne kompozicije, a osobito se istakla god. 1905. prigodom instalacije župnika dra Amona. Repertoar se sve više obogaćivao a zbor je sve više napredovao pod sigurnom Léhovom rukom

Prigodom sv. potvrde 1908. god. (kada je također nastupio veliki zbor od 300 pjevača) odlikovala se »Cecilija« tako, da je nadbiskup Varossy i zborovođi i zboru izrekao svoje najviše priznanje i bogato ih nadario.

I kod slijedećih potvrda (1912. i 1918. g.) zadržao je zbor svoju sjajnu reputaciju. Sv. potvrde su bile u N. Sadu osobito svečano priređivane. To je uvijek bila zgodna prilika za zbor, da i javnosti i višim crkvenim krugovima prikaže svoj ne samo nesmanjeni intenzitet rada i izvanrednu kvalitetu izvedbe, nego i svoj stalni napredak. No najljepše je dokumentovao svoj rad i svoja nastojanja, kao i svoju visoku kvalitetu proslavom svoje 40-godišnjice, gdje se je osobito lijepo istakao još jedan momenat: organizatorski.

I u izvancrkvenim priredbama istupao je zbor često, ali uvijek sa zborovima duhovnog karaktera. Tako je na jubilarni dan proglašenja Neoskvrnjenog Začeća Bl. Dj. Marije 8. XII. 1904. izveo nekoliko oratorijskih zborova sa velikim uspjehom. Na dan sv. Elizabete god. 1907. priredila je »Cecilija« sa ostalim novosadskim svjetovnim zborovima veliki koncerat, na kojem su pjevani zborovi iz Lisztovog oratorija »Sv. Elizabeta«. Ta priredba imala je osobit značaj sudjelovanjem futoškog kapelana Nikole Almassy-a, bivšeg Lisztovog učenika. I kod raznih drugih kulturnih zgoda sudjelovala je »Cecilija« uvijek sa velikim uspjehom.

Kroz 40 godina rada uvježbao je zbor 26 novih misa: 8., 9. i 18. koralnu misu, koralni rekvijem (od 1907. godine do sada pjevan preko 1000 puta), nadalje mise od Stehle-a, Filke-a, Schweitzera, Witta, Rheinbergera, Hallera, Grubera, Beltjensa, Kagerera, Ravanella, Zellera, Griesbachera, Gollera i t. d. Zatim dijelove iz nekih misa: Beethoven: Missa solemnis (Sanctus), Mozart: Missa brevis (Agnus), Schubert: Missa Es-dur (Kyrie, Gloria, Sanctus), Kromolicki: Missa b-moll (op. 9.) (Sanctus, Benedictus).

Što se proprija tiče, introit i komunija pjevani su ili koralno ili su recitirani. Nadalje: Stehle: 48 Introita à cappella. Na gradual: Witt, Leitner; na ofertorij: Witt, Leitner, Filke, Stehle, Kagerer, Schaller, Seyles, Welcker, Léh i t. d. Zatim iz klasične polifonije: Palestrina, Orlando di Lasso, da Vittoria, Aichinger i dr.

Za vrijeme svoga 40-godišnjeg opstanka nastupio je zbor preko 1000 puta. Ako se računa za svaki nastup samo 5 pokusa (bilo ih je katkada i više), znači, da je zbor održao preko 5000 pokusa.

Zbor broji danas 56 pjevača i pjevačica. Osobito se ističu ženski glasovi: izvrsni soprani, u visini bez oštrine, lijepi i ujednačeni, pa sonorni i okrugli alti. Niti muški glasovi ne zaostaju za ženskima, tako da je utisak cijelog zbora potpuno skladan i izjednačen. Toliko je uvježban i muzikalan da s lakoćom svladava i klasike i moderne majstore.

III. Proslava.

Organizaciju proslave proveo je besprikorno crkveni odbor na čelu s opatom i župnikom Franjo Fathom, te drom Viltom i Ivanom Abrahamom sa članovima crkv. pjev. zbora »Cecilija«. Osim velike prepiske i dnevnih pokusa, imao je Jakob Léh također još dosta posla oko priredbe.

Sama proslava trebala je da se obavi 15. VIII. o. g., na dan kad je zbor prije 40 godina prviput nastupio. No kako je za taj dan bio određen euharistijski kongres u Odžacima, odgođena je proslava na nedjelju 27. VIII. o. g.

Proslava je zamišljena u velikom opsegu: 26. u subotu uveče orguljski koncerat, 27. VIII. 2 mise i blagoslov, a uveče toga dana pjevačko natjecanje i skupno pjevanje. Tako je i bilo.

Na proslavu je bilo pozvano 10 crkv. pjev. zborova, od kojih 6 iz raznih uzroka nije moglo doći, tako da su ipak došla 4 najbolja zbora iz okolice.

Orguljski koncerat, to je bila novost za Novosađane. Crkveni koncerat nije još dosada bio održavan u crkvi. Već na tom koncertu mogao se opaziti velik interes za samu proslavu: crkva,

vrlo lijepa gotska građevina, sjajno rasvijetljena, bila je puna publike (bez razlike u vjeri). Taj veliki interes održao se do kraja proslave.

Prvi je nastupio Ivan Kiss, profesor glazbe u Somboru. On je svirao sa lijepom spremom Bachovu Toccatu i fugu d mol i Franckov Koral u a molu. Zatim je naš poznati kompozitor i izvrsni pjevač O. K. Kolb (sada gvardijan u Iloku) otpjevao Zajčevu Ave maris stella. Sama pjesma nema dovoljno crkveni karakter (teatralna melodika, nepotrebne repeticije, ali je dala prilike, da nam O. Kolb uzmogne pokazati ljepotu svoga glasa i svoga predavanja, pa da ga tako upoznaju i u ovom kraju.

Zatim je nastavio s programom drugi orguljski umjetnik te večeri dr. Franjo Dickmann, po zanimanju liječnik u Filipovu, inače poznat kao klavirski pratilac violinskog virtuoza Karla Senaši-a. U prvom dijelu svog programa odsvirao je Brahmsovu predigru na božićnu pjesmu »Es ist ein Ros' entsprungen«, kratku, smirenu kompoziciju, zatim Bachovu Passacagliu i dvostruku fugu u c molu, kompoziciju širokog zamaha s melodijom pedala u početku, koja se jedno 20 puta ponavlja uz vrlo raznoliku pratnju; u toj su kompoziciji došle do izražaja sve nijanse registracije novosadskih orgulja, te konačno Lisztove Varijacije Weinen, Klagen« sa svojim snažnim, upravo dramatskim akcentima.

Poslije toga je opet pjevao O. K. Kolb svoje kompozicije Memorare i Adoro te devote sa jednako lijepim uspjehom.

Taj dio koncerta (od početka pa dovde) prenosila je beogradska radio stanica. Bilo bi lijepo da je prenijela cio koncerat, jer su i onako preostale još samo 3 točke, a ovakova prilika ne pruža se svaki dan.

Dr. Dickmann je još svirao Bossijevu koncertnu tokatu, vrlo lijepu i duhovitu kompoziciju, u kojoj nam je umjetnik, savladavši sjajno tešku pedalnu partiju, pokazao, da nije samo izvrstan klavirski umjetnik nego i isto takav orguljski, zatim Rinckov koncerat shvaćen kao zanimljivi duo: I. manual Pleno, a II. manual Flauto-solo, zaključivši koncerat sa Božićnom pjesmom od savremenog mađarskog kompositora Antalffy-a, ugodnom i mirnom kompozicijom, samo sa nešto previše sjećanja na Puccini-a.

Ovim koncertom afirmirao se dr. Dickmann kao odličan orguljski virtuoz sa sjajnom tehnikom (n. pr. šesnajstinke u pedalu), a i kao pratilac O. K. Kolba vrlo je dobro riješio svoju zadaću. Ovaj orguljski koncerat trebao bi da bude uvod u niz ovakovih priredaba ovdje u Novom Sadu. Svi koji su na ovom koncertu sudjelovali nalaze se u blizini: dr. Dickmann u Filipovu, Kiss u Subotici, O. Kolb u Iloku, a u samom N. Sadu eto odličnog crkv. zbora »Cecilije«, koji će upotpuniti buduće ovakove crkvene koncerte.

Drugoga dana ujutru bila je tiha misa. Pjevana je bila koralna misa br. 9. de Beata (cum jubilo) sa Credo I.

U 10 sati bila je svečana pontifikalna misa. Služio ju je preuzv. g. biskup Ljudevit Budanović sa velikom asistencijom. Možebiti da još nikada nije bila služena tako svečana pontifikalna misa u Novom Sadu, kao kod ovoga jubileja. To je lijep dokaz, kako veleč. svećenstvo cijeni samu svečanost, jubilej crkvene pjesme, dakle i samu crkvenu pjesmu.

Kad je procesija ušla u crkvu bio je zapjevan Filke-ov: Ecce sacerdos s orkestrom. Pod misom je pjevana Rheinbergerova misa u C-duru (op. 169) također s orkestrom. Promjenljivi dijelovi pjevani su ovako: introit (Deus in adjutorium) i komunija (De fructu) koralno; gradual: K. A. Lejtner: Benedicam Domino, mješ. zbor s orguljama; ofertorij (Precatus est) falsi bordoni i onda zatim Mayer: Assumpta est à cappella, ofertorij Velike Gospe.

Pod obim misama pjevala je »Cecilija« (za orguljama dr. F. Dickmann, dirigent J. Léh) i pokazala da jednako lijepo umije pjevati koral kao i tešku, ali prekrasnu Rheinbergerovu misu. Nije puki slučaj da je izabrana upravo ta misa, koja je pjevana prije 38 godina na posveti ove, tada istom sagrađene crkve.

Pontifikalna misa bila je ujedno kulminacija cijele svečanosti, gdje je »Cecilija« jasno posvjedočila svoj visoki umjetnički nivo, dostojan ozbiljnog 40-godišnjeg rada.

Popodne na blagoslovu bio je izvađan samo koral (lauret. litanije, Salve Regina i Tantum ergo).

Uveče pred punom koncertnom dvoranom hotela »Slobode« bilo je ponajprije pjevačko natjecanje crkv. pjev. zborova, na koje su došla 3 zbora: iz Velikog Bečkereka, Subotice i iz Sombora.

Prvo je nastupilo crkv. pjev. društvo iz Kule sa 24 članice izvan natjecanja (Predsjednik: K. Raile; dirigent: F. Schmidt). Ponajprije su pjevali Sanctus, Benedictus i Agnus iz Griesbacherove Missae V. toni (kombinovane koralne mise) likvidno i ujednačeno, a iza toga Orlando di Lasso: Agimus tibi (4-glasni ženski zbor) sigurno i sa poletom.

Zatim je slijedilo natjecanje. Jury je bio sastavljen od 6 članova: O. K. Kolb (Ilok), Dr. Ed. Hampel (Novi Sad), J. Negele (Crvenka), A. Vojnić-Tunić (Subotica) te J. Léh (Novi Sad) i S. Preprek (Petrovaradin). Svi su crkveni glazbenici: prva 4 su svećenici, a zadnja 2 svjetovnjaci. Svaki od tri navedena zbora pjevao je ponajprije obaveznu kompoziciju F. Schaller: Ascendit Deus (4-glasno; spasovski ofertorij) a zatim jednu po slobodnom izboru.

Prvo je nastupilo crkv. pjev. društvo iz Sombora sa 44 člana. (Predsjednik: A. Skenderović; zborovođa: dr. Lj. Kiss). U slobodnom izboru pjevali su Palestrina: Tu es Petrus (6-glasno) svladavši sa velikim uspjehom svoj baš ne laki zadatak.

Drugi po redu je nastupio crkv. pjev. zbor iz Subotice sa 53 člana. (Predsjednici: O. K. Varen i dr. M. Evetović; dirigent: E. Fehér). U slobodnom izboru pjevali su A. W. Mozart: Ave verum Corpus (4-glasno) relativno laku kompoziciju, ali sa izvanredno finim i sugestivnim predavanjem, što je i na publiku učinilo dubok utisak.

Treći po redu i posljednji nastupio je crkv. pjev. zbor iz Velikog Bečkereka sa 35 članova (Predsjednik: Dr. Stj. Kovač; dirigent: J. Weninger). U slobodnom izboru pjevali su modernu kompoziciju H. Schröter: Kyrie (Missa solemnis) vrlo lijepo.

Ocjenjivanje se vršilo po slijedećim točkama: 1. disciplina, 2. intonacija, 3. vokalizacija, 4. ritam, 5. dinamika, 6. interpretacija, 7. dirigiranje i pjevanje iz partiture ili napamet, 9. glasovni materijal i 10. izdržanje u glasu ili detonacija. Nakon načinjenog skrutinija dobiven je slijedeći rezultat: 1. Subotica, 2. Sombor i 3. Vel. Bečkerek.

Za vrijeme pauze, dok je beogradska radio stanica ukapčala mikrofon, sakupljao se u uzornom redu na podiju skupni zbor. Impozantna slika: 220 pjevača ispunilo je podij u cijeloj širini i dužini, svi spremni da reagiraju na svaki pa i najmanji pokret dirigenta.

Taj dio bio je podijeljen na 3 otsjeka: 1. gregorijanski koral, 2. klasična polifonija i 3. moderni majstori.

Prvi odsjek dirigirao je J. Léh, stari pionir korala. Pjevano je:

Cvjetnica: Ant. Hosanna Filio David,
Ant. Pueri Hebraeorum,
Druga ant. Pueri Hebraeorum.

Šezdesetnica: Intr. Exsurge

sa pratnjom dr. Dickmanna na harmoniju. Kako je veličanstveno odjekivao koral iz stotine grla, tako skladno i precizno, sigurno vođen od svog iskusnog dirigenta.

Drugi otsjek posvećen klasičnoj polifoniji imao je 3 točke:

1. da Vittoria: Duo Seraphim (resp. za 1. nedj. po Duh.) (4-glasni ženski zbor).
2. G. Aichinger: Assumpta est (Ofert za Vel. Gospu) (3-glasni ženski zbor).
3. da Vittoria: Ave Maria (4-glasni muški zbor).

Osobito je uspio Aichingerov ofertorij svojom živahnošću i vedrinom, gdje se kliktavi aleluja diže u interesantnim sinkopiranim sekvencama u visinu.

Treći otsjek ujedinio je opet sve snage kao u prvom koralnom otsjeku.

1. Fr. Dugan: Angelus Domini (4-glasno; ofert. za uskrsni ponedjeljak). Kratak, lapidaran i jezgrovit, kao isklesan iz mramora, potpuno adekvatan tekstu, ostavio je za sobom vrlo lijep utisak.

2. Kromolicki: Sanctus iz mise op. 9. b-mol, moderna kompozicija, lijepo izvedena, prikazala je publici poznatog berlinskog kompozitora u zanimljivoj slici i efektnoj zamisli (Echo = udaljeni zbor).

3. Fr. Schmidt: Laudate Dominuum (8-glasno) bio je također lijepo izveden, prelazeći iz dubljih registara muškoga zbora u svijetliji registar ženskoga odnosno mješ. zbora.

4. J. Léh: Intonuit de coelo (4-glasno; ofert. za duhovski ponedjeljak) dirigirao je sàm autor. Izveden je snažno i poletno. Od osobitog je dojma imitatorni stavak »et apparuerunt fontes aquarum«, koji vrlo plastičnim načinom dočarava žuborenje izvorâ.

Skupni zbor je pjevao vrlo točno i precizno, iako je održan samo jedan zajednički pokus. Svakako lijep dokaz discipline i spreme svih zborova, koji su sudjelovali.

Zatim je O. K. Kolb proglasio rezultat natjecanja, pa su društvima predavane nagrade (srebrni pehari). Za to vrijeme pjevana je Léhova kompozicija »Ad multos annos«.

Jakob Léh, i sâm svečar sa svojim crkv. zborom, bio je svakom prilikom oduševljeno pozdravljan i odlikovan srebrnim lovor-vijencima.

Za vrijeme cijele proslave bilo je izvedeno 42 vokalne točke i 8 orguljskih, svega 50 točaka. Sâm jubilarni zbor »Cecilije« postigao je 27. VIII. rekord, pjevajući 33 točke kroz 7 sati.

Cijela svečanost bila je u znaku korala. U svemu je bilo izvedeno 16 koralnih točaka.

Postignut je lijep moralni i materijalni uspjeh (namijenjen za gradnju katoličke ubožnice u N. Sadu), no ja držim da je najvažniji praktični uspjeh: skoro svi zborovi zajedno s koralom izabrani su u glavnom iz uskrsnog doba i nešto od marijanskih blagdana, tako da će svaki zbor moći te zborove kao i koral dobro upotrijebiti u svojoj crkvi i tako nije samo vježbao i trošio vrijeme za jedan jedini nastup u N. Sadu, nego da se i sâm uzmogne s tim uvježbanim zborovima korisno poslužiti. Ova praktična strana trebala bi da imade prednost kod ovakovih priredaba, dajući im dublje, uzgojno značenje.

Skrajnje je vrijeme bilo, da se naša cijela glazbena javnost upozori na upravo misionarsko djelovanje Jakoba Léha i njegovog crkvenog zbora »Cecilija«. Nije teško djelovati u krajevima, gdje u blizini drugi takvi zborovi rade. Ako i ne postoje u tim prilikama vanjske vidljive veze, a ono postoji izvjesna moralna potpora. U potpunoj tami malo svjetlo upaliti i kroz 40 godina bez prekida ga živo uzdržati, herojsko je djelo. »I svijetlo svijetli u tami, i tama ga ne obuze.«

Neka još mnogo godina djeluju uspješno kao do ove izvanredne svečanosti, jer rad na unapređivanju crkvene glazbe nije laka stvar: dobri rezultati često se vrlo brzo gube, jer su dobri nasljednici ovako rijetkih ljudi, kao što je Jakob Léh također vrlo rijetki. Zato je i potpuno opravdana ona želja: na mnogaja ljeta!, što je otpjevaše kod predaje darova. Vjerujem, da je ona sa iskrenom jekom odjeknula u duši svih prisutnih. Izlazeći iz dvorane i sâm sam od srca poželio Jakobu Léhu kao i njegovom crkv. pjev. zboru »Ceciliji«.

Ad multos annos!

„Na Trškom Vrhu" — glazbeni misterij, kako je nastao, kako uvježban, premijera i kritika.

(Riječi dra Velimira Deželića ml., glazba dra Božidara Širole).

Mirko pl. Hranilović — Krapina.

Već god. 1926. razgovarao sam s dr. Velimirom Deželićem ml. o tom, kako bi se dalo na Trškom Vrhu izvesti kakav zgodan igrokaz pod vedrim nebom. Zaključili smo, da bi se moglo zato upotrijebiti legenda, kako je donešen čudotvorni kip iz Jeruzalema, kako se dogodilo prvo čudo i kako je nastalo proštenjište. Predao sam dr. Deželiću zapiske, koji su se prigodom proštenja čitali sa propovjedaonice. Poslao sam mu i neke motive i melodije, koje sam sabrao medju pukom. Svake sam godine po nekoliko puta posjetio g. pisca s njim sam razgovarao o ideji i obradbi i o drugim stvarima, što se odnose na taj predmet. Dr. Deželić mi je svakiput obećavao, da će djelo dovršiti, da ima već mnogo zapisaka, treba sve to samo porediti i završiti. No godine su prolazile i ostalo je samo kod obećanja. Držao sam da se dr. Deželić boji predati svoje djelo provincijalnim diletantima, misleći da će od umjetnine načiniti nagrdu.

Kad su u siječnju ove godine moji Križari i Križarice davali fragmente iz Hoffmannsthalovog: „Čovjeka" i izvodili u mješovitom zboru neke kompozicije, zamolio sam dra Deželića i dra Širolu, da dodju u Krapinu, da vide i čuju moje seljačke predstavljače i pjevače. Kako veli Srijemac „pretvorili se u oko i uho". Bili su iznenadjeni glumom vokalizacijom i dinamikom koli pjevača toli diletanata, tako zadovoljni, da su iza kako su vidjeli te seljake na pozornici, kako mi je dr. Deželić poslije rekao, počeli odmah dovršavati najvećom ozbiljnošću svoje djelo. I doista ubrzo iza toga primio sam u šest prijepisa otipkani tekst i glazbeni dio u originalnom rukopisu dra Širole. Nedjeiju dana iza toga priredili su nam umjetnici audiciju i onda predali potpuno u naše ruke dijete svog uma, veleći da će doći tek na premijeru.

Bio sam potpuno svijestan odgovornosti, koju smo preuzeli na sebe. Odgovornost prema hrvatskoj literaturi i umjetnosti, prema umjetnicima koji su djelo napisali, a i svijestan veličine režije i troškova u ovo teško vrijeme krize.

Za sretan uspjeh odslužio sam sv. misu pred oltarom Majke Božje Jeruzalemske. Preporučili smo se i sv. Ceciliji zaštitnici muzike, i ajde na posao.

U svemu mi je uvelike pomagao idealni mladi čovjek „juratoš" (s umjetničkim pseudonimom Marko Radmio) sin dra Vuka Kiš-a. Kolike smo sate i sate prorazgovarali kako ćemo i što ćemo. Najprije treba odabrati glavna lica. No da se ne dogodi neprilika bilo bolešću kojega lica bilo da koji od „umjetnika" ne postane mušičav vidjevši da je potreban, odmah smo radili u alternacijama t. j. odabrali smo za svaku ulogu po dvojicu, koji će biti bolji taj će predstavljati na važnijim priredbama, ili će se mijenjati svakiput drugi. Tako smo već u zametku izbjegli eventualnim mušičavostima i neugodnostima s tim skopčanima, a nastalo je plemenito natjecanje; koji će se bolje izraziti, koji će bolje koju kretnju izvesti, koji će bolje koju solo scenu izraditi ili otpjevati i t. d.

Posve je razumljivo, da je svaka riječ, svaki naglasak, svaka kretnja i svaka scena morala im biti nekoliko puta ponovljena, dok su poprimili, ali ipak se veoma dobro opaža, da svaki od glumaca pogotovo od pjevača solista imade nešto varijante, nešto svoga, posebnoga, individualnoga.

Dr. Širola u glazbenim dijelovima nastojao je da bude lagan, ali se ipak opaža pogotovo u zaključnom mješovitom zboru, gdje svi koji sudjeluju (60) pjevaju legendu o Majci Božjoj Širola i njegov teški način skladanja koji voli disonance, ali taj zbor zvuči ipak nježno, ugodno i privlačivo. Harmonijsku pratnju kod dolaska Majke Božje umjetnik je morao mijenjati, jer mi je bilo fizički nemoguće izvadjati one česte decime i none u lijevoj ruci. Mladež mi nije ničim pokazala da bi im Širolina muzika bila teška, nego su je lako i s veseljem kapirali.

Što se tiče odijela tu nam je dobrohotno dao stručne savjete dr. Tkalčić, upravljatelj etnografskog muzeja. Momci imadu: iz domaćeg platna gaće i košulju, zatim čižme (ili bez čizama) i plavi lajbec sa kovnim gumbima te široki žuti remen, a žene isto iz domaćeg platna kiklu-janjku, rukavce na prsima nešto malo izvezene, dosta koraluša i djundja, črleni mali lajbec, bijeli rubac te crni široki remen. Djeca nekoji u „plahtačama", a nekoji u gaćama i košuljici bez lajbeca.

Što dalje sve češći i ozbiljniji pokusi i sa pojedincima i sa grupama bilo igra bilo pjevanje. Iza škole u 4 sata ili mali dječaci ili „andjelice" do 5 i pol, zatim dolaze solisti ili djevojke do pola 8, a od 8—10 momci i to gotovo svaki dan.

Na župskom dvoru bio je „krojački salon" u pravom smislu riječi. Kroz tri gotovo tjedna nekoliko križarica od jutra do mraka marljivo šivaju za sebe, za „andjeliće", za Ženu s Djetetom, za male dječake, za Križare. Sve su dobro raspoložene, nasmijane, uvijek vesele. Tako mi prekrojiše u svoja odijela 24 plahte iz domaćeg platna, koje sam dobio na dar od članica mog dragog „Turopoljca" dok sam bio još kapelanom u Velikoj Gorici.

Kad su one svršile, dodjoše Križari, pa si šivaju svoje lajbece iz plavog sukna Gradi se pozornica u cinktoriju svetišta na Trškom Vrhu, za koju tesar traži hiljade. Kad je bila postavljena dolaze Križari, kopaju tratinu, nose je na pozornicu, slažu, zalijevaju, da bude trava što ljepša i svježija, gradi se „Balagovićeva kuća", koja će svakiput do temelja izgoriti, a krov cinktorija (crijepovi) podmazivaju mortom, da se ne upali cinktorij od Balagovićeve kuće.

Kad je bilo sve gotovo, sve naučeno, sve izvježbano tako da je svaki glumac znao sve uloge svakog pojedinca, odredismo za proizvedbu dan 9. srpnja 1933. Taj je dan brzo došao, a dočekali smo ga (režija) sa pristojnom tremom, a glumci i pjevači potpunim mirom i oduševljeno svjesni sami sebe od onoga

6 godišnjeg malog Balagovića (medju izvadjačima misterija imade 6 pravih čistokrvnih Balagovića), pa do najstarijeg „starca proštenjara".

Dan 9. srpnja je tu. Već u jutro vidimo po Krapini nepoznatih lica u gospodskim odijelima. Poslije podne idemo na kolodvor, jer dolaze autori. Vidimo ih prviput iza kako su nam predali u izvedbu svoje djelo. Mirni i dostojanstveni. Dr. Deželić V. ml. stojičkim mirom iza kojega se opaža nervoza pita: „No kako je? „Jeste li pripravni?" dobiva odgovor: „Nadam se biti ćete zadovoljni". Dr. Š rola uvijek dobre volje i nasmiješen ne pita za misterij nego samo veli: „Čekte bum Vas vudril na kipec" i foto-aparat je već šklocnuo. Malo se ogledamo malo upoznamo sa pratnjom autora. O jao tko je to sve došao. Sami odličnici, sami umjetnici, sami kritičari. Tu je ravnatelj drame g. Josip Bach, tu ravnatelj opere g. Baranović, prof. Lucić, od „Narodnih Novina" dr. Krenedić; od „Hrvatske Straže" g. Rabadan; od „Jutarnjeg lista" i „Obzora" Žiga Hiršler; od Morgenblatta dr. M. Mayer i t. d, i t. d. Ostavljam te odličnike neka si malo pogledaju ljepote ubave Krapine, a ja letim na Trški vrh, trčim, prhatam medju moju mladež, koja se već tamo u potpunom broju sakupila da dadem još koju opomenicu, još koji poticaj. Još jedan pohod pred Gospin Kip, još jedan pogled i uzdisaj pun molbe, pa brzo iza pozornice, jer se slušatelji već uvelike sakupljaju. Osim spomenutih odličnika iz Zagreba je došlo lijepi broj slušatelja. Krapina je gotovo cijela ovdje, samo su ostali kod kuća oni, koji moraju kuću čuvati. Seljaci naši dolaze i u grupama formalno provaljuju u Svetište da i oni vide „kaj se spelava, al su to morti kakšni cirkusi u cirkvi... ali kaj..." Kod njih o kakvom milodaru naravno nema govora, ali hoće da vide i idu... ne pitaju „kajti je to naše". Cinktorij je pun. Imade preko 2000 ljudi.

Još mala opomena: „Deca nikaj se ne bojte, vi to se dobro znate, samo lepo ojštro, glasno i kurajžno... samo kuraž, pa bu se dobro... i... grupica dječaka već leti na pozornicu i pjevaju glume, iza njih drugi...

Pogledajmo malo po gledalištu... Dr. V. Deželić opet se pretvorio „u oko i uho". Premda nije vruće uvelike se znoji, pa svaki čas kimne glavom u znak povladjivanja. Ravnatelj Bach kod dolaska o. Joakima naginje se susjedu i govori: simpatična pojava, ova gesta je odlična, pazite ovu lijepu gestu: ta to je rodjeni glumac... kad Kata pjeva pjesmu mjesecu veli: „Eto gosp. Baranoviću napišite operu bez muzike". Od vremena do vremena pljesak kojem glumcu ili sceni. Medju domaćom publikom silan interes. Kod dolaska Žene sa Djetetom, kad se vidi da je to Majka Božja nekoliko seljaka klekne, udaraju se rukom u prsa i kliču: „Majkica Božja... Majkica Božja..." Kad dolazi na pozornicu Nečastivi, dvije žene, koje su bile veoma uznemirene pobjegoše od straha netragom Kod požara Balagovićeve kuće dolete dvojica iz publike „da pomognu pogasiti ogenj". Kad je Kip bio ukraden i opet na pozornicu donešen kliknuo je jedan seljak: „Hvala Bogu kaj su našli „Majkicu Božju". Dolazi „krapinski župnik" na pozornicu. Blagosivlje Kip i „narod", mnoge žene u publici ustaju sa svojih klupa na kojima su dosada sjedile kleknu na zemlju i križaju se... i t. d. Možda je to i slično potaknulo g. Bacha da je rekao u vlaku na povratku sa misterija. „Ovo je najidealnije riješenje kolektivnog teatra".

Šaptalca nije trebalo. Dječaci pjevali su doista bez straha, „andjelice" su svoj dvoglasni pjev izvele složno, Kata je sigurna. Mješoviti zbor je funkcionirao složno i solidno, vatra je dobro pogašena, svi su na pozornici, sad letim na kor u crkvu k orguljama. Za Tedeuma čujem, makar orgulje bruje, izvana pjevanje dobro i predobro. Poslije mi kažu da su najprije zapjevali glumci, kako je bilo u programu, no prihvatila začas i sva publika pa i zagrebački odličnici prihvatili pjesmu.

Kad sam iza svršenoga Te Deuma izašao iz crkve već je slušateljstvo razdragano pozdravljalo Gospu pjesmom: Zdravo Djevo!...

Medju malim i mladim predstavljačima veselje i ugodna uzbudjenost. Iz publike dolaze dame i gospoda da iz bližega pogledaju tu dječicu, da ih pomiluju i podragaju barem okom, ako im ne mogu radi navale sasvim blizu prići. Eto se u mnoštvu približava Dr. Deželić. Pruža ruku i govori „lijepo... lijepo" na pitanje dali je zadovoljan samo kaže lijepo... Eto i maestra dra Širole. Gura se laktima da može prići bliže: „Znate hvala Vam... sve je bilo dobro... hvala Vam..."

Kako su autori i kritičari bili zadovoljni s izvedbom neka služe za dokaz njihove vlastite riječi napisane:

Dr. Vel. Deželić ml., piše mi 11. VII. 1933. ovo:

„Kad smo se vozili iz Krapine kući, sva naša stručna kritika i prvaci kazališta — koji inače i te kako škrtare s izjavama — bili su puni hvale. Naročito je oduševljen bio direktor drame g. Bach, a on je sigurno čovjek, koji je u životu vidio i pročitao najviše kazališnih djela... Prve kritike, koje imamo u ruci, već su toliko pozitivne, kako še već dugo nije pisalo ni o čemu! Neka bude sve na veću slavu Majke Božje Trškovrške!..."

Dr. Božidar Širola mi piše 13. VII.

„Sada — kad ste već čitali vrlo povoljne kritike zagrebačkih uglednih kritičara — sada smijem i ja da Vam čestitam na prekrasnom uspjehu, koji ste ovom prvom izvedbom krapinskog misterija polučili. Bilo je doista lijepo. Ne znam koga bi više istaknuo od Vaših malih i velikih glumaca. Sjajno su bili raspoloženi, a čitava gluma lijepo na scenu postavljena i vrlo dobro režirana. Lijepo mi sve od reda pozdravite i zahvalite u ime moje svima... Sve moje dične glumce i glumice, pjevače i pjevačice, male i velike i sav ostali personal, koji je skriven iza pozornice pomagao izvedbu (pratnja za melodram Gospin bila je izvrsna; „živio organista") lijepo mi ih i toplo sve pozdravite..."

I g. Žiga Hirschler piše 11. VII.

„... ujedno dozvolite mi, da Vam izrečem moje najsrdačnije čestitke na lijepom uspjehu svečanog prikazivanja, o kojem ću još potanje izvjestiti u „Jutarnjem listu" i „Obzoru"...

Dr. Krenedić u „Narodnim Novinama" od 12. VII. piše:

„Krapina festivalski grad... bio je to pravi pučki teater, kakvog žele naši autori i ljubitelji kazališne umjetnosti... neposrednost izmedju publike i izdavača bila je jača nego li na ikojoj predstavi koja se odigrava u kazalištima... Krapina neka sebi taj misterij zadrži trajno i neka po njemu postane — festivalski grad".

U „Hrvatskoj straži“ od 14. VII. piše g. V. Rabadan na cijeloj stranici... Ni najkritičniji stručnjaci nisu krili iskrenog zanosa i oduševljenja. Prvi uvjet pučkog kazališta, trgnuti osvojiti publiku i privući je za sobom, ispunjen je iznad svakog očekivanja... Dr. Deželić poznat otprije ne samo kao dobar scenski rutiner („Žrtva Abrahamova“ i „M. Božja od Kamenih vrata“) već i kao odličan poznavalac narodne psihe i folklore i ovog se puta približio narodu slušao njegov govor, piesme i legende, gledao njegove igre i običaje; osjetio njegovo mišljenje i težnje... I tako dok je priprosti seljak u Deželićevu misteriju slušao sebe, svoj govor svoje mišljenje i zato se potpuno saživljavao sa licima u sceni, koja su mu izgledala kao oživljele slike sa svodova trijema trškovrske kapele, intelektualni dio publike blaziran svim mogućim scenskim i filmskim doskočicama, gledao je jedno vrlo interesantno scensko djelo, hotice jednostavno, ali svježe zanimivo... djelo zaodjeveno u meke sočne stihove... Ovako disciplniranoj i spontanoj igri ansambla prednjačili su svi anonimni protagonisti i protagonistkinje... Pred svima se isticao sam redatelj u ulozi fra Joakima, koju je kreirao tako profinjeno i produhovljeno s toliko mističnosti i topline u glasu, a s toliko ljepote u svakoj gesti, da je to bila uistinu više eterična vizija neke oživljele fra Angelicove slike, nego li gluma još k tome diletantska. (Zato je) shvatljivo naše oduševljenje s kojim smo se vraćali u Zagreb, razmišljajući kako bi odsad trebalo taj misterij prikazivati svake godine... i dovesti ga do monumentalnog slavlja čitavog onog kraja, kamo bi spretno organizirana reklama mogla dovoditi tisuće hodočasnika i izletnika Samo djelo zaslužuje to u punoj mjeri, jer je u istinu odlično, a k tome prva originalna, autohtona pučka gluma kolektivnog teatra ozbiljne kvalitete na čitavom slavenskom jugu...“

U „Obzoru“ od 11. VII. piše g. Ž. Hiršler:

... Misterij završuje zborom „Tebe Boga hvalimo“, a uspjela izvedba misterija i zaključni zbor djelovali su tako snažno na općinstvo, da je cijeli narod zapjevao tu pjesmu Bijaše to grandiozan efekat... Izvedba je bila u svakom pogledu uspjela i ona znači ne samo za Krapinčane — doživljaj...

Nadalje su bile kritike sve samo u superlativima u „Nedjeji“ br. 29 str. 8., u „Svijetu“ od 5. VIII. sa tri fotografije same kapele i četri fotografije pojedinih scena iz Misterija. Opet „Nedjelja“ br. 34. str. 7. U „Obzoru“ od 12. IX. napisao je prof. dr. Franjo Bučar. U „Obitelji“ br. 31. bilo je deset fotografija iz misterija i t. d., i t. d. u mnogo drugih dnevnika, tjednika, mjesečnika i revija. Posljednja kritika koju smo dobili u ruke je napisana u „Hrvatskoj Prosvjeti“ broj 8. str. 312. od Dr. A. P. koji izmedju ostaloga veli:

„... To je čitava pozornica, sasvim dostatna da se na njoj odglumi misterij i postigne veličanstven uspjeh. Glumci i pjevači sve redom iz onoga kraja, srasli s onom grudom, kreću se na toj pozornici neusiljeno s potpunim razumijevanjem teksta i muzike, kao da su im uzeti iz duše. I pojedinci i zborovi... Zborovi sastavljeni od muškog i ženskog zbora odraslih i muškog i ženskog zbora djece. Nastupaju napose i skupa kao mješoviti zbor, uvijek na visini, harmonični i zaobljeni... Zborovi djece jednoglasno i dvoglasno, zap nju u svojom disciplinom, zvonkošću glasa i sigurnošću nastupa. Njihove pjesme nad djetetom u koljevci ostavljaju utisak, koji se lako ne zaboravlja... Taj velebni momenat jasno i nedvojbeno pokazuje veliki uspjeh djela i veliki uspjeh izvedbe, jer on nastaje spontano na predispoziciji, koju misterij proizvede u dušama gledalaca. Scenski dojam pojačavaju ukusne narodne nošnje onoga kraja. Izvedba misterija „Na Trškom Vrhu“ i njen uspjeh jasno svjedoči, što naš čovjek danas treba za svoju duševnu hranu... Tako se može udariti temelj novoj kazališnoj umjetnosti punoj duha i poleta, koju će s oduševljenjem primiti naš čovjek i čuvati je kao svoj amanet“.

Misterij davan je u god. 1933. 10 puta, a slušalo ga preko 10.000 ljudi.

Na naš prijedlog i molbu odlučio je Dr. Deželić da će misterij „Na Trškom Vrhu“ preraditi u kajkavsko narječje, a dr. Širola će možda nadopuniti sa još kojim mješovitim zborom... Neka se usavršuje. Tako ćemo na proljeće ako Svevišnji dade naš Misterij izvadjati sa novim elanom i ljubavlju.

Operna i koncertna sezona u Zagrebu.

Lujo Šafranek-Kavić — Zagreb.

Postalo je gotovo neizbježivim pravilom, da već više godina moramo naše izvještaje o glazbenom životu u Zagrebu započeti s konstatacijom da interes naše javnosti uvijek jače nazaduje, a u koliko taj interes u nekim izabranim intelektualnim krugovima još i postoji, nazaduje rapidno njihova financijalna mogućnost da učestvuju kao konzumenti u javnom muzičkom životu. Ovu pojavu, koja nije naš specijalitet, nazvao je svijet općom materijalnom i duševnom krizom.

Još u preuranjenom optimizmu ne smijemo ustvrditi da su prilike bar u nekoliko krenule na bolje, ali ne smijemo niti prešutjeti neke utješljive pojave, iz kojih bi se moglo zaključiti da je bar duševna kriza prešla svoju najnižu točku. Ljudi kao da su se praktički i stvarno nekako prilagodili stanju, da su savladali paniku i da su — siti pesimističke rezignacije — opet željni duševne hrane i umjetničkih užitaka. Ali prilagodili su i priređivači svoje ulazne cijene današnjem smanjenom financijalnom kapacitetu velike većine publike. I ako ovo smanjenje prihoda znači nova teška iskušenja i brige koliko za priređivače, toliko za izvadače-umjetnike, ipak je s ovim žrtvama postignut važan rezultat: **vraća se interes publike**. To se opaža ne samo u kazalištu nego naročito i u koncertnoj dvorani. Svi koncerti kod kojih poznati izvađači svojim imenom naprijed garantiraju umjetnički užitak su ove sezone opet dobro i vrlo dobro posjećeni. Koncerti „Zagrebačke filharmonije“ su šta više od reda rasprodani, što već godinama sasvim nezasluženo nisu bili, ali što na žalost još ne znači, da je kraj niskih ulaznina i znatnih troškova velikog ensemblea uklonjen i ominozni deficit. Za sada moramo se s toga zadovoljiti samo s velikim moralnim uspjehom, koji se sastoji u nanovo probuđenom interesu publike za dobre ozbiljne koncerte.

Golemi napor pokazuje opera i opereta hrvatskoga kazališta da za prebrođenje kazališne krize stvori preko normalno mogućega sa svoje strane i ono gotovo nemoguće, što se dade postići samo maksimalnim iskorišćivanjem brojčano i u prihodima znatno reduciranoga umjetničkoga osoblja. Neće se moći dugo tako neracijonalno raditi, jer se sile preko mjere i prije vremena iscrpljuju. Pjevački glasovi i živci umjetnika su odviše osjetljivi i skupocjeni instrumenti za pretjeranu eksploataciju (Nijemci bi rekli „Raubbau"). — To se može brzo i fatalno osvetiti, ako u najskorije vrijeme ne dođe tražena pomoć iz vana, iz građanstva. Sva iskustva i svi međutim sa strane „Društva prijatelja kazališta" poduzeti pokušaji dokazuju, da se brza i zaista djelotvorna pomoć može ostvariti jedino ponovnim uvođenjem doplatka na sve kinematografske i zabavne priredbe u korist kazališta, analogno kako je to u svoje vrijeme sistemizirao patriotski hrvatski sabor. Sada se prijedlog nalazi pred gradskim zastupstvom, nakon što su predhodno uklonjene sve formalne i pravne zapreke, da se najhitnije donese pozitivni zaključak. Vjerujemo da naše današnje gradsko zastupstvo i u kulturnim pitanjima nije manje patriotsko nego je bio nekadanji hrvatski sabor, da ima jednako toliko razumijevanja i srca za naš prvi umjetnički zavod, uz koji su najuže povezani interesi ne samo naše reproduktivne nego i produktivne umjetnosti. Osvjedočeni smo da si je ono u punoj mjeri svijesno svoje goleme odgovornosti pred sadašnjim i pred budućim pokoljenjima za opstanak, niveau i procvat naše Thalije, u prvom redu naše prvim udarom ugrožene hrvatske opere.

Upravo ovih dana posebni odbor iz građanstva postavlja u foyeru kazališta poprsja stvaraocima hrvatske opere, Vatroslavu Lisinskome i Ivanu pl. Zajcu. Mogu i smiju li se pred licem naše kulturne povjesti današnji odgovorni činioci degradirati na grobare onoga, što su uz požrtvovnu pomoć građanstva stvorili Lisinski, Zajc i svi njihovi suradnici i nasljednici?

Reprezentativne narodne opere svuda u svijetu su deficitne, i naša uz sve napore ne može stvarati čudesa da se u vremenu privredne krize i znatno smanjenog materijalnog kapaciteta publike bez vanjske pomoći održi na svojoj današnjoj visini. Zagrebačko svijesno građanstvo u svojoj velikoj većini bez svake sumnje hoće da se kazalištu dade neophodno potrebna pomoć. Pitanje je samo kako će se organizirati ova pomoć, a ne da li treba pomoći. Nitko nema pravo da se stavi na put ostvarenju želje i volje ogromne većine patriotskog građanstva!

Nešto uslijed slabih financija, a nešto uslijed prirodnih nesreća ima se naša opera ove sezone boriti s naročito velikim poteškoćama. Nenadana smrt zaslužnog kapelnika i tajnika opere Oskara Smodeka te odličnog dramatskog baritona Rudolfa Bukšeka, odlazak dramatskog tenora Maria Šimenca, dakle neočekivani nestanak trojice važnih stupova, nosilaca velikog dijela repertoira, to su praznine koje se ne dadu ni brzo ni lako ispuniti. Osim toga oboljenje eksponiranih faktora mnoga ne zbježiva gostovanja u glavnim partijama, redukcije i opravdane izmjene u ostalom, naročito mlađem solističkom članstvu sve to silno opterećuje preostale dirigente, korepetitore, redatelje i pjevače velikim poslom samo da se održi normalni repertoir. Pribroji li se k tome začudno veliki broj opernih i operetnih premijera onda će svatko uvidjeti, da se na sve navedene članove stavljaju nadčovječni zahtjevi. Neupućena javnost ne zna uvijek da pravedno honorira ove nevidljive napore i rado je sklona da oštro osuđuje slučajnosti i prekomjerno kritizira sitnice. Rado zaboravlja, da su predstave zagrebačke opere (naročito one novo uvježbane) najvećim dijelom na velegradskoj visini i da u svijetu ima veliki broj gradova koji su kud i kamo brojniji stanovništvom i bogatiji od Zagreba (ali nisu odgovorna kulturna središta naroda kao Zagreb), a da uopće nemaju operu ili ako ju imaju ona ni približno nije na takovoj umjetničkoj visini kao što ju je kroz mnogo decenija stvarao i stvorio kulturno ambicijozni i nadasve kritični Zagreb.

Odmah na početku sezone iznio je dirigent g. Lovro Matačić odlično uvježbanu premijeru opere „Fedora" od M. Giordana. I pored izvrsne režije gđe Margarete Froman i prvoklasnih dramatskih i pjevačkih kreacija gđe Ančice Mitrović i g. Josipa Rijavca nije si ova u Italiji vrlo popularna opera u našem repertoiru mogla osvojiti stalno mjesto. Preživjela romantika Victoriena Sardou-a ne dijeluje više na našu publiku unatoč efektne scenske tehnike.

Veledjelo naše reproduktivne umjetnosti bila je premijera grandijozne svečane opere od Bedřicha Smetane „Libuša". Naša hrvatska opera bila je prva izvan granica Čehoslovačke republike, koja je izvela ovaj veliki češki nacijonalni slavospjev. Kako je ravnatelj opere g. Krešimir Baranović kao dirigent u izvedbu uložio maksimum uspješnoga napora, tako odlična i impozantna izvedba zaslužuje maksimum priznanja. Režiju vodio je kao gost g. dr. Branko Gavella i pokazao se je opet kao veliki i invencijozni umjetnik. U naslovnoj ulozi briljirala je gđa Zinka Kunc, u ostalim važnim ulogama istaknuli su se gg. Josip Križaj, Rudolf Bukšek, Drago Hržić, Nikša Štefanini, Leo Mirković i gđe Ludmila Radoboj i Marta Griff-Pospišil. Izvedba bila je okrunjena velikim uspjehom. Trećoj predstavi prisustvovala je Nj. Vel. Kraljica Marija. Kod ove svečane predstave otpjevao je u divnom raspoloženju neprežaljeni Rudolf Bukšek svoj labudji pijev — dojdućeg jutra nije više bio među živima.

Treća premijera ove sezone, zapravo nakon 22 godine iz temelja novo uvježbana repriza bila je izvedba ranoromantičke opere „Strijelac vilenjak" (Der Freischütz) od C. M. Webera, koju je opet sa svom ljubavi, pietetom i poznavanjem stila uvježbao g. Lovro Matačić, a režirao je kao gost g. Karl Drews u inscenaciji g. Ljube Babića. U glavnim ulogama istaknuli su se gđe Vilma Nožinić, Nada Tončić te gg. A. Manoševski i J. Križaj.

Nakon mnogogodišnje stanke izvedena je nanovo uvježbana genijalna opera Leoša Janačeka „Njena pastorka". I ovoj reprizi mora se priznati karakter premijere. Novi dirigent bio je opet g. Lovro Matačić, naš mladi kapelnik, koji je u kratkom roku od kada je u Zagrebu stekao neobičnu popularnost svojom velikom temperamentnom muzikalnošću i svojom mnogostranošću. Odlično iznio je sasvim osebujni stil Janačekove glazbe i osigurao je reprizi puni uspjeh. U svojoj režiji g. Josipa Križaja bila je predstava u svakom pogledu dotjerana. Opera bila je nošena savršeno hudožestvenom dramatskom kreacijom gđe Ančice Mitrović u ulozi Crkvenjarke. U naslovnoj partiji Jenufe razvila je svu svoju toplu liriku gđa Vilma Nožinić, dobro su se afirmirali gg. B. Vičar i N. Štefanini kao Laca i Steva. Značajne su bile reprize Gluckove klasične opere „Ifigenija u Aulidi" pod vodstvom

ravn. Krešimira Baranovića, „Lohengrina“ s Marionom-Vlahovićem i „Snjeguročke“ s Erikom Druzović u naslovnoj ulozi, oba djela pod ravnanjem g. Oskara Jozefovića. Neuspio naprotiv bio je pokušaj s dirigentom gostom drom Benom Bardi, njemačkim emigrantom, čiju interpretaciju Mozartove „Čarobne frule“ je energično otklonila publika i kritika. Kod ove predstave povoljno se je uvela mlada koloraturistica gdica Župeuc.

Da se nadomjesti dramatski tenor pozvani su gosti, prvenstveno domaći. U početku sezone pjevao je g. Josip Rijavec Spanova u „Fedori“ i ostali svoj repertoir s velikim uspjehom. Nakon 7-godišnjeg izbivanja, za koje vrijeme se je afirmirao na svjetskim pozornicama, posjetio nas je naš sugrađanin, tenor g. Pavao Marion-Vlahović, koji je oduševio našu publiku u talijanskim operama Tosca, Tnrandot, Aida, ali je najveći uspjeh postigao uzornom stilskom kreacijom Lohengrina, u kojoj ulozi je četiri puta opetovao gostovanje. Nakon njega nastavio je gostovanja omiljeli bugarski tenor g. Petar Raičev kao car Berendaj u Snjeguročki te u operama Carmen, Aida, Traviata. Manje se je svidio našoj publici poljski tenor Mieczyslaw Perkovicz koji je pjevao u Fedori i Pagliacci. Velike nade polažu se u domaćeg početnika tenora g. Gjorgjevića koji je kod debuta kao Cavaradossi pokazao osobito lijepi glasovni materijal i muzikalnost. U opereti gostovao je s uspjehom domaći lirski tenor g. Stjepan Ivelja (Zemlja smiješka). — Bariton g. Robert Primožić iz Ljubljane zamijenio je u nekoliko partija (Telramund, Scarpia) preminulog R. Bukšeka, s uspjehom afirmirao se je bariton g. Pajo Grba kao Zrinjski i Germont. Mladi domaći bariton g. Marko Rothmüller okušao se je s više sreće u Seviljskom brijaču nego u Rigolettu, ali obećaje povoljni razvitak. Gđu Zlatu Gjungjenac brojimo među uvijek dobrodošle redovite goste; najnovija uspješna kreacija joj je Traviata.

Od stranih gostiju ističemo proslavljena imena gđe Marije Nemeth (Tosca, Krabuljni ples), Rosete Anday (Carmen) i Poljakinje A. Bandrowske, jedne od najsjajnijih koloraturnih pjevačice sadašnjosti (Rigoletto).

Opereta iznijela je dvije uspjele premijere pod ravnanjem darovitoga mladoga dirigenta Gjorgja Vaića, „Ples u Savoju“ od Abrahama u režiji g. A. Biničkoga i „Grof Luksemburg“ u režiji gđe Margarete Froman. Gđe R. Druzović, Nada Auer, M. Lubejeva, M. Dubajić te gg. Mian Šepec, Nikša Štefanini, Dejan Dubajić i A. Majhenić ističu se u glavnim ulogama. Opereti uspjelo je i jedno otkriće u osobi mlade vrlo talentirane pjevačice Ruže Cvetičanin koja obećaje da će postati privlačiva atrakcija naše operete i omogućiti gđici Druzović povratak k operi.

Gđu Margaretu Froman vidimo vrlo uspješno i intenzivno zaposlenom ne samo u opernoj nego u zadnje vrijeme i u operetnoj režiji (Šišmiš, Luksemburg), gdje su baletni umeci obično najuspješnije točke. U tome zaposlenju je uzrok da ona jedva još dolazi do toga da djeluje u svojoj prvotnoj domeni, baletnoj režiji i koreografiji.

Na koncertnom polju imamo da nadopunimo izvještaj o koncu prošle sezone.

V. Društveni koncerat Hrvatskoga glazbenoga zavoda 25. IV. bio je impozantno kompoziciono veče Borisa Papandopula, kod kojega su uz sudjelovanje autora, njegove majke gđe Maje Strozzi-Pečić i pianistice gđe Antonije Geiger-Eichhorn prikazane većinom nove kompozicije za klavir te popijevke. — VI. Društveni koncerat 19. V. bio je posvećen uspomeni na 100-godišnjicu rođenja Johannesa Brahmsa uz sudjelovanje amaterskog orkestra i Hrv. pjev. društva „Kolo“ pod ravnanjem g. Borisa Papandopula te gđe Sofije Dežele-Eder. — Drž. Muzička akademija izvodila je kod XIII. javne priredbe 9. VI. Staroslavensku misu od Krste Odaka, dirigent R. Matz, te prvi čin glazbene vizije „More“ od Frana Lhotke pod ravnanjem autora. — Udruženje slušača Muzičke akademije dalo je 30. V. koncerat zborskih i orkestralnih djela siudenata kompozicije dra Viktora Šafraneka, Ivana Grbeca, Slavka Zlatića, Ivana Brkanovića i Stanka Šimunića. U dvorani hrv. pjev. udr. „Lisinski“ priredili su 28. IV. intimno veče koncertne lirike sopranistica Nada Tončić i bariton Milivoj Kučić uz pratnju Lovre Matačića. — Gudački kvartet glazbenog društva intelektualaca (Schönstein, Pinkava, Szenczi, Matz) predstavio se je 16. V. zagrebačkoj publici s djelima od Haydna, Beethovena, Dugana ml. i Matza. — Zagrebački madrigalisti pod vodstvom g. Mladena Pozajića izveli su 10. V. program staroklasika te Liszta, K. Marxa, I. Stravinskoga i Štolcera-Slavenskoga. — Isti dirigent priredio je 12. VI. s Oratorijskim zborom sv. Marka uz sudjelovanje mladoga organiste Čedomila Dugana duhovni koncerat u Katedrali (Victoria, Dugan st.). Drugi duhovni koncerat u prvostolnoj crkvi dalo je Hrv. o. i r. pjev. društvo „Sloboda“ kao uvod u proslavu svoje 60-godišnjice pod ravnanjem g. Lovre Matačića i uz sudjelovanje Čedomila Dugana. Na tom koncertu izvedene su hrvatske mise od O. P. Kneževića (g. 1725.) i R Matza. — Zanimljivi koncerat priredilo je 7. V. Jevrejsko pj. dr. „Lira“ iz Sarajeva, zborovođa Beluš Jungič. — Hrv. gl. društvo „Zvono“ otpjevalo je 14. V. matineju domaćih autora pod ravnanjem g. Ive Brkanovića. — Interesantan bio je 13. V. Koncerat zagr. srednjih škola koji je pokazao, da se mladež pomno odgaja u zbornom pjevanju. Izvedeni su isključivo domaći autori.

Najuspjeliji domaći pianistički koncert prošle sezone priredio je 4. V. g. Božidar Kunc s domaćim i modernističkim stranim djelima. — Kao dobri pianista afirmirao se je 2. V. i dr. Herman Arminski s međunarodnim programom — Vanredno interesantno veče bila je 17. V. konferanca s koncertom francuskog pianiste Henri Gil-Marchexa, koji je prikazao plesnu mnziku u Evropi od XVI. do XX. stoljeća, od Couperina do Stravinskoga i Ravela. — Ozbiljno se je uveo i otmjeni francuski pianista Lazare Levy koncertom 20. V. o. g.

U ovoj sezoni prednjači opet „Zagrebačka filharmonija“ sa svojim odličnim koncertima. — I. Koncerat 8. XI. dirigirao je ravn. Krešimir Baranović s punim uspjehom. Beethovenova VII. Simfonija izvedena je stilski sa svom radosnom vedrinom. U simfonijskim impresijama za klavir i orkestar „Noches en los Jardines de España“ od Manuela de Falla, briljantno u mnogo žarkih boja instrumentiranoj, ritmičkoj kompoziciji pre'stavila se je odlična beogradska pianistica gđa Stana

Ribnikar u svojoj sigurnoj muzikalnosti i čistoj tehnici. Drugi novitet večeri bila je „Prva rumunjska rapsodija“ od poznatog rumunjskog kompozitora i kritičara u Parizu Stan Golestana, znalački i blještavo instrumentirano folklorističko, u koncepciji manje originalno djelo. U svakom pogledu briljantni završetak koncerta bila je poletna izvedba Richarda Straussa simf. pjesme „Don Juan“ op. 20. — Drugi koncerat priredila je Filharmonija 16. XI. u zajednici s Oratorijskim zborom sv. Marka, kod kojega je izvedena „Krunitbena misa“ od Mozarta pod ravnanjem g. Mladena Pozajića sa svom delikatnom finesom stila i preciznoga predavanja. Osim toga izvodio je zbor a cappella djela od Viadana, Palestrine, Gallusa, Victoria i Aneria. — Najveći interes pobudio je treći koncerat 20. XI kojim je ravnao proslavljeni poljski dirigent g. Grzegorz Fitelberg a sudjelovao je pianista Karol Szymanowski, jedan od najpoznatijih savremenih kompozitora. Golemi uspjeh kojega je g. Fitelberg pol čio prošle sezone sa svojim prvim gostovanjem na čelu Zagrebačke filharmonije ostao mu je ne samo vjeran nego ga je on i nadmašio. Interpretirao je samo moderne autore, od S. Prokopjeva nadasve duhovitu „Klasičnu simfoniju“, u kojoj autor na posve originalan način oživljuje klasični stil. Najinteresantnija točka programa bila je invencijozna i pretencijozna IV. Simfonija za klavir i orkestar op. 60, kod koje je sam slavni autor svirao koordiniranu pianističku dionicu. — Pikantna i zabavna je Serenata za mali orkestar od A. Caselle. Posljednje dvije točke bile su posvećene „mašinskoj muzici“, od . Honeggera, u Zagrebu već poznati „Pacifik 231“ i od ruskog moderniste A. Mosolova „Ljevaonica željeza“ op. 29. Naš orkestar osvijetlao si je lice ulaženjem u intencije diktatorski sugestivnog dirigenta i bravuroznom svirkom. Oduševljena publika ispljeskala je opetovanje „Ljevaonice“.

Muzička akademija proslavila je vrlo lijepim koncertom pod ravnanjem rektora F. Lhotke 250-godišnjicu Rameaua.

Kod I. društvenog koncerta Hrv. glazbenoga zavoda 13. X. sudjelovao je poznati ruski skladatelj Aleksandar Čerepnin ml. iz Pariza, koji nas je kao odlični pianista upoznao s nizom svojih interesantnih klavirskih kompozicija. On je upotrijebio priliku svojega višednevnoga boravka u Zagrebu da upozna jedan dio naše savremene pianističke literature. — II. društveni koncerat bio je posvećen ruskoj orkestarskoj, osim Čajkovskoga „Mozartiana“ u Zagrebu još nepoznatoj muzici Društveni amaterski orkestar izvodio je pod ravnanjem g. Borisa Papandopula od A. K. Ljadova „Osam ruskih popjevaka“ te uz odlično sudjelovanje našeg istaknutog pianiste g. Evgenija Vaulina „Drugi koncerat za klavir i orkestar u c-molu op. 18. od S. V. Rahmanjinova. Orkestar pokazao je lijepi i zadovoljavajući napredak u čistoći, preciznosti i diferenciranoj plastici. — Naš zaslužni i toliko puta afirmirani „Zagrebački kvartet“ ispunio je program III. društvenog koncerta 6. XII. i izvodio je u odličnoj formi uz melodijozno zanosni „Kvartet op. 11.“ od Jozefa S. ka opet jednu domaću premijeru, Jakova Gotovca melodijozni i homofono-nepretencijozni „Kvartet e-dur Pjesma i igra“ op. 16., u kojemu je autor uspio da stvori novu formu u tri stavka, koja u zadnja dva stavka proizlazi iz naše pučke muzike. Iako nas autor u početku plaši s nekoliko gomila tonova ekstremnog modernizma (imali bi to biti akordi) — postaje doskora sasvim pitom u umjerenoj „savremenosti“, proziran i jednostavan kako mu je prirođeno. Najuvjerljiviji je ritmički pokretni posljednji stavak „Igra“. Posljednja točka programa bio je Kvintet f-mol od Césara Francka, omašno i karakteristično djelo, kod kojega se je odlično uigranim gudačkim kolegama priključila pianistica gđa Melita Pozajić-Lorković. Ona je klavirski part iznijela s mnogo razumijevanja, fino i doraslo

Posjetilo nas je nekoliko vanjskih pjevačkih društava. H. P. D. Neven iz Subotice, dirigent dr. M. Katanec, polučilo je 11. X. s programom „Sklada“ lijepi uspjeh. – Učiteljski pevski zbor iz Ljubljane iznio je 7. XI. pod ravnanjem prof Srečka Kumara zanimljivi program domaćih, pretežno slovenskih savremenih autora Seljačko H. P. D. „Svačić“ iz Jasenovca vrlo je zainteresiralo kako je na svoj način iznielo djela članova „Sklada“. — Srpsko-jevrejsko pevačko društvo iz Beograda iznijelo je 18. XI. program židovskih i domaćih autora, a da svojoj interpretaciji nije dalo neko određeno obilježje. Dirigent Boris Dobrovoljski. — Vrlo ugodno iznenadilo je S. P. D. „Vardar“ iz Skoplja.

Prigodne koncerte priredilo je 12. XI. G. D. I. za kapelicu na Sljemenu, a Jugosl.-čehoslovačka Liga proslavila je 15. godišnjicu slobodne Čehoslovačke republike kombiniranom akademijom 28. X.

Solistički koncerti i ove sezone su rijetkost. Naš proslavljeni tenor g. Pavao Marion-Vlahović priredio je 21. XI. veče arija i popjevaka, kod kojega se je s burnim uspjehom afirmirao kao profinjeni koncertni pjevač. Pratio je g. Petar Dumičić, koji je svirao i tri solotočke. — Domaći pianisti Dora Gussich-Feller i Marijan Feller priredili su 7. XII. s uspjehom vrlo interesantno veče modernih kompozicija za dva klavira. — Španjolski violinista g. Juan Manen stekao si je noblesom i savršenom tehnikom svoje svirke unatoč mnogih sloboština u interpretaciji i stilu u Zagrebu svoju publiku, koja je posjetila i njegov ovogodišnji koncerat 5. XII. i priredila mu srdačan doček. — S velikom reklamom najavljena amerikanska pianisica Esther Johnson, navodno specijalistkinja za Mozarta, naprotiv 24. XI. u Zagrebu nije imala sreće.

Radiostanica Zagreb nalazi se na raskrsnici. Kako je vrlo slab njezin tehnički kapacitet tako su vrlo slabi i glazbeni programi u njihovom vlastitom ozbiljnom dijelu. Sudjeluju u glavnom samo početnici, drugo i trećorazredne sile i diletanti. Odjekad koji prijenos izvana i gramofonske ploče to je prilično sve. Nema opernih prijenosa, naša komorna udruženja i naši prominenti ne sudjeluju više, ukinuti su dobri vokalni i crkveni koncerti (mise). Ovo stanje kulturnom ugledu Zagreba ne služi na čast i vapi za što skorijom radikalnom promjenom.

Sveti himni.

Vapaji pred Božić.

(O — antifone od 17.—23. prosinca).

Milan Pavelić — Zagreb.

O višnjeg Oca Mudrosti,
Što divno sve uređuješ,
Među nas dođi, uči nas,
Da put nam pravi pokažeš!

O Adonaju, Gospode,
Što zakon dade puku svom,
Pohiti da nas izbaviš
Božanskom svojom desnicom!

O slavni Jesin korijene,
Što kao znak si svijetu dan,
Ne kasni već, pokaži se,
Iz tamnice nas vodi van!

O divan ključu Davidov
I vladaoče roda svog,
Dobrostiv siđi, izbavljaj
Iz ropstva sužnja ubogog!

O vječno jasni Istoče
I Sunce pravde, dođi, sjaj,
Prosvijetli one, što ih smrt
U crni stisla zagrljaj!

O žuđen Kralju narodâ,
Od uglla kame čudesni,
Odriješit dođi čovjeka,
Od zemlje što ga stvori Ti!

Emanuele, Kralju naš,
Što naroda si sviju spas,
O dođi, dođi, Gospode,
I milostivo spasi nas!

Hrvatske pučke popijevke.

Nekoliko kolenda iz Dalmacije.

O. Antonin Zaninović O. P. — Dubrovnik.

(Nastavak.)

Dubrovnik.

U Statutu grada Dubrovnika, sastavljenu g. 1272., sačuvala nam se vijest o badnjaku, što su ga dubrovački pomorci uoči Božića nosili u knežev dvor i s veseljem pristavljali na vatru. Za tu počast davao im je knez od svoga piti i dva perpera, a sutradan, na Božić, primali su također dva perpera od upravnikâ općinske soli i blagajnikâ stolne crkve. Ta odredba u latinskom izvorniku glasi:

»Sciendum est quod in vigilia natalis Domini post vesperum naucleri et marinarii de Ragusio veniunt ad dominum comitem in castellum, et secum deferunt çeponem unum de ligno et ponunt eum in igne gaudendo, et dominus comes pro honore sui comitatus dat eis pro kallendis yperpera duo de suo proprio et eciam bibere; et in illa die camerarii salis comunis Ragusii dant naucleriis et marinariis de comuni yperpera duo. Et procuratores ecclesie s. Marie de precepto domini comitis dant eis de bonis dicte ecclesie yperperos duos.«[1]

Uoči Mladog ljeta dolazili su u dvor knezu mesari,[2] te mlinari[3] i ribari[4] dubrovački, pa je knez Republike i njih darivao. i to mesare jednim perperom, mlinare sa osam groša, a ribare »prema starinskom običaju« (secundum antiquam cousuetudinem) — tako se ondje izričito naglasuje- sa pet groša. Ribarima, koji nijesu lovili mrežama, knez nije davao ništa, a zanatlijama, koji su također dolazili, ako bi i koliko bi htio

Statut nam još napominje, da su uoči Mladog ljeta išli kapetani i mornari k gospodinu nadbiskupu, koji im je »pro kallendis« davao jedan perper.[5] Klericima je prema istom statutu morao »dati kolende« (dare kallendas) knežev zamjenik.[6]

---

[1] Liber statutorum civitatis Ragusii compositus anno 1272. Edid. V. Bogišić et C. Jireček. Zagrabiae 1904 (sumptibus Academiaescientiarum et artium Slavorum Meridionalium). Lib. I. cap. IX, str. 8.
[2] Ibid., cap. VII, str. 8.
[3] Ibid., cap. VIII, str. 8.
[4] Ibid., cap. X, str. 9.
[5] Ibid., cap. XVII, str. 13.
[6] Ibid., cap. XXIX, str. 22.

Pokojni prof. Josip Gelcich u svome djelu »Delle istituzioni marittime e sanitarie della Republica di Ragusa (Trieste 1882) navodi (na str. 17.) iz dubrovačkog statuta i ovaj običaj te piše: »Drugi, ne manje privlačiv prizor, što su ga Dubrovčanima uoči Božića pružali domaći pomorci, bio je obred badnjaka. Svi pomorci ne isključivši ni zapovjednike brodova, koji su se one večeri nalazili u luci, morali su ga (badnjak) svečano ponijeti u Dvor te uz obične popijevke (kolende) položiti na kneževo ognjište.«

Iz onog izraza »gaudendo« (veseleći se) u tekstu statuta mi možemo doista zaključiti, da se je u 13. vijeku pristavljanje badnjaka u kneževu dvoru u Dubrovniku vršilo veoma svečano, pa da se je pritom i pjevalo. No da li su to bile posebne pjesme-kolende, kako tvrdi Gelcich, ili druge, koje nijesu bile ni u kakvoj vezi s pristavljanjem badnjaka i čestitanjem, ne možemo znati. Vjerojatnije je ono prvo, ali sa sigurnošću ne možemo ustvrditi, jer nam Statut o tome ništa pobliže ne govori, kao što nam ne govori ni o tome, da li su pjevali na hrvatskom jeziku ili na romansko-dalmatinskome, koji je u ono vrijeme u gradu Dubrovniku još prevladavao. Za one, koji su izvana dolazili čestitati knezu (u ono vrijeme Mlečaninu) i nadbiskupu kao na pr. mlinari, možemo držati, da su čestitali (pjevali) hrvatski.

Petar Budmani u Ak. Rječniku pod r. **koléndati** navodi ove stihove dubrovačkog pjesnika Nikole Nalješkovića:

Vrhu svih izbrani od srca od moga
Čestit ti prvi dan godišta novoga
Na čast ti cvit, i da mi s' kolendan,
Ki imaš sam na svit u srcu momu stan.
Ljubavi i virom kolendan da mis' još
I vrhu sve mirom, ki me sam smirit mož';
A pak sve godište čestito do t' bude![7]

U ovim stihovima mi imamo spomenuto kolendanje kao čestitanje Mladog ljeta, ali ni iz njih mi ne možemo ništa doznati o pjesmama kolendama, što bi ih kolendari pjevali pred kućama prijatelja i znanaca.[8]

Prvu sigurnu, povjesnički utvrđenu vijest o pjesmama-kolendama u Dubrovniku, imamo, u koliko nam je poznato, u jednoj odluci dubrovačkog nadbiskupa Tome Scotti-a iz g. 1706. Dne 30. listopada te godine zabranio je bio spomenuti nadbiskup svim domaćim i stranim crkovnjacima pod prijetnjom vrlo strogih kazna izvoditi noću po trgovima i ulicama gradskim »popijevke, koje se pučki zovu kolende, tako doslovno veli zabrana, te druge pjesme i svirke«.[9]

Savremenik ove nadbiskupove zabrane dominikanac o. Serafin Cerva u svom djelu »Prolegomena in Sacram Metropolim Ragusinam (Ragusii 1744) na str. 335. pominjući kolendanje u Dubrovniku piše: »Običaj je, da uoči nekojih glavnih svetkovina idu uvečer mladići iz puka pred kuće plemića i građana pjevati razne popijevke, za koje ih nagrađuju kakvim darom. A ti dani jesu: Sv. Luka, Svi sveti, Sv. Martin, Sv. Andrija, Sv. Nikola, Porođenje Gospodinovo, Obrezovanje i Vodokršte.«[10]

Što je o istome običaju pisao pijarist o. Franjo Marija Appendini,[11] donio je već akademik Iv. Milčetić u svojoj raspravi »Koleda u južnih Slavena« (Zbornik za narodni život i običaje, knj. 22, str. 49—50). Ja ću ovdje samo spomenuti ono, što Appendini piše o sadržaju dubrovačkih kolenada[12] te o njihovu napjevu. Dok su po ostaloj Dalmaciji, kako se može vidjeti iz onoga, što je navedeno u ovoj radnji, pjesme-kolende većinom ozbiljne, a često i sasvim religioznog sadržaja, u Dubrovniku su kako Appendini veli, te pjesme bile »ozbiljne i šaljive,

---

[7] Cf. Stari pisci hrvatski, knj. 8. str. 102.

[8] Običaj je u dubrovačkoj okolici kao na pr. u Konavlima, da mladić ide »koléndat« vjerenicu t. j. ide joj čestitati početak nove godine te je dariva jabukom, u koju je stavio zlatni ili srebrni novac. Slično imamo i u ovoj Nalješkovićevoj pjesmici. Razlika je samo, što ovdje ne čestita vjerenik vjerenici, nego ova vjereniku. To se vidi iz gornjih stihova, a još više iz daljnjih triju, kojima pjesmica završuje. Ovim ne mislimo reći, da se u Nalješkovićevo doba nijesu pjevale u Dubrovniku pjesme-kolende (i tada već hrvatski) nego samo, da ni u ovim stihovima nemamo za to dokaza.

[9] Scotti-eva odluka, u koliko se na naš predmet odnosi, u talij. izvorniku glasi: »Benché si sia provisto a molte cose concernenti la vita, honestá et habito esteriore degli Ecclesiastici negli Editti de Nostri Prederessori, e nella nostra Sinodo Diocesana, nondimeno essendosi molti di essi avanzati con scandalo de secolari a vagare di notte facendo le Cantilene volgarmente chjamate Colende et altre Cantate e Sonate su le piazze e strade di questa Cittá... Perció lasciando in suo robore, e confermando gli ordini passati prohibiamo e vjetiamo a tutti i singoli Ecclesiastici o nativi o dimoranti in questa Cittá e Diocesi il vagare di notte per far dette Cantilene, e altre Cantate e Sonate nelle strade e luoghi pubblici... sotto pena quanto a Sacerdoti di quindici Ducati per ogni contravenzione da applicarsi da Noi ad usi pii, e della sospensione a Divinis in sussidio; e quanto a Chjerici di Duc. 6. da applicarsi come sopra, et un Mese di prigionia per ciascuna trasgressione; volendo Noi con tali pene et altre maggiori a Nostro arbitrio se sará di bisogno estirpare li suddetti abusi delle cantilene e Sonate di notte...« — Cf. Deanović Dr. Mirko. D. Matijašević o prilikama u Dubrovniku u »Gradi« knj. XI (Zagreb 1932), str. 158.

[10] Vlastoručni Cervin rukopis čuva se u dominikanskoj knjižnici u Dubrovniku.

[11] U Notizie istorico-critiche sulle antichitá, storia e letteratura dé Ragusei. Ragusa 1802. I. 196—197.

[12] U Dubrovniku govore u gen. plur. kolenada.

katkada i satirične prema duhu pjesnika, koji ih slaže ili improvizira, što budi pozornost ili smijeh prisutnih«. O pjevanju pak tih kolenada nastavlja Appendini ovako: »Način pjevanja je čisto narodan. Nadasve se prijatno doimlje upadanje družbe pripjevom, što ga ona pjeva prateći pjevača (pjesnika) iza svake strofe, a u istom tonu.« (str. 50).

U istoj svojoj radnji spominje Milčetić, što su pisali o kolendanju u Dubrovniku svećenik Antun Rocci u »Danici Ilirskoj« (g. 1839) te Medo Pucić u »Dubrovniku« za godinu 1851. Iz ovoga potonjega (Pucića) prenijet ću također nekoliko redaka, koji će nam još bolje osvijetliti negdašnji običaj kolendanja u Dubrovniku. »Uz ovo prosto svetkovanje kolede, piše Pucić, navadno su i viša gospoda kolendovala (sic). Skupljala su se društva izabrane mladosti, sačinjale su se osobite pjesme šaljive, podrugljive, a katkad i uvredljive, sastavljala se je mužika i hodila su pod prozore kojeg kuma i prijatelja, te mu svašta pjevali do mile volje. Napokon im je gazda otvorio vrata, ugostio ih lijepom večerom, a po večeri zavelo bi se kolo ili koji drugi dubrovački ples kao g o r k, p o v i r u š a, r u s k i itd.«

U članku, što ga je iste godine 1851. napisao na talijanskom i hrvatskom jeziku Dubrovčanin Ivan August Kaznačić pod naslovom »D e i c a n t i p o p o l a r i R a g u s e i — O n a r o d n i e m p j e s n a m a d u b r o v a č k i e m« te izdao kao drugi dio brošurice »D e i c a n t i p o p o l a r i d e g l i S l a v i M e r i d i o n a l i — O n a r o d n i e m p j e s n a m a j u g o s l a v e n s k i e m »(Ragusa — U Dubrovniku 1851), pisac na str. 69.—71. spomenute knjižice svraća pažnju čitatelja i na kolendanje u Dubrovniku te veli: »Izvan dosad napomenutih pjesanah, koje su opće Dubrovčanima sa ostaloj (!) njihovoj (!) braći(!) Jugoslavjanimah(!), imali su oni još jednu vèrstu narodnijeh pjesanah, koju su pomnjivo čuvali i razvijali; a to se pripisati ima njihovoj samostalnosti, koju je njihovo skupovladanje umjelo za trinest vjekovah političko sačuvati. I to je K o l e n d a, pjesma čisto slavjanska, uzeta od stare Kolede. Pjesna veselih čestitanjah, koja se je pjevala pred vratima poglavitijeh građanah uoči velikijeh svetkovinah, to jest: uoči Martinja dne, uoči s. Nikole, na Badnji večer, uoči novog ljeta i uoči Vodokerstja. Ovaj običaj tekom vremena rasprostranio se, a pjesništvo je izmijenilo narav. Čestitanju pridružila se prijateljska šala i tako je pjesništvo postalo satirički — šalivo (sic); koje samo moglo je pristojati blagoj naravi i bratinskoj ljubavi, koja od svega dubrovačkog puka činjaše jednu porodicu. Narječje zauzelo je mjesto čistog jezika; najbolji naši spisatelji bavili su se tom verstom pjesništva i ukrasili ga uresom umjetnosti. Narodni način pjevanja preobratio se u muzikalni. Ali među pukom staro pjevanje ostade, koje ga(!) mi, onako kakvo je, prilažemo, i pristavljamo jednu Kolendu, u kojoj je jedan od naših spisateljah srećno pokušao sačuvati prostotu i ukus starog narodnog pjesništva.« U talijanskom tekstu jasnije izražena stavka o napjevu (na str. 70.) glasi ovako: »alla melodia popolare furono sostituite note di maestri di musica. Ma tra il popolo rimase intatto l' antico canto, che religiosamente riportiamo, aggiungendo la poesia di una Kolenda« i t. d. U štampanoj knjižici, opaziti nam je, ne nalazi se priložen nikakav napjev.

U drugoj jednoj brošuri s naslovom A l c u n e p a g i n e s u R a g u s a, što ju je samo na talijanskom jeziku izdao u Dubrovniku g. 1881. isti pisac I. Aug. Kaznačić, prenosi on na str. 39.—40. gornji odlomak o kolendama te u bilješki (str. 40.) nadodaje: »Col cangiare delle relazioni sociali di Ragusa le K o l e n d e mano mano dileguarono, rimanendo ormai soltanto trastullo di monelli, nella speranza di buscarsi una misera mancia.«

Na te izmijenjene društvene prilike, koje su bile uzrokom, da su, kako veli ova Kaznačićeva bilješka, u Dubrovniku »Kolende malo po malo iščezavale ostajući još jedino zabavom dječaka, koji se nadaju, da će dobiti koji novčić«, tužio se već g. 1845. Antun Kaznačić, otac predašnjega,[13] u jednoj svojoj kolendi, što ju je ispjevao u čast učenog franjevca o. Evanđeliste Kuzmića ljekarnika u ljekarni svoga reda u Dubrovniku. Neobjelodanjenu donosim je ovdje izmijenivši ortografiju i dodavši joj na mjestima interpunkciju, a ispustivši zadnje kitice, koje su bez važnosti.

1845. — Prijatelju Evanđelisti Kuzmić — Kolenda.

Ja sam rekô, rijet ću opeta,
  Ah moj Bože, čudna svijeta,
  Da što je njekad dično bilo,
  Sad se sasvim promijenilo.

Mudroznani ljudi prije —
  — Kakvijeh skota sada nije! —
  U družinah, mladi al stari
  Zoveći se kolendari

Od dvora bi čas jednoga
  Prihodili do drugoga
  Prijateljim svom ljubezni
  Pripjevajuć slatke pjesni.

Veselje je, smijeh, svjetlilo,
  Kud idaše, njih pratilo,
  Rados prava, ljubav živa,
  Među dobrijem kâ se uživa.

Prijatelji, kih su iskali,
  Rado njih bi pričekali,
  Tere u špotah vez bi mio
  Srca k srcim pridružio.

Nu danaske kolendati
  To je za čast ne hajati,
  To je pamet bit' rasuta
  I čeljade gore od puta.

---

[13] Rodio se 28. X. 1784., a umro 1. IV. 1874. Bavio se je raznim vrstama pjesništva pa i pjevanjem kolenada. God. 1879. izašla je u Dubrovniku u nakladi Drag. Pretnera zbirka njegovih pjesama pod naslovom: P j e s m e r a z l i k e A n t u n a K a z n a č i ć a D u b r o v č a n i n a.

Nek se od (!) tomu sad zabave,
Govori se, lude glave,
Sramota će strašna biti
Stare (!) običaj sad slijediti.

Drugo vrte sad po glavi
Mudroznanci naši pravi;
Prijateljstvo sjedinjeno
Nije to danas, ne, cijenjeno.

Iskat društvo, da zabavi
Dobri dobrog u ljubavi,
Danaske je to grjehota,
Ako je ne ćeš zvat sramota.

Sad se u malo krepost zbiva:
Krepostan je, ko ono uživa,
Koje sebi samu dosti,
To je znanac, pun kreposti.

Jednu činit, drugu rijeti,
Treću vrtjet po pameti:
To je znanje, to su stvari,
Ke ne umješe naši stari.

Dan današnji nije već želja
Razgovorit prijatelja;
Skladno društvo, ljubav prava
Jake muke svijetu dava.

Živjet sebi, za drugoga
Ne pomaknut stola svoga,
Sve je mudrost, ku hudoba
Spremila je za oveg doba.

Evo, zašto kolendati
Mož' prikorno danas zvati:
Jer je malo već po malo
Prijateljstvo svud propalo...

Slijepi Vlaho i Gusto Agazzi sa sinom.

Ovo nije jedina kolenda, što ju je A. Kaznačić ispjevao. U jednom rukopisu, što se čuva (bez signature) u knjižnici oo. Franjevaca ovdje u Dubrovniku pod naslovom: Pjesme Antuna Kaznačića, nabrojio sam ih dvadeset i tri, od kojih samo ih je osam bilo štampano u navedenoj zbirci. U rukopisu je ova, ovdje objelodanjena, treća po redu.

Pjesnika — kolendara bilo je i prije i poslije A. Kaznačića. Tako se još spominju Andrija Paoli, Marin Zlatarić i Marko Bruere, zatim slikar Pero Mattei,[14] Miho Sorgo,[15] Pijerko Bona[16] i svećenik Don Niko Arbanas.[17] Među ovima osobito su se isticala prva trojica: Paoli, Zlatarić i Bruere, no Antun je Kaznačić prema mišljenju njegova biografa Rajmunda Visića i njih nadvisio. »Andrija Paoli, veli on, Marin Zlatarić i Marko Bruere stakoše se u ovoj vrsti poezije; ali naš Kaznačić postane između svijeh suvremenika najpopularniji u tome pjevanju.«[18]

U ove vrsti pjesmama mi ne smijemo tražiti kakve osobite književne vrijednosti, jer su to bile, dobro opaža spomenuti Kaznačićev biograf, »šaljive poezije, koje nijesu bile određene da preživu iza večera, u komu su se pjevale, i ako su se na karti pisale, to bi se činilo jedino za olakšicu pjevaču, komu je bilo slobodno odalečiti se od originala svaki put, kad bi ga pjesnički uzlet tako nadahnuo, ili koja neprividna okolnost privukla. Karta, na kojoj je bila popisana Kolenda, ostavljala se vazda onomu, komu je bila upravljena, slobodno mu ili sačuvati je, ili uništiti u slučaju kad bi šala prešla granice pristojnosti. Kolende su upisane ponajveće u makeroničkome narječju dubrovačkome, te i to dokazuje, da nijesu nikad njihovi pjesnici ni promislili na lovorvijenac neumrlosti.«[19] Prema tome ove vrsti pjesme, osobito one anonimne, kojih ima u ovdješnjoj franjevačkoj, a nešto i u našoj dominikanskoj knjižnici, izuzevši nekoliko uspjelih ne vrijede nego kao spomenici iz vremena, kad su u Dubrovniku išli stariji ljudi kolendati svojim prijateljima i znancima, pa im svoje čestitke izrazivali u ishitrenim stihovima.

---

[14] Vidi (Čulićev) katalog franjev. knjižnice u Dubrovniku br. 74.
[15] Ibid., br. 422.
[16] Stojanović, Najnovija povijest Dubrovnika. Dubrovnik 1903. str. 274.
[17] Rešetarov Zbornik (Dubrovnik 1931), str. 72. bilj. 22.
[18] Uz pomenuto izdanje Kaznačićevih pjesama na str. IX. Medo Pucić misli drukčije i daje (g. 1851). prednost Bruereviću. »Veseljaci, veli on, još spominju kolende Mara Zlatarića i Antuna Kaznačića, ali je slobodno kazati, da nije nitko pogodio kolendu, kao što je ovaj naš Marko Bruère« Kod Milčetića na str. 50.
[19] Ibidem.

Spominjući odrasle kolendare u Dubrovniku ne možemo premučati dva najzadnja ili od najzadnjih, kojih se svi ponešto stariji Dubrovčani još vrlo dobro spominju, a jedan je od njih dapače bio i »pjesnik«-kolendar. To su V l a h o O b u l j e n, nazvan »S l i j e p i« i G u s t o (Augustin) A g a z z i, kojih smo sliku donijeli već na početku ove radnje.[20]

»Vlaho Slijepi i Gusto Agazzi, veli se u brošuri, što je izašla kao šesta sveska G a l e r i j e d u b r o v a č k i h o r i d i n a l a (Dubrovnik 1925.) bili su k o l e n d a r i dubrovački, da im nije bilo para (premca). Gusto, i on slijepac, udarao u lijericu, a Vlaho s Gustovim sinom pjevao. Vlaho je skladao pjesme, bio stihotvorac, pa bi se čula i koja nova, dakako duhovita. Pošli bi kolendati nekoliko puta preko godine i na svetu Katarinu, na sv. Nikolu, sv. Luciju, na Badnji dan, uoči Nove godine. Gusto bi zaudarao, a Vlaho prvi zapjevao:

Došli smo vam (!) kolendati
Ovom dvoru dare (!) dati —

U našega gospara prid dvore
Pjevajmo, braćo, do zore...«[21]

U spomenutoj brošuri nalaze se tri kolende, za koje se ondje veli, da ih je Vlaho pjevao ali su i po sadržaju (ljubavnom) i po metru različite od one dubrovačke pučke kolende, koju je također isti Vlaho uz neke preinake običavao pjevati.

Tekst i napjev te stare dubrovačke kolende, kako ju je pjevao Vlaho Obuljen, zapisao je gosp. Antun Gjivanović te mi jedno i drugo kao i fotografiju za ovu radnju blagohotno ustupio.

Vlaho »Slijepi« i drug mu lijeričar Gusto Agazzi sa svojim malim sinom pjevali su ovako:

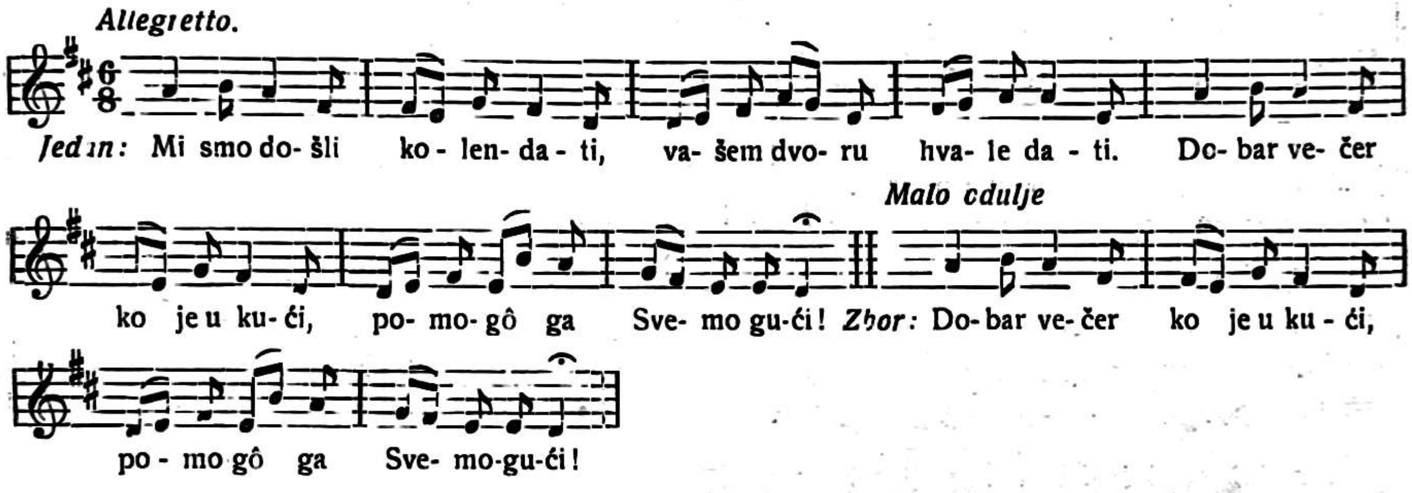

Ponovivši dva zadnja stiha u svakoj kitici zbor je nadodavao svaki put prema prigodi jedan od ova dva »pripjevka« (refraina):

Pripjevak 1-i:

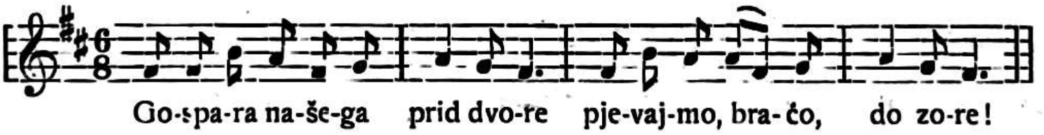

Pripjevak 2-i:

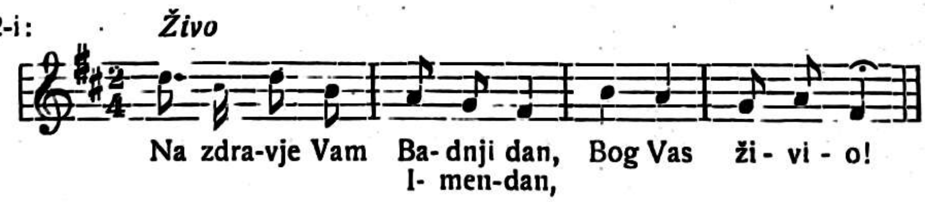

---

[20] »Sv. Cecilija« g. 1931. str. 18. Ispod teksta je ondje uredništvo dodalo, da je dječak na slici sin Vlaha »Slijepoga« dok nije nego Gusta Agazzi.

[21] O Vlahu Slijepomu se prema navedenoj brošuri »može reći, da je posljednji dubrovački t r o v a t u r, jer je on izmislio dosta pjesama, a to su Kolende ili ljubavne pjesme... Čini nam se gledati Vlaha, kako pjeva zaustavljen i okružen razdraganim građanstvom: takt je davao tuckajući po kaldrmi štapom u lijevoj ruci, a malo bi prignuo glavu put desne i naslonio na donju usnu palac desne ruke sa skupljenim prstima« (str. 96, 99). U svojoj autobiografiji što je izašla u Dubrovniku g. 1904., pripovijeda on o sebi: »Pok. dn. Mato Gjupanović rekao je: »Un orecchiante simile è difficile a trovare«« (Takoga pjevača dobra sluha teško je naći). Glas sam imô manjifik (divan), a notu (kajdu) ne bih izgubio. Ma sam se grubo vladô. Ostô sam bariton, zašto sam izgubio glas čineći note, što nijesu bile za mene (od soprana), a niko me nebi svjetovô. Cucnuo bi kada za potegnut višu notu, erbo bi ćio učinit poviše svijeh« (ibid. str. 97.). Vlaho Slijepi, poznat i široj javnosti iz Vojnovićeve drame E k v i n o c i j, rodio se u Dubrovniku g. 1837. od oca Ivana Obuljen i Tereze Zamit iz Malte, radi čega su ga zvali i Vlaho Maltez«. Umro je u dubrovačkoj bolnici g. 1907.

Ostali tekst, u koliko ga je gosp. Gjivanović zabilježio, glasi:

Da Vam svaka sreća plovi,
To baš naše srce voli;
I u zdravlju i u veselju
Nek Bog izvrši Vašu želju!

Kud ćeš bolje nami sreće,
U kući se prasac peče.
Sjetite se kolendara,
Pošljite nam malo para!

I uz čašu dobra vina
Nek Bog žive domaćina i t. d.

Kad bi sve kitice ispjevali, završili bi ovako:

Živo

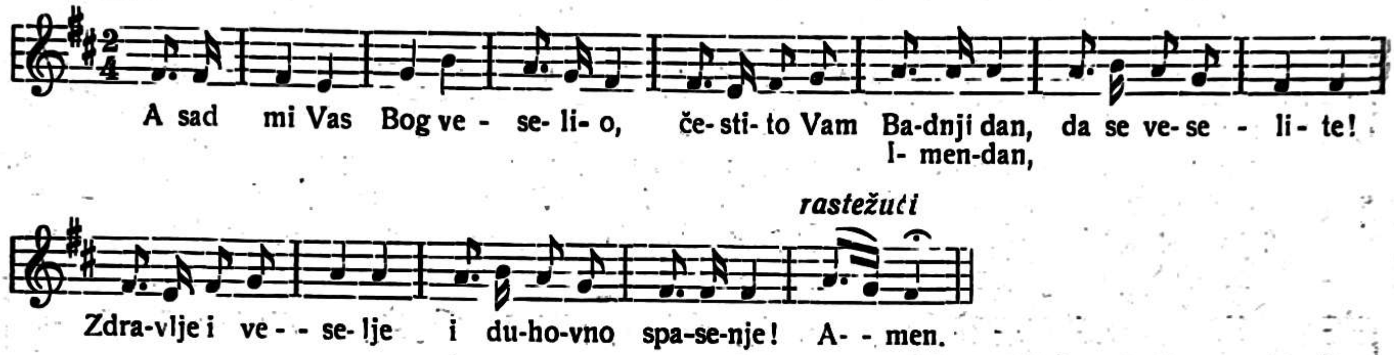

Tako se kolendavalo u doba Vlaha Slijepoga. Isto tako su pjevali, veli mi gosp. A. Gjivanović, i kasnije, samo što nijesu ponavljali dva zadnja stiha u pojedinim kiticama, a dva navedena pripjevka zamijenjivali su ovim, koji se i sad pjeva:

Oduljeno.

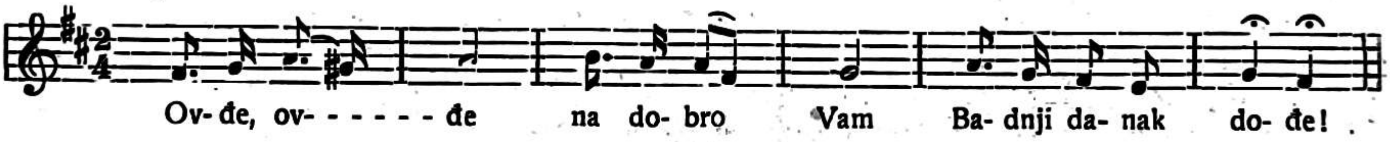

te iza zadnjeg pripjevka završavali ovako:

Živo

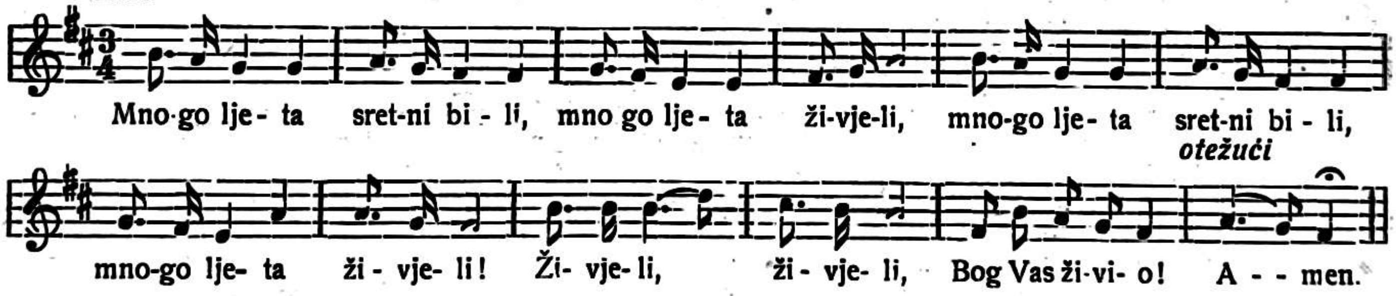

Sada idu kolendati samo dječaci i to dva, tri do pet ili šest zajedno. Idu uoči sv. Katarine mučenice, sv. Nikole i sv. Lucije (gdje slave imendan), onda na Badnji dan i na Staru godinu uvečer. Pjevaju kraće i nešto drukčije, nego li su pjevali odrasli. Tekst i napjev, što ga ovdje donosim, zabilježio sam prema pjevanju učenikâ gimnazijske i osnovne škole Mata Gunčevića, Mata Gušavca, Vinka Sakrestan, Veljka Spaventi i Slavka Barbir. Pjevaju svi skupa ovako:

Moderato

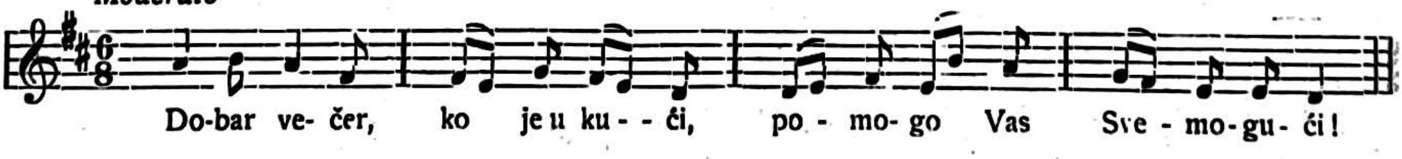

Ispred kuće bor zeleni,
A na boru sokô sjedi;

Kada soko krilima maše,
Tada padaju zlatne čaše.

Otvorite škafetine,
Dajte nami beškotine.

Ne će gospoda neharna biti,
Kolendarima ne ud'jeliti.

Mi smo došli sa Konala
U karoci od gospara

Mi smo došli sa Bosanke,
Razdrli smo sve opanke i t. d.

Iza prve i svake daljnje kitice pjevaju pripjevak: »Ovdje, ovdje« i sve, što za njim slijedi:

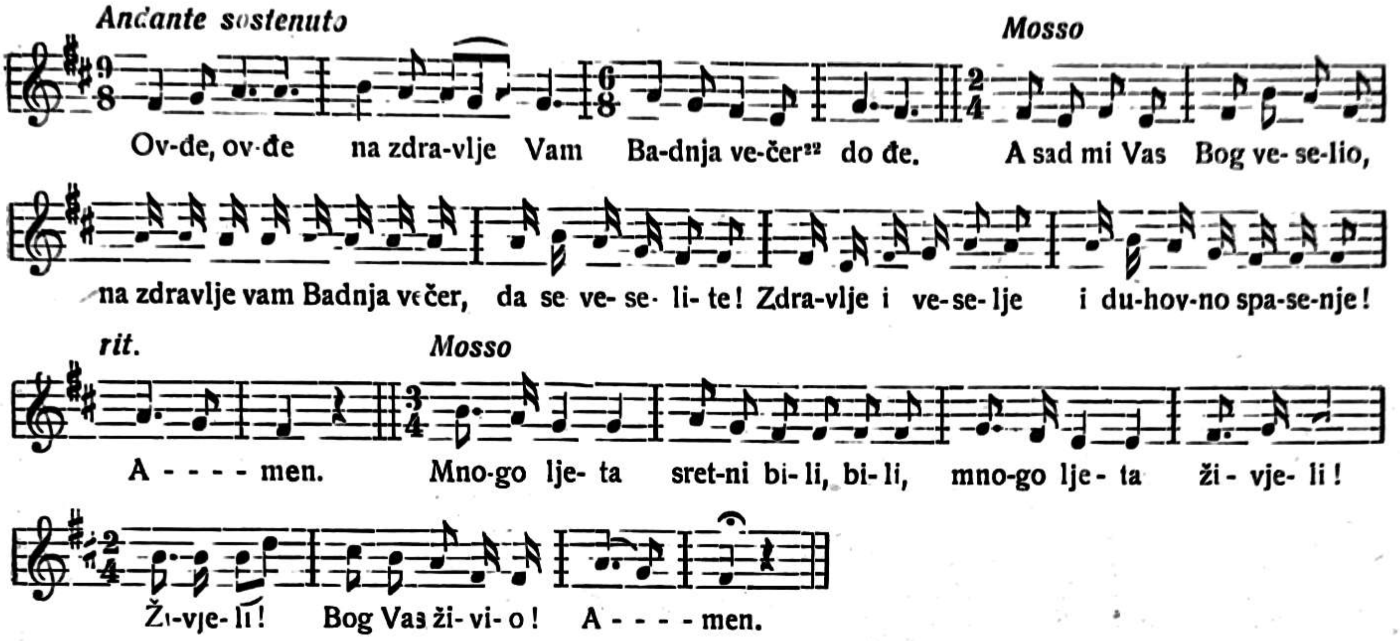

Među ostavštinom pok. dubrovačkog biskupa Mata Vodopića (1816.—1893.) našla se je i jedna stara dubrovačka kolenda, koju je sam biskup svojom rukom zapisao te prema mišljenju pok. Dum Vica Medini imao da uvrsti u nedovršenu pripovijest »Dinevriju«. Objelodanio ju je g. 1907. spomenuti pok. svećenik Medini u dubrovačkoj književnoj smotri »Srđu« (VI. br. 22. str. 1035). odakle je ovdje donosim radi zanimivog joj teksta i da se vidi razlika između nje te one poznije i sadanje.

Došli smo Vas kolendati
  Vaš'jem dvorim hvale dati
  U našega gospara prid dvore
  Pjevajmo, braćo, do zore![23]

Visoki su ovi dvori.
  Pod njima su zlatni tori,
  A u njima golubica,
  Naša dobra domaćica.

Gosparu će ona r'jeti,
  Da mi n'jesmo baš prokleti,
  Da smo pravi kolendari.
  Dubrovački leri stari.

Pak mi vele ne iskamo (!).
  Od mala se kontentamo,
  Malo smokav' i oraha,
  Er nam bura špaz'jem maha.

I mantele i priklica,
  Paka uz to i kapljica;
  Er sve dobro s nami biće,
  Samo da se zubim miče.

Ne bude li paka ništa,
  Er su tvrda baš godišta,
  Tad nam dajte staru užancu
  Kolendarsku svu ufancu:

Zamotajte u knjižicu
  I bacite niz ulicu
  Il karantan il dva dnara,
  Kako Vam se bolje para.

(Nastavit će se)

---

[22] Ili prema danu: Mlado ljeto, sveta Kate, sv. Niko, sv. Luce.

[23] Ova dva zadnja retka su pripjev, koji se ponavljao iza svake kitice. Tekst sam podijelio ne, kako je u spomenutoj smotri zapisan, već prema smislu, na kitice od četiri stiha.

Pregled štampe o glazbi.

Milovan Gavazzi: Pregled karakteristike pučke muzike južnih Slavena. — U poljskom zborniku: »Lud Słowiański« III. br. 1. iz god. 1932. (str. B 45.—61.) napisao je profesor na našem sveučilištu dr. Gavazzi zanimljivu raspravicu o gornjem predmetu. Sam priznaje, da takav prikaz ne može da bude potpun, savršen i definitivan, s razloga što gradja nije melografski za sva područja jednako opsežno i točno obradjena i što nedostaje potrebnih sistematski obrađenih muzikoloških studija. Medju najelementarnije pojave u vokalnoj muzici južnih Slavena, a o toj on u prvom redu govori, spada o j k a n j e (grohotanje, putničko pjevanje, orcanje, zerzavanje), koje se održalo još u zapadnim dinarskim krajevima i na sjever gotovo do Save. Zanimljivo je osobito dvoglasno ojkanje, kod kojega se pjev obaju glasova kreće odredjenom linijom i završava tipičnom oštro disonantnom sekundom. Ovo ojkanje bit će jamačno jedan od prastarih predslavenskih balkanskih načina pjeva. U Istri i na otocima uzdržao se t i p d v o g l a s n o g p j e v a. Ovo dvoglasno pjevanje (gotovo svagda u paralelnimi tercama ili sekstama) posve je neobično stoga, što su intervali, kojima se melodija gradi nešto posve zasebno u pučkoj muzici južnih Slavena (t. zv. istarska ljestvica).

Osobit idiom muzičkoga izražavanja tvori i e p s k a g u s l a r s k a m u z i k a, kojoj su glavna obilježja recitativno izvodjenje melodičkih fraza, monotono ponavljanih, samo s jače primjetnim modulacijama glasa na osobito istaknutim mjestima teksta pjesme, koje je stalno praćeno jednostrunim ili dvostrunim guslama, kod kojih desna žica stalno zuji. Intervali i melodičke kretnje, koje se čuju kod epskog guslarskog pjeva i gudjenja samoga, ne odgovaraju posve nijednom drugom muzičkom tipu južnih Slavena, pa treba tu činjenicu vezati uz problem samih epskih gusala na Balkanu, pri čemu dolazi u prvom redu u obzir bliži Orijent.

Sličan put kao u slučaju epske muzike vodi do drugog muzičkog tipa, koji dominira u zemljama, gdje je zagospodovao islam. Ta muzika, koja se najčešće stavlja pod oznaku »i s t o č n j a č k o g a« ili »t u r s k o o r i e n t a l n o g« karaktera, doista upućuje na Orient. Taj tip je jače zastupan po varošima, na selo je teže prodirao. Valjda su posljedica tog utjecaja u prvom redu vrlo izrazite osobine u ritmičkoj strukturi napjeva iz tog područja, koje su zapadnim južnoslavenskim zemljama posve nepoznate.

Uporedo s ovim tipovima muzičkih tradicija, ostaje sad više, sad manje takvih muzičkih tradicija, koje se ne bi mogle svrstati ni u jednu od prikazanih teorija. Analiza i poredjenje ovakvih tvorba pokazuje neke zajedničke stilske crte tih melodija, srodnost u ljestvicama (zastupani su mnogo i antikni resp. starocrkveni tonusi), u dosta jasnoj ritmičkoj gradi i arhitektonici, što sve upućuje na pomisao o nekom zajedničkom supstratu. Doista je teško već danas kazati, da li se taj supstrat može tražiti u davnoj muzičkoj tvorbi južnih Slavena, dok su oni još bili u praslavenskoj zajednici i ako je to vrlo vjerojatno. Pisac naročito spominje m e l o d i j e o b r e d n o g a k a r a k t e r a, koje pokazuju veliku starinu i jednostavnost.

Što se tiče n a b o ž n e m u z i k e (izuzevši sjevero-jadransko područje) ne može se govoriti o većem utjecaju crkvene muzike na pučku, nego se naprotiv melodije profanih popijevaka bez promjene ili s neznatnim promjenama upotrijebile za nabožne popijevke (Krajačević).

P l e s n a m u z i k a južnih Slavena je pretežno sasvim u stilu ostale pučke muzike izvjesnoga kraja.

Pisac osvrće se na završetku i na i n s t r u m e n t a l n u m u z i k u u južnih Slavena, koja sadrži na jednoj strani najelementarnije pojave (jednostavne pištaljke, sviralice od drvene kore i t. d.), a na drugoj se približuje kulturnoj muzičkoj umjetnosti. U gudačkoj muzici imaju znatnu ulogu i cigani. Ciganska svirka širi na jugu orientalne, a na sjeveru madžarske elemente. Pisac spominje i lijericu, a prelazi zatim na tamburice, gajde, sopele, dvojnice itd. Kod sviranja na potonje instrumente opaža se kratkoća motiva, koji se po nekoliko puta opetuju, da onda ustupe mjesto novomu motivu. Tu se zapravo radi o improvizaciji, vezanoj tek u granicama nekih stilskih osobina muzike rečenih instrumenata. Na temelju dosada proučene gradje zaključuje pisac, da se sa sjevero-zapada prema jugu i istoku zapaža postepeno sve više kompliciranje tvorba pučke muzike i s tim uporedo sve većma umnožavanje sredstava muzičkog izražavanja u izvjesnim pravcima (ritmika, ljestvice, ekspresija, arhitektonski sastav melodija). Taknuvši se arhitektonske strukture melodija, govori pisac o raznim ljestvicama, za koje drži zajedno s Ludvikom Kubom, da ih ima dvanaest. Neriješeno je pitanje i o harmonskom sustavu te muzike. Pisac naglasuje, da se vokalna, a dobrim dijelom i instrumentalna muzika javlja u jednoglasnoj (monodijskoj izvedbi, bilo u samom jednom glasu, bilo u unisonu više glasova. Višeglasje valja pripisati raznim stranim utjecajima. U jadranskom području očituju se utjecaji pučke muzike italske, u Sloveniji utjecaji alpsko njemački, u Medjumurju, Podravini i Vojvodini utjecaji madžarski, no to samo na granicama, gdje je kontakt neposredniji. Drukčije je s utjecajem orijentalno-arapskim, koji se prelio preko znatnih regiona u unutrašnjost, naročito u manje i veće varošice, a iz njih se širio i u sela. Ipak je pravo selo ostalo slabo načeto od navale takve muzike i muzička tvorba čistoga seoskog stanovništva često je bliža u pogledu većine njenih karakteristika starijim muzičkim tvorbama ostalih etnografskih regija južnoslavenskih, pa i onih vrlo dalekih (na pr. u hrvatskim sjever. krajevima). Otuda i jedan od povoda naslućivanom starom zajedničkom supstratu u vrlo širokim granicama. Otuda i mogućnost, da se kao područja neosporno arhaičnijih muzičkih tradicija mogu označiti konservativniji dinarski krajevi pa Makedonija.

Vrlo smo zahvalni, da je g. profesor taj pregled napisao za braću Poljake te ih upoznao sa glavnim značajkama naše pučke popijevke. Njegovo tumačenje zgodno nadopunjuju mnogi notni primjeri.

Georg Strassenberger: Choralrenaissance. Pod tim naslovom napisao je Isusovac Strassenberger u »Stimmen der Zeit« (1933. Dezember) vrlo zanimljiv članak o razvitku korala. Renaissanca korala nije samo glazbeno pitanje, već je u jezgri pitanje liturgičnog života. Gregorijanski koral imao bi da ima glavnu ulogu kod liturgičnih čina i imao bi vjernike i svećenika spajati sa žrtvom kod žrtvenika.

U krupnim crtama opisuje zatim pisac povijest korala. Gornjeg zadatka bili su svijesni u vrijeme tridentinskih reforama. Na žalost se smatralo, da je vrhunac tih reforama postignut izdanjem »Medicäe«, kojom su koralu oduzete mnoge osebine i ljepote, jer se nije nadovezalo na koral, kakav je bio u doba svog najvećeg cvata. Kasnije su nastala još teža vremena za koral. God. 1870. izašlo je novo izdanje »Mediceje«, koje je kongregacija rituum proglasila autentičnim, što pače prvo izdanje od god. 1614. nije bilo. Tekar za Lava XIII. svanula je za koral nova zora, neumornim radom benediktinaca iz Solesmesa obnovljen je koral u staroj ljepoti. Ubrzo poslije motu proprio Pije X. oduzet je »Mediceji« oficijelni karakter i počela se uvoditi »Vaticana«.

No to što su uredjena koralna izdanja i što se koral pjeva u raznim samostanskim crkvama, to još nije renaissance korala, već se radi o liturgičkom pitanju. Po želji pape Pija X. trebalo bi nastojati, da se koralno pjevanje uvede opet u puk tako da on kod sv. tajna djelotvorno učestvuje. Isto želi i papa Pijo XI. u svojoj konstituciji od 20. XII. 1928. Puk bi imao kod sv. obreda sudjelovati ne kao gledaoc ili tudjinac, već bi se u pjevanju imao izmjenjivati sa svećenikom i zborom pjevača. Dašto ne misli sv. Otac, da bi puk morao sve pjevati, naime promjenljive dijelove iz Ordinarium missae. Zbor neka bi pjevao teže dijelove iz propria. Za promjenu mogu se izvoditi katkada višeglasne kompozicije, pače i kompozicije s instrumentalnom pratnjom. Koral se smatra idealom crkvenog pjevanja, a svaka druga glazba može se samo u toliko nazivati crkvenom, u koliko odiše duhom korala. Kakav je to duh, najbolje je izraženo u predgovoru Graduala vatikanskog izdanja.

Dobro kaže pisac, da bi široki krugovi morali uvidjeti, da je crkveni zbor bez graduala isto što svećenik bez misala i da je misa, kod koje na završetku tihih molitava i kanona, sav puk ne odgovara »Amen« oslabljenje onoga, što Crkva zapravo kod svoje žrtve želi. Na pozdrav: »Gospodin s vama«, valja da čitava vjerna općina odgovori.

Neka nas ne smetaju prigovori onih, koji tvrde, da koral ne odgovara ljudima koji stanuju prema sjeveru ili da je latinski jezik pretežak za razumijevanje. Takovi mogu se služiti s knjigama, u kojima je narodni jezik metnut pod latinski. Ne može nitko dokazati, da naš puk ne bi mogao razmjerno brzo naučiti lakše koralne melodije.

Unatoč nekim poteškoćama, što ćemo ih imati radi toga, što smo navikli profanoj muzici, sadašnjosti (razumijevanje crkvenih načina) moći ćemo lako naučiti koral. To nam posvjedočuju opatije Beuron i Maria Laach (za umjetni koral) i opatije St. Joseph, Gerleve (za pučki koral).

Pisac završava svoj članak ovim riječima: »Der Kirche ist es nicht in erster Linie um Singen, um Förderung oder Wiederbelebung eines musikalischen Stiles zu tun, sondern um sinnvolle, würdevolle Gestaltung ihres Gottesdienstes. Jede Kunst, die dazu mithilft, ist ihr willkommen, vor allem natürlich die Kunst, die wie keine andere die Einheit von Priester und Volk, Kirchenraum und Altar ausdrückt und bewirkt. Immer aber muss es eine Kunst sein, die nicht ihre eigene Ehre sucht, sondern deren lebendige Absicht es ist, Gott in der Höhe die Ehre zu geben, die auch nicht das rastlose Drängen menschlicher Leidenschaften ausdrückt, sondern umgekehrt dem Menschen in seiner Unrast zum Frieden verhilft, zu einer Klarheit und Ruhe der Seele, wenn er nur ein Mensch ist des göttlichen Wohlgefallens.«

Glazbena literatura.

Pretplatnički rok za »Hrv. crkv. kantual« produljuje se. Već je cijeloj hrvatskoj katoličkoj javnosti poznato da glazb. pjevačko društvo »Vijenac« u Zagrebu, izdaje »Hrvatski crkveni kantual« i da je rok za pretplatu bio odredjen za 30. studenoga. Velika potreba, a i potražnja za Kantualom raste svakim danom sve više te nam stižu uz narudžbe i mnoge molbe. Tuže se, naime ljudi da bi rado kupili Kantual ali, zbog neurednih današnjih prilika, ne mogu smoći novac do odredjenog roka nego nas mole da pričekamo bar do Božića. Pošto živimo u istim prilikama i osjećamo baš na svojim ledjima svu težinu današnjice upravo smo prisiljeni da radi dobre stvari, koju namjeravamo postići ovim epohalnim djelom, produžimo pretplatnički rok i tako pomognemo našim prijateljima. Radi toga dajemo na znanje svakome kojigod želi naručiti Kantual da pretplatnički rok traje uključivo do 31. prosinca ove godine i da se neće više ni na koji način produžiti.

Cijena kantualu za pretplatnike je u polukožu uvezan 150 Din., a za ostale 225 Din. Sve upute, razjašnjenja i obavještenja daje: Redakcija »Hrvatskog crkvenog kantuala«, Zagreb, Kaptol 29.

Vinko Vodopivec: Litanije lauretanske za muški zbor. Gorica 1933. — Izdao R. Pahor. Cijena Lira 1.20. Ove litanije, koje se kod svih pobožnosti ponajčešće mole i pjevaju, uglazbene nebrojeno puta — složio je za muški zbor vrlo lagano i pijevko g. V. Vodopivec. — Dobro će doći početničkim zborovima i za to ih preporučamo.

M. Iv.

Prof. A. Arnoldi: Missa Ceciliana za 3 muška glasa i orgulje. Izd. Casa musicale Carrara. Bergamo (Italia). Cijena L. 15.

Ova je misa komponovana na temi: »Caeci-

lia famula tua, Domine« (antifona iz vespera sv. Cecilije). A. Arnaldi, koji je profesor na glazbenom zavodu u Vicenzi, dao je u ovoj misi uzor lijepo pisane tematske kompozicije. Rekoh: uzor, jer sam vidio malo ovakovih kompozicija, koje su, gledane sa sviju strana, vrijedne da uđu u svetište Božje.

Glasovne dionice teku naravno i uza sve ponavljanje teme, zanimljive su i zvuče vanredno. Ovomu doprinosi mnogo to, što je autor tu i tamo zgodno smjestio među zborne dijelove: kratke solo partije, i što je ritmički i dinamički vješto i ukusno obukao cijelu kompoziciju, tako da i dulji dijelovi: Gloria i Credo, ne umaraju, već su sve do kraja zanimljivi i živi. Orguljska pratnja je odlična, a ne stavlja velikih zahtjeva na orguljaša. Ova je misa od početka do kraja, uza svu svoju živahnost, pisana strogo prema liturgijskim propisima. Tko je naruči, bit će zadovoljan. **Dr. I. Glibotić.**

I. B. Campodonico: Missa: »Pueri Chorales«, za dva dječja glasa i orgulje ili harmonium. Ed. Carrara. Cijena L. 10.

Ova je misa za dječji zbor te je opseg glasova ograničen (dolje ne ide ispod h, a gore povrh d). Malo ima ove vrste glazb. literature te često puta dječji zborovi su prisiljeni da se služe stvarima, koje ne odgovaraju njihovom glasovnom opsegu.

Autor je u ovoj misi gledao da bude što jednostavniji, ali ipak misa je zanimljiva i dva glasa zgodno dialogiziraju. Na mnogo mjesta izmjenjuje se unisono jedan i drugi glas.

Dječji muški zborovi odgovaraju duhu liturgije i staroj kršćanskoj tradiciji još iz prvih vjekova Crkve, pa treba pohvaliti i promicati osnivanje dječačkih zborova pri našim crkvama. U tomu smislu preporučujem i ovu misu.

Dr. I. Glibotić.

M. J. Caprotti: Messa Solenne: »Et in terra pax«, za 3 muška glasa i orgulje. Izd. Carrara. Cijena L. 15.

Mo. J. Caprotti, organista u Soresima komponovao je ovu misu uistinu u svečanom stilu. Misa je dosta duga. Partitura ima 31 stranicu. Iako je liturgijski ispravna, ipak ima na više mjesta dramatski izgled. Nije tematski strogo povezana kao ona gore prva misa. Ima vrlo lijepih dijelova. Pisana je u raznim tonovima: Kyrie, Sanctus i Benedictus u g-molu; Gloria u paralelnom b-duru, Agnus Dei u -bmolu i b-duru.

Sve tri ove mise i sve važnije mise izdanja Carrara instrumentirane su za violinski kvintet (violina I i II, viola, violončelo i kontrabas). Instrumentacija je lagana. Partitura i parte posudjuju se uz primjerenu nagradu.

Dr. I. Glibotić.

Mattei-Gentili Guido: Sacrae nugae, vel modulationes liturgicae za jedan glas uz pratnju orgulja. Cijena L. 12. Naručuje se kod auktora: Via le Reg. Margherita, 86 Roma. — Mattei Guido je sekretar papinskog instituta za crkvenu muziku u Rimu. To je najpopularnija ličnost na institutu. On ne predaje na zavodu, ali vodi svu administraciju i ima neprestanu vezu sa đacima, pa i ako svojom bujnom bradom i dostojanstvenim držanjem učini pri upisivanju služben dojam, ipak svaki đak ponese najbolju uspomenu na staroga »maestra«, koji uza sve poslove nađe vremena da komponira stvari radi kojih će zaista kako lijepa lat. pjesma na početku kaže: Plures modulorum jure magistros, sacris prae his »nugis« conteret invidia. U ovom svesku nalaze se jednoglasne kompozicije za liturgijsku uporabu vrlo lijepo i živo harmonizirane za orgulje. Tu ima: Veni Creator, Ecce sacerdos, Asperges me, nekoliko marijanskih himna i litanija Te Deum laudamus (izmjenično pučki napjev i slobodna melodija) itd. Kod komada koji se dvaput ponavljaju, pratnja je jedna prostija, a druga teža i snažnija, ali se može oba puta uzeti samo jedna koja se više svidi. Nekoji se komadi mogu pjevati u mješ. zboru. **Dr. I. Glibotić.**

Mattei - Gentili Guido: Himnus s. Augustini: »Magne Pater Augustine«, za 3 nejednaka glasa: (sopran, tenor, bas) — uz pratnju orgulja. Cijena L. 3. — Ovaj himan pisan je u svečanom stilu. Glasovne dionice dobro su vođene, a orguljska pratnja je samostalna. Dobro će doći onim zborovima, koji trebaju da pjevaju na svetkovinu velikoga naučitelja. Može se pjevati i kao motet.

Dr. I. Glibotić.

Mattei G. Guido: Inni e Cantici jednoglasno uz pratnju orgulja ili harmonija.

Ova zbirka sadrži 6 pjesama kako ih je pjevao sv. Filip Neri. I tekst i melodije su odlični. Pjesme su asketične jednostavnoga stila, a melodija slatka i mirna, kao što je bila i duša velikoga prijatelja djece. Harmonizacija dobro odgovara duhu pjesme. Ako tko zna talijanski, a želi zgodnih pjesmica u stilu »canzone italiana«, neka naruči ovu zbirku. Svu muziku Maestro Mattei toplo preporučujem.

Dr. I. Glibotić.

Mattei Guido: Tota pulchra, za 3 muška glasa i orgulje. Ovaj hvalospjev na čast bl. Djevice pisan je laganim stilom. Izmijenjuje se solo i zbor (jedan versikul á solo, a drugi zbor). Orguljska pratnja slijedi melodiju, ali je lijepa i dobro rađena. **Dr. I. Glibotić.**

Gjuro Prejac: Peharček moj. — Tu popularnu popijevku našega Prejca izdala je knjižara Franje Šidaka u Zagrebu, (Prolaz Tuškanca) u dvim izdanjima. Priredba za klavir stoji 8 D., a priredba za muški zbor, bariton solo i klavir 18 D.

Razne vijesti.

Crkveni pjev. zbor u Dubrovniku priredio je dne 26. XI. u stolnoj crkvi pod ravnanjem Antuna Gjivanovića duhovni koncerat s ovim rasporedom:

1. Breda Šček: Pjesma sv. Ceciliji (mješ. zbor).
2. a) »Laetabundus exsultet fidelis chorus« (božična sekvencija iz dominikanske liturgije — koral — mješ. zbor).
   b) »Ave Regina coelorum« (koral — ženski zbor).
3. G. Croce (160—1609): »Tristis est anima mea« (mješ. zbor).
4. a) Ant. Bruckner (1824—1896): »Christus factus est« (mješ. zbor).
   b) J. M. Plum: »Ego sum resurrectio et vita« (uži ženski zbor. — Cello g. I. Brilli i harmonij).
   c) J. Kromolicki: »Terra tremuit« mješ. zbor).

Pratnju na harmoniju preuzeo je Mro. I. Vl. Vruticky.

Prigodom blagoslova orgulja u franjevačkoj crkvi u Subotici dne 19. XI. 1933. održan je crkveni koncert s ovim rasporedom: I. S. Bach: a) Preludij u G-duru, b) Koncerat br. 1. (dr. F. Dickmann). I. Léh: Intonuit i Fr. Dugan: Angelus Domini (mješ. zbor »Sv. Cecilija); A. Corelli: La folia (violina — F. Bermel — i orgulje); Cherubini: Ave Maria (sopran solo — M. Csizlary s orkestrom); Ch. H. Rinck: Koncerat (dr. F. Dickmann); Kromolicki: Sanctus i o. Kolb: »Terra tremuit (mješ. zbor »Sv. Cecilija«); I S. Bach: Kantata br. 66. i o. K. Kolb: Ave verum (bariton solo — o. K. Kolb i orgulje); Boëllmann: Suite gothique (dr. F. Dickmann); Mozart: Adagio (violina solo — F. Bermel i orgulje); Schaller: Ascendit Deus i Mozart: Ave verum (mješ. zbor »Sv. Cecilija«, I. Rheinberger: Orguljski koncert F-dur, op. 137. (dr. F. Dickmann uz pratnju orkestra. Dirigirao je čitavim koncertom Edmund Fehér.

Crkveni koncert u Subotici. Dne 19. novembra 1933. bio je crkv. koncert u franjevačkoj crkvi u Subotici prigodom kolaudacije obnovljenih orgulja, koju kolaudaciju je preuzeo dr. med. Dickmann Franjo iz Filipova. Sudjelovali su još u koncertu pjev. zbor »Sv. Cecilija« sa 60 članova, Bermel Franjo, violina, Csiffary Marija i o. Kamilo Kolb, pjevači solisti. Dirigent Fehér Edmund, kantor.

Same orgulje su pneumatizirane i funkcioniraju vrlo precizno. Isto kopulature osobito P, Mf i Pl. Vrlo dobro su kombinirani registri u rastućoj jakosti. Istina ono jednostavnih 12 registara nemaju onog grandioznog efekta kao orgulje od 25 i više registara, ali ipak zadovoljavaju i dobro se ističu. Veliki krescendo na valjak isto dobro radi, a tako i Schweller sa žaluzijama. Malo je Pedal-automat zatajio, ali to ne igra veliku ulogu, i lako će se popraviti. Pojedini su registri vrlo precizno i intonirani prema svojoj karakteristici a i najčišće ugođeni tako, da su akordi bili savršeno čisti. Skoro nisam čuo tako krasni Flauto 4′ kao u II. Man. ovih orgulja! I drugi su lijepi i karakteristični registri, samo Principal 8′ je ipak malo preuske menzure! Da je samo malo šira, mnogo puniji bi bio čitav ton orgulja. Ventus daje dovoljan zračni pritisak i radi bez trzanja i mirno. Tremolo za čitav II. Man., čini mi se da previše trese! Dr. Dickmann je u mjesnom glasilu napisao stručnjačku ocjenu u kojoj hvali majstore, koji su orgulje obnovili — naši majstori Lindauer & Majdak iz Vrapča. Čast im!

Program koncerta priopćen je već na drugom mjestu..

Za orguljama je bio g. dr. Dickmann, liječnik iz Filipova. Od mladosti već sjedi na orguljama i kao sin kantora slijedio je svog oca, koji mu je bio prvi učitelj! Pa kad je dobar učitelj dao još boljeg učenika, što da se očekuje nego onako krasno igranje na orguljama, gdje je pitanje tehnike riješeno, a ostaje samo da se prikaže duh djela. Majstor je i u karakteriziranju i pronicanju skladbi, i možemo reći, da je u svemu suvereni slikar tonovâ. Vrijedno bi bilo da ga se pozove i u Zagreb, pa da u prvostolnoj crkvi otsvira Bachovu Passacagliu. Osobito se istaknuo u preteškoj kadenci III. dijelu Rheinbergerovog koncerta, kad je u pedalu prebirao osminke u alla breve mjeri.

Violin solo je još u godinama razvitka, ali moramo mu priznati, da je u dobroj školi, solidno igra i puno je učinio na svojim slabim guslama.

Sopran solo ima u visini lijep puni metalni glas ali ipak svu nježnost lijepog soprana. Nizina je malo prazna, ali dati će se izraditi. Jaka muzikalna sila koja puno obećaje.

Vele, da je i bariton solo zadovoljio svojoj dužnosti i glasom i predavanjem, osobito Bachove kantate, kad je orguljaška pratnja bila u sigurnim rukama.

Glavno je zbor: 60 pjevačica i pjevača pod strogim i dobrim rukama zborovođe. Soprani masivni, alti sopranu lijepo podložni, tenori visinu malo forsiraju, basi lijepi i izdašni. Ali zbor daje odličnu sliku lijepe cjelovitosti, koja pokazuje volju za jačim efektima nad prosječnošću običnog dobrog zbora. Ako vrijedi: Audaces fortuna... onda će biti sve moguće, jer se mora priznati i još jedan faktor, a to je domaći gvardijan O. Veren Klemens, koji ide u svemu zboru u susret, te ih riječi i djelom potpomaže i bodri, da ne sustanu samo pri pobjedi u Novom Sadu, nego novo lišće pridomeću marljivim radom i — uspjesima. Koncert je bila lijepa svjedodžba uspješnog rada subotičke »Sv. Cecilije«.

O. Kamilo Kolb.

Crkveni koncerat I. hrv. kat. pjev. društva »Branimir«. U nedjelju, dne 12. XI. priredilo je crkv. pjev. društvo »Branimir« u Prvostolnoj crkvi koncerat. Na rasporedu su bile kompozicije za orgulje, zborne »a cappella« i uz pratnju orkestra. Kao autori su bili zastupani Fr. Dugan st. i J. Vrhovski.

Koncerat je otpočeo sa Duganovim preludijem i fugom u H-duru. Ovo majstorsko djelo, koje je puno snage i veličanjosti, došlo je na katedral-

nim orguljama do punog izražaja, tim više, jer ga je izveo sam autor.

Osim ove izveo je još prof. Dugan i svoju Toccatu G-mol, koju smo mnogo puta slušali, ali uvijek djeluje zanimljivo i vedro. Ovo je jedino djelo naše orguljaške literature, koje je za klavir traskribirano (transc. prof. Stančić) i izvan naše domovine izvedeno.

Prof. Dugan »organi princeps« bio je ovoga puta osobito disponiran za koncertiranje. Tako savršena izvedba rijetko se čuje.

»Branimir« je počeo sa Duganovim harmonizacijama: Zdravo morska zvijezdo, Zdravo tijelo Isusovo i K Tebi oči podižemo.

Prvu i treću izveo je zbor »a cappella«, a drugu uz pratnju orgulja.

Ove jednostavne naše stare popijevke djelovale su neizrecivom snagom.

»Branimir« ih je izveo odlično. Glasovno izjednačenje je bilo potpuno, zvuk zbora zaobljen i plemenit.

Od prof. Dugana izveo je zbor još: Molitvu, Angelus Domini i Ad Te Domine. Ove kompozicije, biser naše crkv. muzike, stavljaju na pjevače već teže zahtjeve. Sve su pisane polifono. No i taj zadatak je »Branimir« riješio osobito i dokazao je, da je zvan i za veće zadaće.

Od J. Vrhovskog izveo je zbor: »Tota pulchra« uz pratnju violine i orgulja i Hrvatsku misu uz pratnju orkestra.

Te kompozicije, a osobito misa odaje zrela muzičara, koji imade spreme i invencije. Vidi se po cijeloj fakturi, da pozna odlično vokalni i instrumentalni stavak. Sve teče lijepo, naravno, neprisiljenom modernom linijom, a velika je odlika tih kompozicija, da ih resi naša slavenska nota. Orkestrom postupa ekonomski, njim podiže izražaj vokalnog stavka (Slava), ili daje samostalni idejni ugodjaj (Jaganjče). Djelo ostavlja jaki dojam i može se ubrojiti po koncepciji i obradbi medju naša najbolja djela te vrsti.

Zbor je i u misi zadaću izveo dostojno. Tom nas je izvedbom uvjerio o svojoj solidnoj spremi i disciplini, koja ga stavlja u red naših prvih pjev. društava.

Mora se primjetiti, da orkestar nije bio dovoljno uvježban.

Izvedbom je ravnao artistički vodja društva J. Vrhovski. Solidni radnik, solidni rad, daje odličan rezultat, ali kod zbora, koji imade volje, razumijevanja i ustrajnosti. **Franjo Lučić.**

Na duhovnom koncertu u Karlovcu, kog je priredio dne 26. XI. o. g. crkv. pjevački zbor u župskoj crkvi sv. Trojice, izvedena je i »Missa seraphica« P. H. Sattnera za mješ. zbor, orgulje i orkestar. Ta misa prošla je već čitavim svijetom. Izvodili su je u Americi, u Francuskoj, a na blagdan 8. XII. o. g. opetovat će je pod svečanom misom.

Prvo hrvatsko pjev. društvo »Zora« u Karlovcu, osnovano god. 1858., proslavit će dne 10. XII. 75. godišnjicu svog kulturnog rada. U oči svečanog dana izvest će mješ. zbor »Zore« (92 člana i članica), sa solistima iz Zagreba te velikim orkestrom pod ravnanjem društvenog zborovodje Davida Meisela oratorij A. Dvořaka: »Stabat Mater«. U nedjelju 10. XII. 1933. bit će u crkvi sv. Ćirila i Metoda pontifikalna misa, pod kojom će pjevat hrv. obrtničko društvo »Sloboda« iz Zagreba, a poslije toga bit će izvanredna glavna skupština društva u Zorindomu. Zaslužno i odlično to naše pjevačko društvo može se ponositi sa svojim dugotrajnim radom, pa mu čestitajući na dosadanjim uspjesima želimo da proslijedi na svojem stalnom putu oko unapredjenja naše pjevačke kulture.

Prigodom proslave 1900. godišnjice Otkupljenja u Križevcima dne 5. XI. o. g. priredjen je u tamošnjoj župskoj crkvi duhovni koncert, za koji je osobito zaslužan novi orguljaš Antun Sever.

Dubrovačka filharmonija priredila je dne 18. XI. pod ravnanjem Ma. I. V. Vrutickoga svoj drugi koncert u ovoj sezoni. Na programu su bila djela Glücka i Schuberta te suita iz komične opere Vrutickoga: »Kozlovački knez«.

»Sklad« organizira u sezoni 1933/34. u Hrv. Glazb. Zavodu četiri koncerta i to: 23. XI. Hrv. selj. pjev. društva »Svačić« iz Jasenovca; 25. I. kvartet Glazb. društva intelektualaca; 15. III. koncert solista te 10. V. Matica G. D. I.: Najnovije skladbe nezavisnih autora. Ulaznine u predbrojci za I. mjesto za četiri koncerta 100 D, za II. mjesto (8—16 red) 60 D i za III. mjesto (17—24 red) 30 D.

Hrv. pjev. društvo »Tomislav« u Zemunu priredilo je dne 12. XI. o. g. uspjeli simfonički koncert.

Hrv. pjev. društvo »Neven« iz Subotice je u oktobru s velikim uspjehom priredilo koncerte Sarajevu, Mostaru, Dubrovniku, Splitu, Gospiću, Karlovcu, Zagrebu i Brodu na Savi.

Pjevački zbor zanatlija »Sloga« u Sisku nedavno je osnovan. Dirigentom mu je student muzičke akademije u Zagrebu g. Branko Orlić.

Brandl — trio. Poznati trio (gdja Fanika Brandl — violina, gdja V. Gara — violinčelo i gdćna Magda Rusy — klavir) priredio je prije kratkog vremena vrlo uspjele koncerte u Varaždinu i Mariboru. Kako čujemo sprema se taj trio, koji je u umjetničkim krugovima na najboljem glasu, na koncertnu turneju u Čehoslovačku.

Glazbeno društvo u Bjelovaru otvorit će školu za limene instrumente. U klavirsku školu upisano je 29, a u gudačku 20 polaznika. Dne 14. X. priredilo je društvo zanimljiv koncert, na kojem se izvodili i dijelovi iz opere »Zrinski«.

Nove orgulje u župskoj crkvi u Donjem Vidovcu (Medjimurje). Zapisnik o kolaudaciji novih orgulja u župskoj crkvi u D. Vidovcu.

Prema predloženom originalnom proračunu sagradila je tvrtka A. Peřina nove orgulje za rkt. župnu crkvu u D. Vidovcu s ovom dispozicijom:

Manual I. C—g^3:	Manual II. C—g^4
1. Principal 8'	6. Viola 8'
2. Hohlflöte 8'	7. Lieblichgedeckt 8'
3. Salicional 8'	8. Dolce 8'
4. Octav 4'	9. Vox coelestis 8'
5. Mixtur $2^2/_3$' (3 str.)	10. Traversflöte 4'

Pedal C—f:

12. Violonbas 16'	11. Subbas 16'

S p o j e v i:

a) Manualkoppel d) Superoctavkop. II
b) Suboctavkop. II—I e) Superoctavkop. I
c) Superoctavkop. II—I f) Pedalkop. II
g) Pedalkop. I

K o l e k t i v i:

Piano: 3, 7, 8, 9, 11, a, f
Mezzoforte: 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, a, f, g
Forte: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, a, f, g, d, c
Tutti: svi registri i svi spojevi.
Ukidač.
Pedalni automat.
Ukidač.

Predmeti ispitivanja bili su:

a) jakost mijeha, b) širina kanala i kancela, c) dimenzija te intonacija svirala, d) funkcija pneumatike i e) izradba i smještaj svirala.

Ad a) Mijeh je sagrađen kao »Universalbalg« na pogon sa nogom sa dostatno velikim crpećim dijelom, te daje dovoljnu količinu zraka i u slučaju da se dulje vremena svira pleno.

Ad b) Zrakovodni kanali i kancele pojedinih registara dostatno su široko izgrađeni, te sve svirale imadu dovoljno zraka za točan izgovor.

Ad c) Dimenzije svirala odgovaraju propisima šire menzure te daju plemeniti zvuk. Intonacija pojedinih registara odgovara njihovoj naravi.

Ad d) Funkcija pneumatike je hitra i u nastupu tona i prestanku pojedinoga, tek bi bilo bolje da nema tolike napetosti u sviraoniku.

Ad e) Izradba svirala je pomna, a smještene su tako da se do svake bez poteškoće može doći. Sve su svirale propisno pričvršćene u daščicama ili obješene.

Prema ugovoru graditelj se obvezao na petgodišnje jamstvo.

Ukupni rezultat kolaudacije bio je taj da je graditelj orgulje sagradio prema određenoj dispoziciji, i da orgulje kao takove potpuno odgovaraju zahtjevima liturgijskih propisa, pa se mogu od graditelja preuzeti i njemu pogođena svota isplatiti.

U Donjem Vidovcu, 8. rujna 1933.

O. Anselmo Canjuga, kolaudator.

Popravak orgulja u župskoj crkvi u Nedelišću. Sadašnje orgulje sagradio je, kako se vidi po natpisu, god. 1887. J o s i p P a p p a graditelj orgulja u Varaždinu, a deset godina kasnije 1897. ih je isti popravio. Poslije su još nekoliko puta čišćene i ugađane, dok su sada već gotovo tri godine šutjele. Zamjenjivao ih je harmonij.

Zauzetošću g. dekana V. Lehpamera i gg. kapelana i učitelja glasit će se opet kod službe Božje. Trebalo je nabaviti novi mijeh te ih temeljito urediti. Popravak je izvela tvrtka L i n d a u e r i M a j d a k iz Vrapča. Tom prilikom upotpunjena je stara dispozicija pa sadašnja izgleda ovako:

M a n u a l:

Principal 8′	Flauto 4′
Gedeckt 8′	Octav 4′
Viola di Gamba 8′	Octav 2′
Flauto 8′	

P e d a l:

Subbas 16′	Principalbas 8′

Principal 8′ je nadopunjen sa sedam najvećih svirala, jer je prije nekim čudnim slučajem bio u poziciji velike kvinte $5^1/_3$′, pa ga se samo u pleno moglo upotrebljavati. Za Violu di Gamba dograđena je velika oktava jer je prije bila Gamba 4′. Time je postignuto da se jedna ista pjesma može sa četiri razna 8′ registra izvoditi, a dobivena je i veća mogućnost raznih kombinacija. Pleno je dobio potrebitu puninu. Stari mijeh bio je premalen a uz to posve neuporabiv pa je sagrađen novi, koji daje posvema dostatnu količinu zraka.

Intonacija starih i novih svirala izvedena je savjesno i karakteristično.

Potpisani je pregledao 12. XII. 1933. izvedeni popravak i sa zadoovljstvom ustanovio, da je popravak izveden točno prema ugovoru i da orgulje odgovaraju svojoj svrsi.

O. Anselmo Canjuga.

*

Beogradska filharmonija priredila je dne 1. X. o. g. svoj prvi koncert, koji je dirigirao kao gost D i m i t r i M i t r o p u l o s, dirigent filharmonije u Ateni. On je uz pratnju orkestra svirao i klavirni koncert (op. 3.) Sergija Prokofijeva.

Akadem. pjev. društvo »Obilić« u Beogradu izabralo je za svog dirigenta g. M i l j e n k a Ž i v k o v i ć a. Društvo namjerava dojduće godine proslaviti 50. godinu svog postanka.

Muzičko društvo: »Stanković« održalo je dne 24. IX. 1933. svoju IX. redovnu godišnju skupštinu pod predsjedanjem društvenog potpretsjednika M i l a n a B o g d a n o v i ć a. O radu društva izvijestio je glavni tajnik M i h a j l o V u k d r a g o v i ć te se osvrnuo na reorganizaciju društva za prijašnjeg pretsjednika dra D u š a n a P u t n i k a. Stvoreni su novi društveni statuti, pa je umjetnički rad društva, zasnovan na zdravoj osnovi, kakvu su dala nova pravila, krenuo nevjerovatnim živim tempom naprijed. Zbor ponarasao ne samo brojem (od 40 na preko 100 članova), već se je digao i na znatnu umjetničku visinu, kako smo se osvjedočili prigodom Stankovićeva koncerta u Zagrebu. Isto tako je lijepo napredovala i Stankovićeva škola. Pod sadanjim ravnateljem pianistom Emilom Hajekom počela je škola sve više dobivati fizionomiju modernog muzičkog zavoda, u kojem se vodi računa o svim potrebama savremene pedagogije. Društvenom orkestru je oteščan rad, otkako je zabranjeno vojnim muzičarima i članovima beogradske filharmonije da sudjeluju u njem. No za to Mihajlo Vukdragović sastavio simfonički orkestar »Stanković«, sastavljen od profesionalnih muzičara, koji je dao četiri simfonička koncerta. »M u z i č k i G l a s n i k« lijepo se razvio od društvenog glasila u zanimljivi muzički list, koji je podjedno službeni organ Južnoslavenskog pjevačkog Saveza.

Iza tog općenitog izvještaja su razni društveni funkcionari potanko izvijestili o pojedinim društvenim ustanovama. Kod izbora članova Glavne uprave izabrani su oni, koji su bili na listi Glavne uprave. Pretsjednik društva je V l a d i s l a v R i b n i k a r. Iza toga se raspravljalo o nekojim posebnim predlozima, pa pošto nije moglo doći do definitivnih zaključaka, prepušteno je Glavnoj upravi, da izradi pravilnike pojedinih otsjeka, u kojima će se predvidjeti prava članova tih otsjeka.

»Pevska zveza« u Ljubljani priredila je dne 26. XI. 1933. u franjevačkoj crkvi crkveni koncert. Pod dirigentom Markom Bajukom nastupilo je preko 200 pjevača, članova pjevačkih društava iz ljubljanske okolice. Koncert je počeo s Fr. Duganovim preludijem i fugom u G-duru. Od orguljskih kompozicija izveden je J. S. Bachov preludij u F-duru te M. Regerova skladba: »Gloria in excelsis Deo«. Iza kraćih skladbi M. Železnika, G. Rihara, St. Premrla, M. Tomca, P. H. Sattnera, A. Foerstera, P. A. Hribara, A. Vavkena, Fr. Mlinara-Cigalea, A. Mava, Fr. Kimovca izvedena je M. Tomcova slovenska misa, što ju je skladao on na riječi župnika J. Pucelja. Ta kompozicija ima sedam dijelova i zaključnu fugu. Pisana je za mješ. zbor i orgulje.

Glazbena Matica u Ljubljani izvela je dne 4. XII. 1933. pod ravnanjem ravnatelja Polića glasoviti Verdijev: Requiem. Prviput izvedeno je to djelo u Milanu dne 22. V. 1874. prigodom obljetnice smrti pisca Manzonia. U Ljubljani izvodio se taj Requiem već 7. i 8. V. 1907. pod ravnanjem Mateja Hubada.

Iz Cecilijina društva.

Na raspravu Koste P. Manojlovića: Muzika i njen razvoj u Bugarskoj, koja je tiskana u »Sv. Ceciliji«; a izašla je i u posebnoj knjižici, osvrnuo se u »Zvuku« (II. br. 2.) B. D. Medju ostalim kaže:

»G. Manojlović najpre daje karakteristike starobugarskog crkvenog pevanja. Zatim prikazuje početke bugarske svetovne muzike; daje istoriju opere kao institucije; baca pogled na razvitak muzičkih škola i skicira kratke karakteristike bugarskih kompozitora. Najzad obaveštava nas o radu muzičkog otseka Etnografskog muzeja u Sofiji, daje pregled muzičkih časopisa i stručne muzičke literature na bugarskom jeziku i spominje istaknute savremene bugarske reproduktivne umetnike. Uzgred je g. Manojlović dodirivao veze u muzičkom pogledu izmedju bugarskog i našeg naroda. Jedino je g. Manojlović izbegavao muzički komplikovane i politički osetljive probleme bugarske narodne muzike.

... G. Manojlović je u širokim linijama dao informativnu studiju o bugarskoj muzici. Ako knjižica g. Manojlovića bliže zainteresuje jugoslovenske muzičare za bugarsku muziku, ona je ispunila svoj zadatak.«

»Hrvatska Straža« je u svom broju od 19. XI. 1933. br. 274. pohvalno ocijenila 5. broj »Sv. Cecilije«.

U **»Musica sacra«,** službenom glasilu njemačkog Cecilijina društva u sv. 7. od god. 1931. napisao je g. Stanislav Preprek članak: »Kirchenmusik in Slovenien«, a u sv. 12. od god. 1932. članak: »Kirchenmusik in Kroatien und den übrigen Gegenden Jugoslawiens«. Pisac govori vrlo simpatično o radu našeg Cecilijina društva te je u svom opširnom članku (str. 373.—381.) nastojao da Nijemcima što vjernije ocrta dosadanji rad na tom polju. Neka za svoj rad primi usrdnu našu hvalu!

Za društvenu knjižnicu poklonila je blag. g. Danica Kochansky: 1. Emanuel Aloys Förster: Anleitung zum General-Bass. Wien 1823. i 2. Svete pesmi, ki jih ljubljanski učenci pojo. Na tom daru izričemo joj toplu hvalu.

Prigodom blagog dana sv. Cecilije, zaštitnice glazbe darovali su za naše glasilo: preuzvišeni g. **dr. Antun Bauer,** nadbiskup u Zagrebu 1000 D; po 200 D preč. g. **Mons. dr. Antun Slamić,** kanonik u Zagrebu, preč. gosp. **Mons. Ivan Šimatović,** kanonik u Zagrebu i veleč. g. **Karla Mikerić,** protokolista nadb. pisarne u Zagrebu; 150 D: veleč. g. **Ivan Lovreč.k,** arhivar i nadarb:nik u Zagrebu; po 100 D: presvijetli g. **dr. Josip Lochert,** šef zdravstva u m. u Zagrebu; presvijetli g. **Mons. Ferdo Hrdý,** župnik u Milićevesi kod Jičina; preč. g. **Matej Lovadenić,** kanonik u Zagrebu; preč. g. **Mons. dr. Stjepan Bakšić,** sveuč. profesor i kanonik u Zagrebu; veleč. g. **Mijo Pavlić,** zač. prisjednik i pristav diec. blagajne u Zagrebu; po 50 D: veleuč. g. **dr. Fran Mlinar Cigale,** vladin podnačelnik u Ljutomeru i veleuč. g. **dr. Alojsije Stepinac,** nadbiskup. ceremonijar u Zagrebu. Na ovoj znatnoj pripomoći našemu glasilu u ovo teško doba usrdno zahvaljujemo.

Darovi za naše glasilo. Primili smo otkako je izašao zadnji broj ove prinose: 92 D blag. gosp. **Ivan Bišćan** u Farrell-Pa; 80 D veleč. **svećenstvo kotara gjurgjevačkog** na svojoj ovogodišnjoj pastoralnoj konferenciji. Po 60 D velem. g. **dr. Karlo Spiller,** odvjetnik u Zagrebu te veleč. g. župnici: **Stjepan Soštarčić** u Starim Čičama, **Josip Petrak** u Cvjetlinu i **Janko Dumbović** u Komoru; 35 D veleč. g. **Dragutin Kordaš,** župnik u Miholjcu; po 20 D: preč. gosp. **Ante Alaupović,** kanonik i župnik u Novom Sarajevu; veleč. g. **Petar Vudi,** župnik u St. Petrovom selu, veleč. g. **Ante Kolarić,** dekan i žup. u Vrbovcu, veleč. g. **Antun Medven,** župnik u Križu i **Matija Kralj,** župnik u Brckovljanima; po 10 D: preč. g. **fra Bogdan Vrdoljak,** gvardijan u Kupresu, preč. g. dekani: Mons dr. **Mirko Dvoranić** u Donjoj Stubici, **Julije Nemec** u Kamenskom i **Ivan Horvatić** u Klenovniku, veleč. gg. župnici: **Josip Mlakar** u Kamanju, **Mijo Poldrugač** u Cigleni, **o. Kosta Selak** u Janjini, **Vladimir Globočnik** u Soplju, **Antun Mlinar** u Ivancu i veleč. g. **Engelbert Svoboda,** kateketa u Ivancu. Bila svima topla hvala!

SV. CECILIJA« izlazi svaka dva mjeseca, a stoji na godinu 40 din., za škole i djake 25 din. Članci, dopisi i pretplata šalju se na Janka Barlè-a, ravnatelja nadbiskupske pisarne u Zagrebu, a glazbeni prilozi na ravnatelja Franju Dugana u Zagrebu (Palmotićeva ul. br. 17).

IZDAJE: »CECILIJINO DRUŠTVO« U ZAGREBU. — UREDNIK LISTA: JANKO BARLÈ, KANONIK U ZAGREBU, KAPTOL, BROJ 31. — UREDNIK GLAZBENOG PRILOGA: FRANJO DUGAN, PROF. MUZIČKE AKADEMIJE U ZAGREBU, PALMOTIĆEVA UL. 17A. — TISAK »NADBISKUPSKE TISKARE« U ZAGREBU. — ZA TISKARU ODGOVARA: STJEPAN MARINOVIĆ, KAMAUFOVA 14.

Nek je svašta.

† **Mons dr. Anton Faist.** Nedavno je preminuo u Štajerskom Gracu pretsjednik dieczanskog Cecilijina društva i potpretsjednik sveopćeg njemačkog Cecilijina društva skladatelj dr. Faist. Pokojnik je rodjen dne 26. I. 1864. u Riegersburgu u istočnoj Štajerskoj, a u svećenika je zaredjen god. 1887. Dr. Faist stekao je velikih zasluga za Cecilijino društvo priredjivanjem tečajeva za orguljaše i kao učitelj dječaka pjevača u dječačkom sjemeništu »Carolinum Augustineumu«, gdje je bio takodjer profesor matematike i filozofije. Kao skladatelj išao je srednjim putom, pa se njegove kompozicije mnogo izvodile naročito u Švicarskoj. Prije kojih 20 godina izašla je i u Ljubljani zbirka njegovih kompozicija sa slovenskim tekstom. Hrv. kat. pjevačko društvo »Branimir« izvodilo je prije par godina s velikim uspjehom njegovu orkestralnu misu u D-molu. Svojim svestranim radom ostavio je zaslužni pokojnik trajnu uspomenu. Počivao u miru!

† **Julius Klengel.** Dne 27. X. 1933. umro je u Leipzigu znameniti majstor violončela Klengel. S njim je nestao rijedak pedagog i virtuoz na violončelu. U svim simfonijskim orkestrima svijeta djeluju njegovi učenici pa skoro svaki, koji se je hotio usavršiti u tom instrumentu, polazio je njegovu školu. Klengel rodio se u Leipzigu god. 1859. iz obitelji, gdje se od davnine muziciralo. Njegov učitelj bio je prvi violončelista leipziškog »Gewandhausa« Emil Hegar, dočim ga je čuveni Jadassohn podučavao u teoretskim predmetima i u kompoziciji. Od god. 1874. bio je Klengel član orkestra »Gewandhausa« gdje je god. 1876. prvi puta nastupio kao solista, te je tom orkestru pripadao do god. 1924. Kao virtuoz proputovao je sve veće gradove Njemačke, Rusije, Nizozemske, Francuske, Engleske, Italije i Švicarske, i svagdje slavio velike triumfe, a osobito uslijed začudne bravurnosti njegove tehničke virtuoznosti. Klengel se takodjer istakao kao komorno-muzički igrač te kao nastavnik, te je već god. 1881. bio profesorom leipziškog konzervatorija. Ne manje zasluge imade kao skladatelj, te je skladao skoro samo za svoj instrumenat, i to počam od najmanjih stvari pa sve do koncerata uz pratnju orkestra. — Sva njegova djela, 63 opusa, izdala je muzikalna naklada Breitkopf & Härtel. Zadnja njegova skladba je »Ein Musikantenleben«, šest komada za violončelo i klavir« i u kojima skladatelj opisuje muzikalno svoj vlastiti život. Njegova didaktička djela rabe se u svim školama a za gotove čeliste su od neprocjenjive vrijednosti njegove »Technische Studien und tägliche Uebungen«.

Dr. Antun Goglia.

† **Prof. Josip Klein,** dirigent baleta državne opere u Beču, umro je u 63. godini svog života. Bio je Brucknerov djak i napisao je nekoliko baleta.

Glasoviti dirigent Vaclav Talich, koji je svojevremeno dulje djelovao u Ljubljani te svojim umjetničkom radom ostavio časnu uspomenu, dirigirao je dne 14. XI. o. g. simfonički koncert u velikoj dvorani hotela »Union«. Sudjelovali su orkestar opere, orkestralno društvo i orkestar konzervatorija. Na programu su bila ova djela: Dvořak: Karneval; Suk: Meditacija na koral: »Sv. Vaclave«; Škerjanc: Simfonički stavak za veliki orkestar i Čajkovski: VI. patetična simfonija.

Glasbena Matica u Mariboru, priredila je dne 8. XI. o. g. pod ravnanjem prof. Vasilija Mirka veliki koncert u dvorani »Uniona«. Na programu su bila djela Rimski-Korsakova, Jos. B. Foerstera, Vit. Novaka, Joh. Seb. Bacha, F. Mendelssohna, Verdia i Beethovena.

Glazbena Matica u Celju priredila je dne 15. XI. simfonički koncert, na kojem se je izvodila osim Beethovenove I. simfonije i »Celjska suita« ravnatelja Karla Sancina. To orkestralno djelo ima četiri dijela: I. Predigra k Hermanovemu turnirju. II. V grajski kapeli. III. Za rešetkami v Friderikovem stolpu i IV. Ponočno veseljačenje v Gornjem Celju. — S tim koncertom proslavio je podjedno ravnatelj Sancin 20. godišnjicu svog zaslužnog umjetničkog djelovanja.

Papinski institut za crkv. muziku u Rimu otpočeo je sa novom šk. godinom početkom novembra. Primljeno je 20 novih djaka. Ima ih usvemu oko 50, zastupane su gotovo sve evropske narodnosti, a ima ih i iz Amerike i Meksika. Od Slavena su dvojica. Na zavodu djeluje deset profesora.

Kolaudacija novih velikih orgulja u dvorani zavoda bila je svršetkom novembra. Komisija je bila sastavljena od najboljih stručnjaka za orgulje iz cijele Italije. Sud komisije je vrlo povoljan. Početkom nove godine davat će se običajni školski koncerti na ovim orguljama.

Mo Licinio Refice komponovao je operu u 3 čina: Cecilija, na libretto Emidija Mucci. U njoj se prikazuju zaruke i mučeništvo sv. Cecilije. Bit će prviput izvedena polovicom veljače 1934. u rimskoj Kr. Operi. Za ovu operu vlada veliki interes.

Ovih dana su svi članovi opere sa režiserima i autorom zajedno posjetili katakombe sv. Kaliksta, gdje je 8 stoljeća počivala sv. Cecilija, po tom njezinu baziliku u Transtevere, gdje se sada nalazi njezino tijelo. Vidjelo se i suza na očima glumaca u kapeli sv. Cecilije u katakombama i u kripti bazilike.

Koncertna sezona u Augusteumu otvorena je izvadjanjem Brahms-ova: Deutsches Requiem, op. 45. za soli, zbor i orkestar. Dirigirao je Mo Molinari. Ovo kolosalno djelo, koje se, po sudu stručnjaka, može da stavi uz Bach-ovu misu u h-molu, izvedeno je odlično.

Dne 8. XII. proglašena je sveticom Bernardette Soubirous. Prisutno je bilo 18 kardinala, dva patrijarha, 85 biskupa i nadbiskupa i do 50.000 ostalog svijeta. Iz same Francuske došlo je za ovu prigodu 10.000 duša. Preko svečanog pontifikala pjevala se je misa: Ave Maris Stella od Victoria i Perosijev: Oremus pro Pontifice. U svečanoj povorci pjevao je Casimirijev zbor: Polifonica i zbor sv. Petra himan: Ave maris stella.

Koncert moderne ruske muzike bio je u Augusteumu dne 10. XII. o. g. Na programu su bile ove točke: Miaskowski: Sinfonietta za gudala; Prokofijev: Simfonija br. 3 za orkestar; Prokofijev: Concerto br. 5. za klavir i orkestar (klavir udara sam autor) Prokofijev je poznat rimskoj publici još otprije kao muzičar većih kvaliteta.

I. G.

Vaša Přihoda, koji se nakon dvogodišnjeg boravka u inozemstvu, vratio opet u domovinu, priredio je u Pragu samostalni koncert. Na programu imao je Paganinija, Tartinija, Bacha i t. d. Dne 15. XI. izvodio je na koncertu češke filharmonije, kojim je dirigirao N. Malko, Brahmsov koncert u D-duru.

Josip Suk imenovan je prigodom šezdesete godine svog života počasnim doktorom Masarykova sveučilišta u Brnu.

Bugarska narodna filharmonija u Sofiji. Poticajem nekih glazbenika sofijske opere te profesora muzičke Akademije u Sofiji utemeljena je god. 1924. u Sofiji prva bugarska narodna filharmonija na način sličnih institucija u zapadnim europejskim državama. Svrha filharmonije jest okupiti sve ponajbolje glazbenike u Sofiji te ponajbolje muzičke stručnjake u posebni simfonijski orkestar, da se na taj način popularizira strana umjetnička glazba raznih naprednijih naroda i da se pruži prilika pojedinim glazbenicima amaterima, da se upoznadu sa klasičnim muzičkim djelima i da se usavrše u orkestralnom sviranju, i da se vremenom dodje do posebne koncertne dvorane.

Za vrijeme prvih godina opstanka sofijske filharmonije priređeno je već nekoliko simfonijskih koncerata pod ravnanjem odličnih dirigenata i muzičara Zlatinom, Pomerancovom, Hadžijevim i drugima. Publika je te koncerte primila s najvećom simpatijom i odobravanjem. U posljednje vrijeme je nažalost djelovanje tog simfonijskog društva pomalo zastalo, jer su nastale u sveukupnom društvu razne neprilike od općenito nastale krize. Medjutim je ove godine filharmonija opet cjelokupna nastupila s nekoliko vrlo uspjelih koncerata pod ravnanjem prof. Zlatina i ostalih bugarskih prvaka dirigenata. Koncerti se održavaju u Kraljevskom kazalištu, a sudjeluju katkada i ponajbolje pjevačice i pjevači, tako na pr. Ana Todorova i drugi.

Simfonijski orkestar priredio je do sada sveukupno 34 simfoničkih koncerata. Prošlog mjeseca bio je koncert pod ravnanjem kapelnika Arsena Najdenova. To je već drugi koncert ove sezone. Prvim je ravnao prof. Saša Popov. Nastupio je mladi pianista D. Nenov s djelima mladog danskog kompozitora Rikarda Nilsena. **Dr. Fr. B.**

U Farrellu Pa, u Sjedinjenim državama, osnovana su zadnje dvije godine dva pjevačka društva. Jedno osnovaše braća Slovenci, a drugo pravoslavna crkvena općina. Zborovodja je gosp. Tomo Belavić, Hrvat iz Karlovca. On živi u Youngstownu (Ohio), gdje je i organista u slovačkoj crkvi sv. Ivana Krst.

Na žalost smo mi Hrvati najslabije organizovani. Imamo doduše malu crkvicu i župnika veleč. o. Anselma Sliškovića iz Imotskog, no nema mnogo nade, da bi i mi došli do svog pjev. društva. **Ivan Bišćan.**

Odjeljenje za crkvenu muziku i muzičku nastavu na Drž. Akademiji za muziku i prikaznu umjetnost u Beču.

Odlukom ministra prosvjete »Odjeljenje za crkvenu muziku«, koje već dvadeset i tri godine postoji na Drž. Akademiji za muziku i prikaznu umjetnost u Beču, ujedinjeno je sa »Nastavničkim odsjekom« (»Musikpädagogisches Seminar«) u »Odjeljenje za crkvenu muziku i muzičku nastavu«. Uprava je povjerena prof. dr. Josefu Lechthaleru. Združenje ovih odjeljenja ima svrhu, da crkvenom muzičaru pruža povećanu mogućnost pedagoškog školovanja, a nastavnika muzike da upoznaje sa bogoslužbenom muzikom, koja je od vajkada bila izlazna točka i darovateljica života za svjetovnu muziku. Škola za dječje pjevanje, dječji zbor, mješoviti zbor i orkestar zavoda obilno daju priliku djacima, da se upoznaju sa nastavom muzike ne samo teoretski nego i praktično, te da sami predavaju. Upis novih djaka vrši se u kancelariji drž. akad. za muziku i prikazne umjetnosti u Beču (Kanzlei der Staatsakademie für Musik u. Darst. Kunst, Wien III., Lothringerstrasse 18) počevši od 4. IX. pa sve do 16. IX. o. g. od 9—12 sati prije podne. (Bliža obavještenja daje i: Kanzlei der »Abteilung für Kirchen- und Schulmusik« Wien I., Seilerstätte 8., 3 Stock.) **G. Reichert.**

Saradnici „Sv. Cecilije“ u god. 1933.

Adamčik Bruno fra, franjevac, Široki Brijeg. — **Augustin Josip**, zborovođa, Zagreb. — **Janko Barlè**, kanonik, Zagreb. — **Birt Branko**, bogoslov, Zagreb. — **Bišćan Ivan**, obrtnik, Farrell Pa. — **Bučar Franjo**, dr., profesor u m., Zagreb. — **Canjuga Anselmo** o., kapucin, Varaždin. — **Čop Gjuro Zv.**, profesor, Zagreb. — **Čukli Jerko**, župnik, Gerovo. † **Dev Oskar**, sudb. vijećnik, Maribor. — **Mons Dočkal Kamilo**, kanonik, Zagreb. — **Dugan Franjo** st., profesor muzičke akademije, Zagreb. — **Dukat Vladoje**, zemalj. škol. nadzornik u m., Zagreb. — **Dukić Ivan** dr., župnik, Šestine. — **Dulčić Juraj**, kanonik, Hvar. — **Gavazzi Milovan** dr., sveuč. pro esor, Zagreb. — **Gjivanović Antun**, financ. savjetnik u m., Dubrovnik. — **Gjurić Dragutin** ml., pravnik, Nova Gradiška. — **Glibotić Ivan** fra dr., franjevac, Rim. — **Goglia Antun** dr., kr. banski savjetnik u m., Zagreb. — **Gruičić Karlo**, dekan, Martinska Ves. — **Hajduković Filip**, regens chori prvostolne crkve. Zagreb. — **Hranilović** pl. **Mirko**, župnik, Krapina. — **Huzjak Tomo**, učitelj, Podgorač. — **Jiroušek Željko**, stud. phil., Zagreb. — **Ivanišić Petar** dr., profesor, Djakovo. — **Ivšić Matija**, vjeroučitelj, Zagreb. — **Kašner Božidar**, tipograf, Zagreb. — **Kempf Julije**, škol. nadzornik u m., Slav. Požega. — **Kolb Kamilo** o., gvardijan, Ilok. — **Kornfeind Eugen**, vjeroučitelj, Zagreb. — **Kozinović Lujza** s., učiteljica, Sarajevo. — **Kristić Augustin** fra, franjevac, Kreševo. — **Laszowski Emilije**, ravnatelj drž. arkiva, Zagreb. — **Lončar Josip**, svećenik d. I., Zagreb. — **Lučić** pl. **Franjo**, profesor muz. akademije, Zagreb. — **Lužavić Franjo**, đak muzičke akademije, Zagreb. — **Majdak Milan**, graditelj orgulja, Vrapče. — **Manojlović P. Kosta**, profesor muzičke škole, Beograd. — **Marić Branko** fra, franjevac, Beč. — **Markulin Stjepan** dr., odvjetnik, Zagreb. — **Matetić Ronigov Ivan**, tajnik muzičke akademije, Zagreb. — **Milan Pavelić**, svećenik d. I., Zagreb. — **Pećniak Krešimir**, duhovnik sjemeništa, Zagreb. — **Pleteš Ladislav**, nadoficijal sred. ureda za osig. radnika, Zagreb. — **Poslou Ivan**, orguljaš, Krapina. — **Preprek Stanislav**, učitelj, Petrovaradin. — **Schlick Miroslav**, muzičar, Zagreb. — **Schneider Artur** dr., sveuč. profesor, Zagreb. — **Selak Kosta** o., župnik, Janjina. — **Sertić Zdenka**, profesorica, Zagreb. — **Sokol Bernardin** o. dr., profesor, Badija. — **Stražnicki Stanko**, profesor muzičke akademije, Zagreb. — **Šafranek-Kavić Lujo**, ravnatelj i kompozitor. Zagreb. — **Širola Božidar** dr., profesor, Zagreb. — **Špoljar Zlatko**, učitelj građ. škole, Zagreb. — **Šram Franjo**, profesor i zborovođa, Srijemska Mitrovica. — **Štolcer-Slavenski Josip**, profesor muzičke škole, Beograd. — **Taclik Rudolf**, direktor grad. glazbenog zavoda, Karlovac. — **Toth Nikola**, škol. nadzornik u m., Velika Gorica. — **Viculin Jordan** o., dominikanac, Zagreb. — **Vranić Ante**, dirigent, Zagreb. — **Zacherl Franjo**, nadučitelj u m., Ljutomer. — **Židovec Franjo**, nastavnik građ. škole, Gjurgjevac.